

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS. EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS.
EDUKOLOGIJOS KATEDRA.

BRIGITA JUODYTĖ

Edukologijos magistrantūros studentė

**FORMALUS IR NEFORMALUS ŠVIETIMO SITUACIJA
LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas

Prof. Algirdas Garalis

Šiauliai, 2006

Darbas originalus B. Juodytė

TURINYS

IVADAS	4
1. ŠVIETIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE	7
1. 1. Formalus švietimas	11
1. 2. Neformalus švietimas	13
2. LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖ ISTORINIŲ ASPEKTU.....	16
2. 1. Lietuvos Respublikos kariuomenės įkūrimas	17
2. 1. Lietuvos Respublikos kariuomenės atkūrimas	19
2. 1. Lietuvos Respublikos kariuomenė šiandien	22
3. ŠVIETIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE	27
3. 1. Formalus švietimas LR kariuomenėje	27
3. 1. 1. Leitenantų rengimas Lietuvos karo akademijoje	31
3. 1. 2. Kapitonų rengimas Lietuvos karo akademijoje.....	32
3. 2. Neformalus švietimas Lietuvos Respublikos kariuomenėje	32
3. 2. 1. Seržantų ir puskarininkių rengimas	32
3. 2. 2. Rezervo karininkų rengimas	34
3. 2. 3. Aukštesniųjų rangų karininkų rengimas	37
4. EMPIRINIO TYRIMO, APIE FORMALAUS IR NEFORMALIAUS ŠVIETIMO SITUACIJĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE, REZULTATAI	43
5. IŠVADOS	65
6. REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪRA	67
PRIEDAI	70

SANTRAUKA

Brigita Juodytė

Formalaus ir neformalaus švietimo situacija Lietuvos Respublikos kariuomenėje

Magistro darbas

Magistro darbe yra iškelta problema, kad Lietuvos kariuomenėje tarnauja vis dar didelis procentas vadovujančių asmenų (vadų) be specialaus ar aukštojo išsilavinimo. Darbe Pateiktos įvairių autorių nuomonės apie švietimą. Taip pat apibūdinamas formalus ir neformalus švietimas, pateikti formalaus ir neformalaus švietimo apibrėžimai, tikslai, uždaviniai, paskirtis, sistema ir kt. Išnagrinėta Lietuvos kariuomenė istoriniu aspektu. Išsamiai išnagrinėta ir pateikta formalaus ir neformalaus švietimo situacija Lietuvos Respublikos kariuomenėje. Atlikus vadovujančių asmenų (vadų) nuomonių, vertinimų formalaus ir neformalaus švietimo klausimais empirinį tyrimą, nepasitvirtina hipotezė, kad Lietuvos Respublikos kariuomenėje daugumą vadovujančių asmenų, sudaro kariai ir karininkai neturintys specialaus išsilavinimo ir pasiruošimo, reikalingo darbui su pavaldiniais.

SUMMARY

Brigita Juodyte

Formal and informal educational situation in the military of the Lithuanian Republic

Master's work

The problem that still great percentage of leading persons (commanders) serving in the military of Lithuania haven't got any special or higher education is discussed in the paper. A lot of opinions of different authors on education are presented. Formal and informal education is determined as well. Definitions of formal and informal education as well as its aims, problems, purposes, system, etc., are presented too. The military of Lithuania has been considered in historical aspect. The situation of formal and informal education in the military of Lithuania has been comprehensively analysed and presented while performing an empiric research of the opinion of leading persons (commanders) and evaluation of formal and informal education, the hypothesis hasn't been confirmed that great number of leading persons in the military of Lithuania is made of servicemen and officers who haven't acquired any special education or preparation that is needed to work with servicemen.

ĮVADAS

Temos aktualumas

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas numato, kad „Lietuvos kariuomenė – valstybės ginkluotos gynybos institucija – krašto apsaugos sistemos pagrindinė dalis, sauganti valstybės suverenitetą, jos teritorijos ir oro erdvės neliečiamybę, ginklu ginanti valstybę nuo agresijos ar kitokio ginkluoto užpuolimo, vykdanči karines užduotis pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus“ (Karinių vienetų kasdieninės veiklos valdymo psichologiniai aspektai, 2002, p. 9). Todėl labai svarbu, kad kariuomenė visada būtų kovinėje parengtyje. O kovinei parengčiai reikalingos sąlygos, tai yra ginkluotė ir kovinis rengimas. Kovinis rengimas, pasak E. Kisino „lavina karių pažintinius gebėjimus ir praktinius įgūdžius, kad jie karo ir krizinių situacijų metu galėtų įvykdyti savo užduotį“ (Kario ugdymas, 2000, p. 3). Tam, kad kariuomenė galėtų įvykdyti savo užduotis, taikos metu mokosi, tiksliau tariant, yra vykdomas kovinis rengimas. Kovinį rengimą vykdo kariniai pedagogai, t.y. visų rangų vadai bei instruktoriai.

Švietimo būtinybę šiandieninėje Lietuvos kariuomenėje sąlygoja objektyvūs faktoriai, ir, žinoma, praktinė būtinybė, kadangi kariuomenė yra specifinė ir „uždara“ visuomenės dalis.

2000 metais švietimą Lietuvos kariuomenėje tyrinėjo I. Karužienė. Autorė savo darbo rezultatus pristatė straipsnyje „Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai“. Ji kalbėjo apie šauktinių karių adaptacijos problemas. Taip pat karininkų, instruktorių paveldėtu mentalitetu iš buvusios santvarkos. I. Karužienės teigimu, jų parengimas nėra visiškai adekvatus demokratinės vakarietiškos valstybės karininkų parengimo reikalavimams. Autorė manė, kad šiuo metu Lietuvos kariuomenėje dėl objektyvių aplinkybių tarnauja dar vis nemažas procentas būrių vadų, liktinių be specialaus ar aukštojo išsilavinimo. Todėl jiems labai trūksta profesinės etikos, taip pat vadybos ir būtinausių pedagoginių žinių. Dėl šių priežasčių dažniausiai ir kyla nesusipratimai tarp privalomosios karo tarnybos karių ir profesionaliosios karo tarnybos karininkų, bei karių (Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai, 2000).

Švietimą Lietuvos kariuomenėje dar nagrinėjo B. Pranevičienė ir J. Vaitkevičius. Savo rezultatus pateikė knygoje „Švietimas ir sociometrija kariuomenėje“.

Visi autoriai nagrinėjo švietimą daugiau psichologiniu aspektu, didesnę dėmesį kreipdami į eilinius šauktinius karius kariuomenėje.

Tyrimo problema

Kariuomenė, kaip minėjau anksčiau, yra specifinė ir galima sakyti „uždara“ visuomenės dalis, kurios esmė, reglamentuoja autoritarinis hierarchinis pavaldumo principas, kuris jau savaime sukuria socializacijos ir adaptacijos problemas eiliniams šauktiniams kariams. Karių adaptaciją labai sunkina ir tai, kad kariuomenėje tarnauja labai didelis procentas vadovujančių asmenų (vadų) be specialaus ar aukštojo išsilavinimo. Todėl jų mentalitetas ir parengimas nėra adekvatus demokratinės vakarietiškos valstybės karininkų parengimo reikalavimams. Jiems labai trūksta tiek profesinės etikos, tiek vadybos, tiek būtinausių pedagoginių žinių ir pan. Todėl kyla klausimai:

1. Kur rengiami karininkai Lietuvos kariuomenei ir kokį išsilavinimą jie gali įgyti?
2. Kur rengiami seržantai, puskarininkiai ir kt. Lietuvos kariuomenei?
3. Kiek vadovujančių asmenų (vadų) yra baigę aukštąjį ar specialųjį išsilavinimą?
4. Kokia vadovujančių asmenų nuomonė apie švietimą Lietuvos Respublikos kariuomenėje?

Tyrimo objektas:

Tyrimo objektas – formalus ir neformalus švietimo situacija Lietuvos Respublikos kariuomenėje.

Tyrimo tikslas:

Įvertinti formalus ir neformalus švietimo situaciją Lietuvos Respublikos kariuomenėje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti formalų ir neformalų švietimą Lietuvos Respublikoje;
2. Išanalizuoti formalų ir neformalų švietimą Lietuvos kariuomenėje.
3. Apibrėžti kokį formalų ir neformalų išsilavinimą yra įgyję kariai ir karininkai (vadovai);
4. Įvertinti karių ir karininkų kompetenciją.

Mokslinė hipotezė:

Lietuvos Respublikos kariuomenėje daugumą vadovujančių asmenų, sudaro kariai ir karininkai neturintys specialaus išsilavinimo ir pasiruošimo, reikalingo darbui su pavaldiniais.

Tyrimo naujumas

Kadangi Lietuvos kariuomenė yra atkurta neseniai, galima būtų manyti, kad įstatyminė bazė taip pat kinta, todėl Lietuvos kariuomenė yra formavimosi ir brendimo stadijoje. Išanalizavus dabartinės kariuomenės formalus ir neformalus švietimo situaciją bus galima padaryti tam tikras

išvadas ir siūlyti galimus mokymo programų pokyčius. Lietuvai įstojus į NATO galima stebėti naują kariuomenės mokymo programų kaitą rengiant ne tik karininkus, kapitonus, bet ir seržantus ir puskarininkius. Taigi mes galėsime atskleisti naujų pokyčių rezultatus, juos sisteminti, palyginti bei teikti savo pasiūlymus karinėms įstaigoms ar kitoms NATO narėms. Gauta informacija bus naudinga tobulinti vadovaujančių asmenų (vadų) švietimą, siekti bendrų tikslų, bei perimti sukauptą patirtį.

Lietuvai įstojus į NATO ir Europos Sąjungą iškyla švietimo sistemos pertvarkymo būtinybė, visą švietimą tenka derinti su kitomis NATO narėmis. Šio pobūdžio problemų atsiradimas yra natūralus procesas, nes kariams savo tarnybines pareigas teks vykdyti ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Tai labai padidina jų atsakomybės ir kompetencijų lygį.

Tyrimo organizavimas

Tyrimas buvo atliekamas šiuose Lietuvos Respublikos kariuomenės daliniuose:

1. Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykloje.;
2. Juozo Vitkaus inžinerijos batalione;
3. Karinių oro pajėgų štabe ir oro erdvės stebėjimo ir kontrolės centre;
4. KASP 2 rinktinėje;

Tyrimo atlikimui buvo sudaryta ir paruošta anoniminė anketa, kuri sudaryta iš 25 klausimų (žr. 1 priedas). Tyrimas vyko apklausos būdu, į klausimus atsakant anonimiškai. Tyrimo metu apklausti 102 respondentai. Apklausoje dalyvavo Lietuvos Respublikos kariai ir karininkai užimantys vadovų pareigas daliniuose, mokymo centruose ir kt. Tyrimas vyko nuo 2006 – 02 – 22 iki 2006 – 04 – 02 laikotarpio.

Duomenų surinkimo metodai

1. Mokslinės literatūros analizė;
2. Dokumentų analizė;
3. Apklausa raštu;

Duomenų analizės metodai:

Statistinė analizė naudojant Exel 97 programą

Tyrimo instrumentas:

Klausimynas: blokai: - įvadinis
- demografinis
- pagrindinis

1. ŠVIETIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

„Lietuva kartografiniu požiūriu yra Europos centre, taigi vienoje didžiausių žemynų kryžkelių. Kultūrinis atžvilgiu Lietuva priklauso Vakarų Europai, su kuria sieja seni (nuo XIII amžiaus) kultūriniai ir religiniai ryšiai“ (Lyginamojo edukologija, 1997 p.98). Teigiama, kad „Many of its historical and cultural characteristics are the result of this geopolitical situation. „ (www.lka.lt/en/disp.php/en_center/en_publication_archive - 19k -).

Kalbant apie švietimą Lietuvoje, galima teigti, jog Lietuvos mokyklų užuomazga ir jų tolimesnis vystymasis yra gana išsamiai išnagrinėtas M.Karčiauskienės, M.Lukšienės, K.Žukausko ir kt. (1983). Mokyklos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje buvo pradėtos steigti tik XIV a. pabaigoje, o iki tol didikų vaikai buvo mokomi namų mokytojų. O susiformavus bajorų luomui ir išplitus krikščionybei XIV a. pab. – XVI a., iš kilo platesnių žinių poreikis ir būtinumas naudotis raštu. Todėl pradėta daugiau dėmesio skirti švietimui, buvo pradėta steigti mokyklos prie bažnyčių, lietuviai pradėjo studijuoti ir užsienio universitetuose. Taigi švietimas tapo viena iš būtinybių tuometinėje Lietuvoje, žinoma jis ir dabar išlieka labai aktualus ir svarbus.

„Švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokyti – prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė.

Švietimas – asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas. Jis grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

Pasak Vlodo Rajecko „Švietimas dažniausiai suprantamas dvejopai: kaip mokymas, žinių teikimas, tenkinantis asmenybės ir visuomenės poreikius (šviesti – tai mokyti, mokyti); kaip mokymo ir auklėjimo (ugdomųjų) įstaigų, organizuojančių arba teikiančių išsilavinimą, esmės apibūdinimas, pvz. švietimo ministerija, švietimo įstaigos ar institucijos. Vadinasi, švietimas – valstybės ar kitų visuomeninių struktūrų įsteigtų institucijų (įstaigų) veikla, kurią organizuotai teikiama įvairių grupių visuomenės nariams (visų pirma priaugančiajai kartai) informacija (visuomeninė patirtis), siekiant rengti gyvenimui ir darbui.

Švietimas – procesas, kurio metu švietimo įstaigose formaliai arba neformaliai asmenims perteikiamos žinios ir formuojami gebėjimai (www.wikipedia.org.)

Kiekviena šalis turi savitą švietimo sistemą. „Švietimo sistema – tai įvairių vienos ir kitos valstybės ugdomųjų (mokomųjų ir auklėjamųjų) įstaigų visuma. Ji apima ikimokyklines auklėjimo įstaigas, įvairių tipų ir lygių mokyklas, užmokyklines arba papildomas įstaigas, užsiimančias kryptingu ir sistemingu besimokančiųjų ugdymu, taip suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo institucijas“ (Švietimas: raida, dabartis, 2001 p. 8). Taip pat reikėtų paminėti ir tai, kad asmenybę ugdo ne tik švietimo įstaigos, bet ir visa visuomenė, visa žmogų supanti aplinka – šeima, įvairios visuomeninės organizacijos ir kt. Vladas Rajeckas savo veikale „Švietimas: raida, dabartis“ pažymi, jog „Kiekvienai šaliai ar valstybei būdinga istoriškai susiklosčiusi ir pamažu kintanti bei tobulėjanti savita švietimo sistema. Ją sąlygoja tautos, šalies visuomenės kultūra plačiaja šio žodžio prasme – visa socialinė sistema, kurios funkcionavimas laiduoja materialinių ir dvasinių vertybių kūrimo ir panaudojimo pobūdį, apibūdina tos visuomenės išsivystymo lygį. ... žinoma, visų šalių švietimo sistemoms būdingi ir bendri bruožai, kuriuos sąlygoja vaiko psichiniai bei fiziologiniai ypatumai, gyvenamoji epocha ir pan., tiek specifiniai (juos lemia nacionaliniai ypatumai, tradicijos, papročiai it t. t.) (Švietimas: raida, dabartis, 2001 p. 9).

Apie švietimo sistemą Lietuvoje kasmet surenkama nemažai statistinių duomenų, kurios pasak švietimo ministerijos, atspindi švietimo sistemos būklę, bet ne visi duomenys yra skelbiami. O skelbiama dalis pateikiama tokia forma, kad juos suvokia tik siauras specialistų ratas (Lietuvos švietimas 2002, 2003).

V. Lamanauskas savo veikale „ Švietimo monitoringo įvadas“ rašo, kad „ Lietuvos švietimo sistema pakankamai nuosekliai plėtojama nuo pat 1990 metų. Per šį laikotarpį įvyko daugybė svarbių pokyčių ne tik Lietuvos, bet ir Europos šalių švietimo erdvėje“ (Švietimo monitoringo įvadas, 2004 p.5). **Švietimo tikslai yra šie:** „1) išugdyti kiekvienam jaunuoliui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi, išlavinti dabartiniam gyvenimui svarbius jo komunikacinius gebėjimus, padėti įsisavinti žinių visuomenei būdingą informacinę kultūrą, užtikrinant gimtosios ir užsienio kalbų mokėjimą, informacinį raštingumą, taip pat šiuolaikinę socialinę kompetenciją ir gebėjimus savarankiškai kurti savo gyvenimą; 2) nustatyti jaunuolio kūrybinius gebėjimus ir pagal tai padėti jam įsigyti profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją, atitinkančią šiuolaikinę kultūros bei technologijų lygį ir padedančią jam įsitvirtinti ir sėkmingai konkuruoti tolydžio kintančioje darbo rinkoje, perteikti šiuolaikinės technologinės, ekonominės bei verslo kultūros pagrindus, būtinus šalies ūkio pažangai, konkurencingumui bei subalansuotai raidai laiduoti, sudaryti sąlygas nuolat tenkinti pažinimo poreikius ir tobulėti mokantis visą gyvenimą; 3) stiprinti visuomenės galias užtikrinant darnią krašto ūkio, aplinkos ir žmoniškųjų išteklių plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą; 4) perteikti asmeniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus, Europos ir pasaulio humanistinės kultūros tradicijas ir

vertybes, laiduoti sąlygas asmens brandžiai tautinei savimonei, dorovinei, estetinei, mokslinei kultūrai, pasaulėžiūrai formuotis, taip pat garantuoti tautos, krašto kultūros tęstinumą, jos tapatybės išsaugojimą, nuolatinį jos vertybių kūrimą, puoselėti krašto atvirumą ir dialogiškumą; 5) sudaryti sąlygas asmeniui įgyti demokratijos tradicijas įkūnijančius pilietinės bei politinės kultūros pagrindus, išplėtoti gebėjimus ir patirtį, būtiną asmeniui, kaip kompetentingam Lietuvos piliečiui, europinės ir pasaulinės bendrijos, daugiakultūrės visuomenės nariui“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm). .

Taip pat yra keliami ir šie švietimo sistemos principai: “1) lygios galimybės – švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmenų lygybę, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų; kiekvienam asmeniui ji laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują; 2) kontekstualumas – švietimo sistema yra glaudžiai susieta su krašto ūkinės, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančias visuomenės reikmes; 3) veiksmingumas – švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais; 4) tęstinumas – švietimo sistema yra lanksti, atvira, pagrįsta įvairių formų ir institucijų sąveika; ji sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

Lietuvos švietimo įstatymas teigia, jog visą Lietuvos švietimo sistemą apima: 1) formalusis švietimas (pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštosios mokslo studijos); 2) neformalusis švietimas (ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas ir kitas neformalusis vaikų bei suaugusiųjų švietimas); 3) savišvieta (informalus) - nuolatinis savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi.; 4) pagalba mokiniui (informacinė, psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba bei sveikatos priežiūra mokykloje); 5) pagalba mokytojui ir mokyklai (informacinė, konsultacinė, kvalifikacijos tobulinimo bei kita pagalba).

Lietuvoje yra privalomasis švietimas – Lietuvos Respublikos piliečiams ir užsieniečiams, turintiems teisę nuolat gyventi ar laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje, privalomas ir valstybės garantuojamas ugdymas iki 16 metų pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas.

Taigi lanksti ir atvira Lietuvos švietimo struktūra turi sujungti ir suderinti formalias, neformalias ir informalias formas į vientisą, visa apimančią švietimo erdvę. Kadangi formalus, neformalus ir informalus švietimas tokioje erdvėje darniai papildo vienas kitą.

Švietimas visada turi būti prieinamas visiems ir žinoma kokybiškas, orientuotas į bendrųjų žmogaus gebėjimų ugdymą ir atnaujinimą. Taip pat švietimas turi užtikrinti lygias galimybes visiems besimokantiems(-čioms).

Įstojus Lietuvai į ES tolimesnė Lietuvos švietimo kaita turi būti orientuojama į ES šalių švietimo nuostatas ir siekius. Jau dabar ir bandoma tai daryti t.y., orientotis į atvirą Europos švietimo erdvę, bei būsimą Europos darbo rinką.

Todėl įvairiose programose ir projektuose siūloma: „- Užtikrinti lygias galimybes švietimo paslaugu teikėjams, siūlantiesiems formalus, neformalus ir informalus švietimo paslaugas, dalyvauti švietimo rinkoje taip padidinant turinio įvairovę ir praplečiant pasirinkimo galimybes.

- Visuose koncepcijos lygmenyse išlaikyti švietimo sistemos struktūrą: formalus, neformalus ir informalus švietimas ir kt., (www.lijot.lt/getfile.php?id=156).

Kadangi Lietuvos Respublikos kariuomenėje tarnauja tik suaugę žmonės, mes paminėsime ir suaugusiųjų švietimą.

Lituvai integruojantis į struktūras (UNESCO, ES, NATO ir kt.), ypatingas vaidmuo šiuo atveju ir tenka suaugusiųjų švietimui. Suaugusiųjų švietimas turėtų skatinti sąmoningą apsisprendimą dėl savo pilietinės pozicijos ir kartu padėti peržiūrėti bei tobulinti savo profesines kompetencijas. „Suaugusiųjų švietimą kaip socialinį reiškinį įvardijęs Knowles (1980) numatė tris galimas jo sampratas:

1. Suaugusiųjų švietimas gali būti suprantamas kaip procesas, kurio eigoje suaugusieji tobulina patirtį ir tokiu būdu įgyja naujų žinių, pagilina supratimą, įgūdžius, praplečia požiūrį, interesus ir normas konkrečioje srityje. Šio proceso iniciatoriai gali būti patys suaugusieji arba įvairių rūšių institucijos, siekiančios įtraukti į jį savo darbuotojus ir klientus. Jiems turėtų rūpėti suaugusiųjų požiūris į mokymąsi, mokymosi poreikiai, tikslai, barjerai ir t. t.

2. Suaugusiųjų švietimas suprantamas kaip tam tikros edukacinės veiklos formos (t.y. studijų grupės, paskaitos, seminarai, suplanuotos skaitymo programos, valdomos diskusijos, konferencijos), kuriose dalyvauja suaugusieji. Taigi toks suaugusiųjų švietimas apima įvairių institucijų organizuojamus renginius specialiai suaugusiems. Šiuo atveju dėmesys sutelkiamas į galimybių suaugusiems mokytis sukūrimą ir darbo būdų bei metodų parinkimą.

3. Trečioji samprata apima dvi pirmąsias (suaugusiųjų švietimą kaip procesą ir kaip veiklą) ir suvienija jas į specifinį socialinės praktikos lauką, kuriame siekdami bendro tikslo darbuojasi individai, institucijos ir įvairios asociacijos. Taip suvokiamas suaugusiųjų švietimas tampa judėjimu bendram kultūros lygiui kelti. Šia samprata dažniausiai remiasi švietimo politikai, ji pasitelkiama besimokančios visuomenės scenarijams kurti.

Ščedrovickis (1993) iš šių trijų sampratų veiklos aspektą ir numato tris suaugusiųjų švietimo lygmenis, kurie apima skirtingos suaugusiųjų švietimo funkcijas:

- švietimo procesų projektavimą,
- ugdymo programų kūrimą,

- konkrečių mokymosi situacijų kūrimą,,
(www.vdu.lt/alearning2003/I%20Dalis/LT/Linkaityte_lt_kalb.doc).

Lietuvos Respublikos kariuomenėje vyksta nuolatinis suaugusiųjų mokymasis. Pasak D.Beresnevičienės „tik nuolatinis mokymasis padeda neatsilikti nuo visuomenės mokslinės, techninės ir kultūrinės raidos, išsaugoti savo kvalifikaciją, tolydžio tobulinti profesijos žinias ir gebėjimus, savo asmenybę“ (Nuolatinis mokymasis Lietuvoje, 1995, p. 5). Kariuomenėje ypač svarbu nuolat mokytis, tobulėti ir kelti savo kvalifikaciją, nes kariai, karininkai privalo taikos metu pasiruošti ginti Lietuvos valstybę kaip įmanoma geriau.

Mūsų darbas yra susijęs su formaliu ir neformaliu švietimu LR kariuomenėje. Todėl, siekiant aiškumo, aptarsime apie formalų ir neformalų švietimą Lietuvoje.

1. 1. Formalus švietimas

„Formalus švietimas – švietimas, vykstantis pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka patvirtintas programas, kurias baigus įgyjamas pradinis, pagrindinis, vidurinis, aukštesnysis arba aukštasis išsilavinimas ir (ar) kvalifikacija“ (Lietuvos švietimas 2002, 2003 psl. 9). Formalųjį suaugusiųjų švietimą - bendrąjį lavinimą, profesinį mokymą, aukštesniašias ir aukštąsias studijas - reglamentuoja Švietimo įstatymas, Mokslo ir studijų įstatymas ir Profesinio mokymo įstatymas.

Formalusis švietimas susideda iš: „1. Pradinio ugdymo. Jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės ir socialinės brandos pradmenis, kultūros, taip pat ir etninės, pagrindus, elementarų raštingumą, padėti jam pasirengti mokytis pagal pagrindinio ugdymo programą. Pradinio ugdymo pirmąją klasę vaikas pradeda lankyti, kai tais kalendoriniais metais jam sueina 7 metai. Pradinis ugdymas anksčiau, nei nurodyta šio straipsnio 2 dalyje, gali būti teikiamas tėvų prašymu ir jeigu vaikas yra pakankamai tokiam ugdymui subrendęs. Ketverių metų pradinio ugdymo programą vykdo mokyklos-darželiai, pradinės ir kitos mokyklos. Pradinis išsilavinimas įgyjamas baigus pradinio ugdymo programą. 2. Pagrindinio ugdymo. Jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau. Pagrindinis ugdymas teikiamas mokiniui, įgijusiam pradinį išsilavinimą. Pagrindinio ugdymo programos I dalis apima ketverių metų pagrindinio ugdymo turinio koncentrą, II dalis – dvejų metų pagrindinio ugdymo turinio koncentrą. Pagrindinio ugdymo programą arba jos dalį vykdo gimnazijos, vidurinės, pagrindinės, jaunimo, profesinės ir kitos mokyklos. Pagrindinis išsilavinimas įgyjamas baigus pagrindinio ugdymo programą. 3. Vidurinio ugdymo. Jo paskirtis – padėti asmeniui

įgyti bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, profesinės kompetencijos pradmenis ir (ar) kvalifikaciją. Valstybės garantuojamas visuotinis vidurinis ugdymas teikiamas mokiniui, įgijusiam pagrindinį išsilavinimą. Dvejų metų vidurinio ugdymo programą vykdo gimnazijos, vidurinės, profesinės ir kitos mokyklos. Vidurinio ugdymo programą sudaro privalomi ir pasirenkami bendrojo lavinimo bei galimi profesinio mokymo moduliai. Vidurinio ugdymo programa, pagal kurią suteikiama ir kvalifikacija, gali būti trimetė. Į vidurinio ugdymo programą gali būti įtraukti profesinės ir aukštesniosios mokyklų įvertinti ir pripažinti programų moduliai, atitinkantys šiose mokyklose vykdomų programų reikalavimus ir įskaitomi tęsiant mokymąsi bei studijas šiose mokyklose. Vidurinis išsilavinimas įgyjamas baigus vidurinio ugdymo programą ir išlaikius brandos egzaminus.

4. Profesinio mokymo. Jo paskirtis – padėti asmeniui įgyti, keisti ar tobulinti kvalifikaciją ir pasirengti dalyvauti kintančioje darbo rinkoje. Profesinis mokymas gali būti pirminis ir tęstinis. Pirminis profesinis mokymas yra formalusis, visuotinis ir skirtas įgyti pirminę kvalifikaciją. Jis teikiamas mokiniams, įgijusiems pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą. Mokiniams, įgijusiems pagrindinį išsilavinimą, jis gali būti teikiamas kartu su viduriniu ugdymu. Pirminis profesinis mokymas gali būti teikiamas ir pagrindinio išsilavinimo neįgijusiems ne jaunesniems kaip 14 metų mokiniams. Tęstinis profesinis mokymas teikiamas asmeniui, turinčiam pirminę kvalifikaciją. Jis skirtas tobulinti turimą ar įgyti kitą profesinę kvalifikaciją. Tęstinis profesinis mokymas apima suaugusiųjų formalųjį profesinį mokymą (-si) ir neformalųjį suaugusiųjų švietimą. Formaliojo profesinio mokymo programas vykdo profesinės mokyklos, gimnazijos ar turintys licenciją mokyti pagal šias programas kiti švietimo teikėjai. Į profesinio mokymo programą gali būti įtraukti aukštesniosios mokyklos įvertinti ir pripažinti programų moduliai, atitinkantys šių mokyklų programų reikalavimus ir įskaitomi tęsiant mokymąsi bei studijas šiose mokyklose. Kvalifikacija įgyjama baigus profesinio mokymo programą ir (ar) išlaikius kvalifikacijos egzaminus. Pirminį bei suaugusiųjų formalųjį profesinį mokymą reglamentuoja Profesinio mokymo įstatymas.

5. Aukštesniųjų studijų. Jų paskirtis – padėti asmeniui įgyti aukštesnįjį išsilavinimą bei tam tikrą kvalifikaciją ir pasirengti dalyvauti darbo rinkoje ir visuomeniniame šalies gyvenime. Aukštesniosios studijos yra visuotinės, jos teikiamos asmeniui, įgijusiam vidurinį išsilavinimą ir gebančiam savarankiškai studijuoti. Į aukštesniųjų studijų programas gali būti įtraukti aukštosios neuniversitetinės mokyklos įvertinti ir pripažinti programos moduliai, atitinkantys aukštosios mokyklos nuosekliųjų studijų pirmosios pakopos studijų programų reikalavimus. Šie studijų programos moduliai įskaitomi tęsiant studijas aukštojoje mokykloje. Aukštesniųjų studijų programas vykdo aukštesniosios mokyklos ir kitos mokyklos, turinčios licenciją mokyti pagal šias programas. Aukštesnysis išsilavinimas ir kvalifikacija įgyjami išėjus aukštesniųjų studijų programą ir apgynus baigiamąjį darbą (projektą) ir (ar) išlaikius

baigiamuosius egzaminus. 6. Aukštojo mokslo. Šių studijų paskirtis – padėti asmeniui įgyti aukštąjį išsilavinimą bei atitinkamą kvalifikaciją ir pasirengti aktyviai profesinei, visuomeninei ir kultūrinei veiklai. Aukštojo mokslo studijos yra visuotinės, jos teikiamos asmeniui, įgijusiam vidurinį išsilavinimą ir gebančiam savarankiškai studijuoti. Aukštojo mokslo studijų programas vykdo aukštosios mokyklos – universitetai ir kolegijos. Studentas, studijuodamas su pertraukomis įvairiose aukštosiose mokyklose, šias programas gali įgyti atskirais moduliais. Baigus aukštojo mokslo studijų programas įgyjamas aukštasis išsilavinimas ir (ar) kvalifikacija. Mokslo laipsnis įgyjamas Aukštojo mokslo įstatyme nustatyta tvarka. Aukštųjų mokyklų veiklos principus ir studijų jose tvarką nustato Aukštojo mokslo įstatymas. 7. Specialiojo ugdymo. Jo paskirtis – padėti specialiųjų poreikių asmeniui lavintis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, įveikti socialinę atskirtį. Specialusis ugdymas teikiamas pagal visas privalomojo ir visuotinio švietimo programas. Prireikus šios programos keičiamos, pritaikomos, taip pat kuriamos specialiosios programos ir teikiama papildoma pagalba. Specialųjį ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai, atskirais atvejais – specialiosios mokyklos. Specialiajam ugdymui taikomos formaliojo švietimo programos gali būti išeinamos per ilgesnį nei nustatytą laiką. Mokinys, mokydamasis su pertraukomis, šias programas gali išėiti atskirais moduliais. Specialiųjų poreikių asmenys, mokydamiesi pagal valstybinius išsilavinimo standartus atitinkančias programas, gali įgyti išsilavinimą ir (ar) kvalifikaciją. Atskirais atvejais kvalifikacija įgyjama neturint išsilavinimo. Specialųjį ugdymą reglamentuoja Specialiojo ugdymo įstatymas“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

1. 2. Neformalus švietimas

„Neformalus švietimas - švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas“ (Lietuvos švietimas 2002, 2003 psl. 9). Švietimo įstatymas numato, jog „Neformalusis suaugusiųjų švietimas - asmens ir visuomenės interesus atliepiantis mokymasis, lavinimasis ar studijos, kurias baigusiamam neišduodamas valstybės pripažįstamas dokumentas, patvirtinantis išsilavinimo, tam tikros jo pakopos ar atskiro reglamentuoto modulio baigimą arba kvalifikacijos įgijimą“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

Yra išskiriama vaikų ir suaugusiųjų neformalus švietimas. a) **Neformaliojo vaikų švietimo paskirtis** yra tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi bei saviraiškos poreikius taip pat padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Šias programas vykdo muzikos, dailės, meno, sporto, kitos mokyklos, laisvieji mokytojai ir kiti švietimo teikėjai. „Muzikos, dailės, meno, sporto, kitos

mokyklos, vykdančios iš anksto apibrėžtas formaliojo švietimo programas ar jų modulius, yra priskiriamos tokiam pat mokyklų tipui kaip ir vykdančios formaliojo švietimo programas. Muzikos, dailės, meno kryptių aukštojo išsilavinimo siekiantys asmenys, jei tai nustatyta aukštosios mokyklos priėmimo tvarkoje, kartu su viduriniu išsilavinimu turi būti baigę atitinkamą švietimo ir mokslo ministro patvirtintą programą. Neformaliojo vaikų švietimo programos mokinių atostogų metu vykdomos mokyklos steigėjo ar švietimo teikėjo nustatyta tvarka“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

Asmens įgyta kompetencija neformaliai mokantis, gali būti pripažįstama ir kaip formaliojo švietimo programos ar kvalifikacijos dalis tik Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka taip pat ir aukštųjų mokyklų tvarka. O vaikams, kurie mokėsi muzikos, dailės, meno, sporto ar kitoje mokykloje pagal ilgalaikio meninio ugdymo programą, ji gali būti užskaityta kaip profesinio mokymo modulis. b) **Neformalaus suaugusiųjų švietimo paskirtis** – sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją bei suteikti galimybę įgyti papildomų kvalifikacijų. „Neformalusis suaugusiųjų švietimas teikiamas kiekvienam jį pasirinkusiam asmeniui, ne jaunesniam kaip 18 metų. Neformalųjį suaugusiųjų švietimą gali teikti visi švietimo teikėjai. Neformaliojo švietimo būdu asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip formaliojo švietimo programos ar kvalifikacijos dalis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta arba aukštosios mokyklos nusistatyta tvarka. Neformalųjį suaugusiųjų švietimą reglamentuoja Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas“ (www.smm.lt/teisinė_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

Švietimo įstatyme numatoma, kad:

„Pagrindiniai neformaliojo suaugusiųjų švietimo uždaviniai yra šie: 1) padėti asmeniui tenkinti savišvietos poreikius, plėtoti savo kultūrinius interesus; 2) ugdyti asmens kūrybines galias ir gebėjimus; 3) padėti asmeniui tapti aktyviu demokratinės visuomenės piliečiu; 4) sudaryti sąlygas įgyti profesinei veiklai reikalingų teorinių žinių ir praktinių gebėjimų, taip pat sąlygas kvalifikacijai tobulinti“.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas apima: 1) asmens bendrosios kultūros ugdymą; 2) profesinei veiklai reikalingų žinių įgijimą ir gebėjimų lavinimą bei tobulinimą.

Pagrindinės neformaliojo suaugusiųjų švietimo formos yra šios: 1) organizuota tikslinė savišvietą; 2) kursai (dieniniai, vakariniai, tęstiniai, trumpalaikiai ir kt.), seminarai, paskaitos; 3) neakivaizdinis (nuotolinis) švietimas; 4) žiniasklaidos priemonėmis perteikiamos šviečiamojo pobūdžio programos“.

Rengti ir įgyvendinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas gali Lietuvos neformaliojo švietimo įstaigos, taip pat bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštesniosios ir

aukštosios mokyklos, įsteigusios neformaliojo suaugusiųjų švietimo padalinius (skyrius, grupes ir t.t.), kiti juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka yra įgiję teisę užsiimti neformaliojo suaugusiųjų švietimu. Ši nuostata privalomai netaikoma fizinių asmenų organizuojamiems vienkartiniais neformaliojo švietimo renginiams.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvis gali būti kiekvienas suaugęs (paprastai ne jaunesnis kaip 18 metų) asmuo“ (http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1489.htm).

2. LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖ ISTORINIŲ ASPEKTU

Lietuvos kariuomenė tai Lietuvos Respublikos karinių pajėgų visuma. Sąvoka „Lietuvos kariuomenė“ taikytina karinėms pajėgoms, kurios pavaldžios Lietuvos Respublikai. Lietuvos karinės pajėgos veikusios nuo 1918 iki 1940 m. ir veikiančios nuo 1990 m.

Nuo 1253 m. iki 1263 m. ir taip pat nuo 1275 m. iki 1569 m. Lietuvoje veikusios karinės pajėgos, kurios buvo vadinamos „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenė“. Nuo 1569 m. iki 1795 m. pavadinimas pasikeitė ir pradėta Lietuvos karines pajėgas vadinti „Abiejų tautų respublikos kariuomenė“.

Maždaug apie pusantro tūkstančio metų prieš Kristų mūsų dabartinės valstybės žemėse buvo susiformavusi taip vadinama, baltų kultūra. Mūsų protėviai baltai, buvo gana sėkli tauta. Jie gyveno susibūrę į nedidelius kaimus. Tuo metu didelio poreikio organizuoti gynybą nebuvo, nes nebuvo ir rimtų priešų.

Teigiama, jog „Lietuvos valstybei susikurti reikiamos sąlygos susiklostė XIII amžiuje“ (Lietuvos istorijos skaitiniai kariams, 1993, p.11), kai aplink mus kūrėsi Kijevo Rusios bei Lenkijos valstybės. O juo labiau pagrindas atsirasti mūsų valstybei jau buvo: susidarė junginiai-žemės, kurios valdovu buvo išsirenkamas kunigaikštis. Jis ėjo ne tik žemių ir bendruomenės valdytojo, bet kartu ir karo vado pareigas.

Vėliau, kylant vis didesniam ir didesniam pavojui iš išorės, šios žemės ėmė jungtis į konfederacijas. O jų valdovu budo renkamas vyresnysis kunigaikštis. Toks žemių sujungimas ir buvo laikytinas baigiamuoju Lietuvos valstybės sukūrimo procesu. O pirmuoju valstybės įkūrėju minimas Mindaugas – Lietuvos didysis kunigaikštis, vėliau tapęs karaliumi.

Iš rašytinių šaltinių mes sužinome, kad „visų baltų genčių kariuomenė buvo formuojama visuotinės karinės prievolės pagrindu. baltų visuomenė, gyvenusi gentiniu laikotarpiu, nuolatinės kariuomenės neturėjo, išskyrus apsaugos būrius, kuriuos laikė įvairių rangų valdovai.

Susikūrus valstybei, greta žemių kariuomenių atsiranda didesnė visos valstybės kariuomenė. Jai vadovavo karvedžiai – narsiausi karo vyrai, žemių kunigaikščiai arba vadus rinkdavo didžiūnų sueigose. Tačiau valstybei vystantis vyriausiojo kariuomenės vado pareigos, kaip ir vadovo, tapo pavaldimos“ (Lietuvos kariuomenės atkūrimas 1988-1991 metais, 2004 p. 30).

Palankesnės sąlygos išaugti profesionaliai kariuomenei susidarė tik XIII – XIV amžiuje, kai Lietuvoje jau buvo sureguliuota vadinamoji duoklės sistema, išsivystė amatai, prekyba. Taip pat tuo metu sparčiai augo ir tvirtėjo ne tik pilys, bet ir miestai, taigi buvo susidariusios sąlygos išlaikyti

gana didelei kariuomenei. O atsiradus didžiūnų luomai tuo pačiu atsirado ir kavalerija. Taip pat keitėsi ir tobulėjo kovinių veiksmų taktika. O jau Didžiojo Kunigaikščio Gedimino laikais kariuomenė buvo perginkluota ir naujais tuolaikiniais ginklais, buvo įsigyta net bombardų.

Nykstant žemių kunigaikštystėms susiformavo bajorų luomas, kuris vėliau ir tvarkė karinę prievolę. Tuo metu buvo įstatymiškai įteisinta ir karinė prievolė.

Tačiau dėl politinių prieštaravimų ir vidaus nesutarimų bei kaimyninių valstybių ekspansijos Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė prarado savo galias ir buvo suskaldyta. O negalėdama apsiginti jau XVII a.pab. prarado ir savo didelės valstybės nepriklausomybę. Lietuviai dar ilgai kovojo už laisvę ir nepriklausomybę, tačiau galiausiai juos užgrobė Rusijos valstybė.

„Iki Pirmojo pasaulinio karo lietuviai Rusijos kariuomenėje tarnavo daugiausia eiliniai. Lietuvių karininkų buvo nedaug. Caro valdžia lietuviais, ypač katalikais, nepasitikėjo. Jų nepriimdavo į Generalinio štabo akademiją, neleisdavo tarnauti pulkų ir aukštesniųjų dalinių štabuose. Lietuviams buvo trukdoma stoti į kadetų ir karininkų mokyklas.

Po 1905 m. revoliucijos caro valdžios politika lietuvių atžvilgiu sušvelnėjo. Jie jau buvo priimami į karo mokyklas, tik ne į karo akademijas. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, Rusijos armijoje karininkų ėmė labai trūkti. Daug tautiškai sąmoningos besimokančios lietuvių jaunuomenės atsiliepė į vadinamuosius studentų šaukimus (1916 m. gegužės 1 d. ir vėliau), stojo į Rusijos karo mokyklas, kur po 4–5 mėn. mokymų įgydavo karininkų laipsnius“

([www.lka.lt/lt/disp.php/lt_about/lt_history/lt_history_1_28k -](http://www.lka.lt/lt/disp.php/lt_about/lt_history/lt_history_1_28k_-)).

Surgailis. G. Savo ruožtu teigia, jog „Lietuvos kariuomenei tuo metu vadovavę karininkai buvo labai skirtingi savo charakteriu, temperamentu, netgi pažiūromis žmonėms“ (Lietuvos kariuomenės vadai, 1992 p.6). Tačiau kaip bebūtų gaila ne visi lietuviai karininkai, baigę kursus grįžo į Lietuvą, todėl buvo nuspręsta steigti karininkų mokyklą ir Lietuvoje, kuri buvo įsteigta 1919m.

2. 1. Lietuvos Respublikos kariuomenės įkūrimas

„1917 m. įvykus Vasario revoliucijai, jau vasarą Rusijoje susikūrė lietuvių karininkų sąjunga. Rusijos frontuose esantys lietuvių kariai pradėjo organizuotis ir telktis į lietuviškus dalinius tikėdamiesi grįžti į Tėvynę. Buvo sudaryti pusantro tūkstančio karių lietuvių batalionas Vitebske, atsargos batalionas Smolenske, lietuvių batalionas Rovne, Vytauto Didžiojo batalionas Sibire ir kiti“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė). Tačiau kaip bebūtų gaila karininkų sąjunga ir daliniai buvo priversti išsiskirstyti jau po įvykusio Spalio perversmo, o kai kurie lietuvių kariai buvo išžudyti arba paimti į Raudonąją armiją.

1918 m. vasario 16 d. buvo paskelbtas Lietuvos nepriklausomybės aktas, bet nei realios valdžios, nei karinių dalinių Lietuvos Taryba dar tuo metu neturėjo. Pirmieji į Lietuvą 1918 m. pradžioje sugebėjo grįžti tik generolas Jurgis Kubilius, karo gydytojas papulkininkis Vladas Nagevičius, papulkininkis Stasys Nastopka, karininkai Kazys Škirpa, Mykolas Velykis, Petras Ruseckas ir kiti. Jau 1918 m. gegužės 15 d. Lietuvos Taryba pavedė pulkininkui Jonui Kubiliui pasirūpinti lietuvių karo belaisvių grąžinimu į Lietuvą. To pasekoje Spalio mėnesį buvo įsteigta Apsaugos komisija, kuriai buvo paskirtas vadovauti Stasys Šilingas. Apsaugos komisija ir organizavo lietuvių karininkų grąžimą į Tėvynę. Kiekvienoje iš 12 Lietuvos sričių buvo nutarta suorganizuoti ir savisaugos būrius. O jau 1918 m. spalio mėnesio pabaigoje Vilniuje pradėjo rinktis pirmieji savanoriai, tačiau vokiečiai vis dar neleido jų apginkluoti.

Lietuvos kariuomenę intensyviai ėmėsi organizuoti iš Rusijos grįžę lietuviai karininkai. „Karininkų iniciatyva jau lapkričio 1 d. Vilniuje, vadovaujant Vincui Grigaliūnui-Glovackiui, Lietuvos Tarybos rūsyje imtas kurti 1-asis pėstininkų pulkas. Lapkričio 11 d. ministru pirmininku ir apsaugos ministru tapęs Augustinas Voldemaras manė, kad pirmiausia reikia sukurti miliciją tvarkai šalies viduje palaikyti, o iš išorės apgins Vokietija, kuri buvo įsipareigojusi pagal Kompjeno paliaubas. Lapkričio 21 d. Apsaugos ministerijoje susirinkę karininkai nusprendė, kad reikia skubiai organizuoti reguliariąją Lietuvos kariuomenę, nes Vokietijos kariuomenė neatlaikė bolševikų puolimo.

1918 m. lapkričio 23 d. premjeras A. Voldemaras pasirašė Apsaugos ministerijai įsakymą Nr. 1, kuriuo įkūrė Apsaugos Tarybą. Pulkininkas Jonas Galvydis-Bikauskas paskirtas I-o pėstininkų pulko vadu, o pulkininkas J. Kubilius štabo viršininku. Lapkričio 23-oji dabar minima kaip Lietuvos kariuomenės diena“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė - 50k -).

Tuo metu kariuomenėje jau buvo apie 100 karininkų, valdininkų, gydytojų ir maždaug apie 50 savanorių karių. Vokietija savo ruožtu pažadėjo Lietuvos kariuomenei materialinę ir ginkluotės paramą. 1919 m. sausio pradžioje, prie Vilniaus artėjant bolševikams, Vyriausybei teko persikelti į Kauną. Skubiai buvo pradėti organizuoti nauji daliniai visoje Lietuvoje.

Tačiau labai trūko karininkų, todėl buvo paskelbta jų mobilizacija, tačiau sugebėjo atvykti tik 400 karininkų. Tuo tikslu 1919 m. sausio 25 d. Kaune buvo įsteigta karo mokykla, o jos vadu buvo paskirtas plk. J. Galvydis-Bikauskas. Ir jau 1919 m. kovo 1 dieną tik iš 8 vokiškų lėktuvų buvo suformuota aviacijos kuopa, o ilgai netrukus ir pati aviacijos mokykla. Taip pat buvo skubiai priimti laikinieji kariuomenės rūšių statutai. Iki kovo pradžios jau buvo net apie 3000 savanorių. Kariuomenės kūrimas labiausiai paspartėjo kovo 5 dieną paskelbus pirmąją mobilizaciją.

Nuo 1918 - 1920 m. Lietuvos kariuomenei teko kovoti už Lietuvos laisvę ne tik su rusų bolševikais, bermontininkais bet ir su lenkais.

Kaip teigia J.Vaičėnėnis (2003) „, In the political life of the First Republic of the Lithuania, the army played a rather important role“ (The role of the Army in the Political Life of the First Republic of Lithuania (1927 – 1440), 2003 p. 5). Jau 1922 - 1940 m. Lietuvos Respublikai pagaliau pavyko apsiginti tiek kariniame, tiek diplomatinuose frontuose nuo priešu užpuoliu. Ir „Nežiūrint nepaprastai sunkios padėties ir skaudžiū Vilniaus bei jo krašto praradimo, per du nepriklausomybės dešimtmečius Lietuva pasiekė nemažū laimėjimū ekonomikos ir ypač kultūros bei švietimo srityse. Pagal to meto reikalavimus buvo pertvarkyta Lietuvos kariuomenė ir paruoštas profesionalus karininkū korpusas.

Tarpukario metais Lietuvos kariuomenėje buvo 9 pėstininkū, 4 artilerijos ir 2 kavalerijos pulkai, karo aviacijos pajėgos ir pagalbinė kariuomenė, kurią sudarė inžinerijos, geležinkelininkū, ryšininkū ir transporto padaliniai. Lietuvos kariuomenė buvo apginkluota pačia geriausia užsienio ir savos gamybos karo technika. Ypač gerai vertinami buvo lėktuvai, kuriuos sukūrė Jurgis Dobkevičius ir Antanas Gustaitis,, (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

1940 metais po TSRS paskelbto ultimatumo Lietuvos politikai net neišdrįso duoti įsakymo kariuomenei pasipriešinti prieš agresorius, o patys pabėgo į užsienį. Todėl tų pačių metų liepos mėnesį Lietuvos kariuomenė buvo pavadinta liaudies kariuomene ir įjungta į Raudonąją armiją. Tačiau tuoj pat po to prasidėjo ir represijos. Norėdami sunaikinti Lietuvos kariuomenę sovietai didžiąją dalį karininkū ištrėmė arba išžudė. Naciū okupacijos metais buvo bandyta atkurti Lietuvos kariuomenę, tačiau paaiškėjus, jog ji gali būti panaudota ne Lietuvai ginti, rinktinė buvo tuoj pat paleista. Jos vadus vokiečiai represavo, o prasidėjus antrajai bolševikū okupacijai daugelis Lietuvos kariuomenės karininkū ir kariū tęsė partizanines kovas ir žuvo kovodami už savo Tėvynę.

Taigi Lietuva visu savo, kaip valstybės, gyvavimo laikotarpiu patyrė ir išgyveno daug audrū. J.Vaičėnėnis teigia, kad „, I – oji Lietuvos Respublika nuo pat jos kūrimosi pradžios 1918 – aisiais iki Valstybingumo praradimo 1940m. birželį patyrė audringą, kupiną įvairiausių įvykiū laikotarpi. Šiame ekonominės raidos pasiekimū bei kultūrinio šuolio Lietuvoje iki 1926 m. gruodžio 17 d. valstybinio perversmo virė aktyvus politinis gyvenimas, kurio pagrindiniai dalyviai buvo ne tik įvairios partijos, bet ir kariuomenė“ (Lietuvos kariuomenė valstybės politinio gyvenimo verpetuose (1927 – 1940), 2004 p.7).

2. 2. Lietuvos Respublikos kariuomenės atkūrimas

Kaip teigiama Krašto apsaugos savaitraštyje (1992 – 1995), „Lietuvos kariuomenės atkūrimas – iki šiol mažai tyrinėtas mūsų naujausiosios istorijos laikotarpis ...“ (Krašto apsauga

(1992 – 1995), 2005, p. 7). Todėl darbe bus paminėti taip neseniai praėję įvykiai, kuriuose dalyvavo daugelis mūsų.

1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba Vilniuje priėmė Nepriklausomos valstybės atkūrimo aktą. Šiuo aktu buvo pradėta kurti iš naujo ir Lietuvos kariuomenė. O 1990 m. kovo 12 dieną Lietuvos Aukščiausioji Taryba priėmė nutarimą, kad TSRS karinės prievolės įstatymas Lietuvos piliečiams negalioja. Taigi Kovo 14 dienos nutarimu Aukščiausioji Taryba nutraukė TSRS karinių komisariatų veiklą Lietuvoje, ir TSRS Aukščiausiosios Tarybos pirmininkui Michailui Gorbačioviui pasiūlė derėtis dėl neteisėtai Lietuvoje esančios kariuomenės išvedimo. Tačiau M.Gorbačiovo atsakymas buvo 1990 m. balandį įvesta 74 dienas trukusi ekonominė blokada.

„1990 m. balandžio 25 d. įsteigtas Krašto apsaugos departamentas, jam pavesta sukurti krašto apsaugos sistemą. Gegužės 31 d. prie Krašto apsaugos departamento įkurtas karinis -techninis sporto klubas su filialais, kuris būrė vyrus krašto apsaugos tarnybai. Birželį septyniose Lietuvos zonose įkurti Krašto apsaugos departamento skyriai, rugpjūčio 21 d. įsteigta Apsaugos tarnyba, rugsėjo 10 d. - Pasienio apsaugos tarnybos skyrius, gruodžio 20 d. Kaune įkurti Karininkų kursai. 1990 m. lapkričio 23 d. Lietuvos kariuomenės įkūrimo sukakčiai paminėti Kaune įvyko pirmasis po pusės šimtmečio okupacijos Lietuvos karių paradas“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

Tačiau 1991 m., kaip visi žinome, sausio mėn. TSRS ginkluotosios pajėgos Vilniuje ir kitose šalies vietovėse jėga užėmė svarbiausius šalies objektus. Ir čia nepriklausomybės gynėjai tarsi gyva siena apjuosė Aukščiausiosios Tarybos, Vyriausybės, Spaudos rūmų, Radijo ir televizijos pastatus, taip pat ir Televizijos bokštą. Tomis dienomis krašto apsaugos kariai savanoriai skubiai prisiekė ištikimybę Lietuvai, nors žinoma buvo visiškai aišku, kad neturėdami tinkamos ir pakankamos ginkluotės nepajėgs ilgai priešintis. Bet okupantų mėginimas 1991 m. sausio 13 d. įvykdyti valstybinį perversmą baigėsi jų nenaudai. Tačiau ginkluoto sovietų užpuolimo metu prie Televizijos bokšto žuvo 13 Lietuvos laisvės gynėjų ir dar apie 600 buvo sužeista ar traumuoti.

„Šie tragiški įvykiai tik paskatino krašto apsaugos formavimą. 1991 m. sausio 17 d. buvo įkurta Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba (SKAT). 1991 - 1992 m. tūkstančiui savanorių buvo pavestos užduotys saugoti svarbius energetikos ir kitus valstybinius objektus. 1991 m. vasario 22 d. įsteigtas Mokomasis junginys, turėjęs rengti karinius valstybės gynėjus“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

Sovietų Sąjunga iki pat 1991 m. rugpjūčio 19 d. pučo, įvairiausiomis priemonėmis stengėsi Lietuvai vėl primesti sąjunginės respublikos statusą. Gegužės 19 d. Krakūnų pasienio kontrolės poste okupantai įvykdė dar vieną nusikaltimą - nužudė pamainos viršininką, o liepos 31 d. Medininkų pasienio kontrolės poste buvo žiauriai nužudyti net septyni muitininkai ir policininkai. Šių žudynių

vykdytojus ir organizatorius tebegloboja dabartinė Rusijos valdžia, todėl jie iki šiol dar nėra nubausti.

„Spalio 15 d. įkurta Gelbėjimo ir civilinės saugos tarnyba, kuri turėjo koordinuoti valstybės institucijų veiklą didelių nelaimių padariniams likviduoti. 1991 m. spalio 16 d. buvo likviduotas Krašto apsaugos departamentas, o spalio 18 d., paskirtas krašto apsaugos ministras. 1991 m. gruodžio 30 d. buvo suteikti pirmieji Lietuvos karininkų laipsniai. 1992 m. sausio 2 d. pradėjo dirbti Krašto apsaugos ministerija.

1991 m. spalį paskelbtas pirmas naujokų šaukimas į tikrąją krašto apsaugos tarnybą. Mokomasis junginys 1991 m. lapkričio 14 d. pertvarkytas į Greitojo reagavimo motodesantinę brigadą, kuri vėliau pavadinta Motorizuotąja pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“. Visus 1992 - 1993 m. buvo sparčiai kuriamos naujos Lietuvos kariuomenės pajėgos. 1992 m. sausio 2 d. atkurta Lietuvos karo aviacija - suformuota Krašto apsaugos aviacijos tarnyba“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

1992 m. pradžioje pirmą kartą Lietuvoje apsilankė ir NATO tuo metinis generalinis sekretorius Manfredas Verneris. Jo vizito metu buvo akredituoti pirmieji karo atašė. O 1992 m. vasario 3 d. darbą pradėjo ir Krašto apsaugos ministerijos Jungtinis štabas, kuriam buvo pavesta planuoti kariuomenės operatyvinius veiksmus. Štabas taip pat pradėjo rengti ir Lietuvos kariuomenės norminius dokumentus, bei tobulinti jos struktūrą.

Maskvoje Lietuvos ir Rusijos vadovai Vytautas Landsbergis ir Borisas Jelcinas 1992 m. sausio 17 d. pagaliau pasirašė Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos komunikatą, ir jau 1992 m. vasario 27 d. iš Lietuvos iškeliavo pirmasis Rusijos kariuomenės dalinys. Vėliau, 1992 m. rugsėjo 8 dieną, taip pat Maskvoje buvo pasirašytas Rusijos Federacijos ginkluotųjų pajėgų išvedimo iš Lietuvos Respublikos teritorijos grafikas. Ir jau 1993 m. rugpjūčio 31 dieną buvo oficialiai užbaigtas Rusijos kariuomenės išvedimas iš Lietuvos teritorijos.

Atkuriant Lietuvos kariuomenę buvo susirūpinta ir karininkų rengimu, tad 1992 m. rugsėjo 1 d. Vilniuje įkurta Krašto apsaugos mokykla. O 1992 m. lapkričio 1 d. įkurta ir Karinių jūrų pajėgų flotilė, kuriai buvo perduoti anksčiau suformuoto Atskirojo laivų diviziono laivai ir įranga. „1992 m. pabaigoje Lietuvos krašto apsaugos kariniai daliniai jau išaugo ir tapo Lietuvos kariuomene. 1992 m. spalio 25 d. referendume priimta nauja Lietuvos Respublikos Konstitucija apibrėžė Lietuvos valstybės politinės, teisinės ir ekonominės sistemos pagrindus, nustatė nacionalinio saugumo užtikrinimo ir valstybės gynimo principus. Aukščiausioji Taryba 1992 m. lapkričio 19 d. iškilmingai paskelbė, kad atkuriamą Lietuvos Respublikos kariuomenė. Taip buvo baigtos kurti ginkluotosios pajėgos ir pradėta formuoti krašto apsaugos sistema, plečiamos atskiros kariuomenės rūšys „(lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

Galima teigti, kad Lietuvos kariuomenės atkūrimas ir prisitaikymas prie šalies saugumo bei gynybos politikos buvo itin dinamiškas. Kaip teigiama vienoje iš nagrinėtų knygų „per vos daugiau kaip dešimtmetį krašto apsaugos sistema (KAS) atsikratė sovietinio palikimo, pertvarkė organizacinę struktūrą, sukūrė ir įtvirtino demokratinės civilinės ginkluotųjų pajėgų kontrolės mechanizmą, atnaujino karininkų korpusą. Tačiau kokybiniai Lietuvos kariuomenės pokyčiai prasidėjo, kai Lietuva, gavusi kvietimą tapti NATO nare, 2003 m. pradėjo vykdyti krašto apsaugos sistemos reformą“ (Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2004, 2005 p. 199).

Šie pokyčiai buvo daromi pasitarus ir rekomendavus NATO narėms, kaip teigiama „The recommendations and remarks suggested that Lithuania should build smaller but more capable and easily deployable military units, modernize its armaments in order to more actively participate in both the collective defense system and peacekeeping operations „ (Lithuanian annual strategic review 2004, 2005 p. 198).

2. 3. Lietuvos Respublikos kariuomenė šiandien

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymuose pateikiami duomenys apie Lietuvos kariuomenę, jos funkcijas, statusą ir kt. (žr. 2 priedas). Žvelgiant į kariuomenę iš arčiau, Lietuvos kariuomenės struktūra atrodytų taip:

- Motorizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis vilkas“ štabas. „Motorizuotosios pėstininkų brigados štabas ir jo aprūpinimo padaliniai yra dislokuoti Lietuvos sostinėje — Vilniuje. Pagrindinė Brigados funkcija taikos metu — užtikrinti taiką ir gerovę valstybėje, valstybės saugumą, atsakant į terorizmo ar masinio naikinimo ginklo platinimo grėsmes, regioninį ir globalinį stabilumą, rengti karius tarptautinėms taikos palaikymo operacijoms, teikti pagalbą valstybės ir vietinės valdžios institucijoms įstatymais numatytais atvejais. Karo metu — kartu su šalimis sąjungininkėmis užtikrinti patikimą atgrasinimą, o atgrasinimui žlugus, kartu su NATO pajėgom ginti Lietuvos suverenitetą, teritoriją, teritorijos vandenį bei oro erdvę ir atremti bet kokią ginkluotą agresiją“ (www.kam.lt/index.php?ItemId).

O visą Brigadą sudaro:

- Karaliaus Mindaugo motorizuotasis pėstininkų batalionas.
Bataliono vadas mjr. Albertas Kondrotas
- Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Algirdo mechanizuotasis pėstininkų batalionas. Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Algirdo mechanizuotasis pėstininkų batalionas. Bataliono šūkis: TĖVYNĖS MEILĖ TEBUS MUMS

VADOVAS! Bendra bataliono užduotis yra išlaikyti aukštą padalinių, paskirtų į bataliono grupę, parengtį dalyvaujant operacijose už Lietuvos ribų ir vykdant savo šalies gynybą. Bataliono vadas mjr. Vilmas Šatas

➤ Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės motorizuotasis pėstininkų batalionas. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės motorizuotasis pėstininkų batalionas. Bataliono šūkis – „Garbingi bočių žygiai tebūna mums gyvenimo rodyklė“. Šiuo metu batalionas reorganizuojamas. Ateityje bus galutinai sukomplektuotas, aprūpintas, mobilus ir pasirengęs brigados sudėtyje arba savarankiškai dalyvauti įvairiuose mūšiuose bei vykdyti operacijas kartu su tarptautinėmis pajėgomis pagal Šiaurės Atlanto sutarties 5-ąjį straipsnį bei dalyvauti JT taikos palaikymo operacijose. Bataliono vadas mjr. Ramūnas Baronas

➤ Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Kęstučio motorizuotasis pėstininkų batalionas. Bataliono šūkis „KOVON DĖL LIETUVOS LAISVĖS IR GARBĖS!“. Bataliono vadas mjr. Dalius Polekauskas

➤ Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas. Artilerijos bataliono vadas plk. lt. Rimantas Šiaurys

- Karinės sausumos pajėgos. Sausumos pajėgų vadas Brigados generolas Arvydas Pocius
- Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas
- Jėgerių batalionas. Batalionas taikos, karo ar kritinių situacijų metu pasiruošęs vykdyti priešo dalinių žvalgybą, vykdant jas savarankiškai bei bendradarbiaujant su teritorinės gynybos pajėgomis. Pagrindinė bataliono užduotis — ginti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Bataliono specifika — žvalgyba. Taikos meto užduotys: Padėti civiliams stichinių nelaimių, avarijų metu; Paieškos ir gelbėjimo operacijos; Dalyvauti JT misijose; Prisdėti prie patriotinio Lietuvos jaunimo auklėjimo.
- Juozo Vitkaus inžinerijos batalionas. Juozo Vitkaus inžinerijos batalionas dislokuotas Kauno mieste. Tačiau siekiant kuo skubiau nuvykti į standartinių sprogstamųjų užtaisų neutralizavimo vietą, bataliono Išminavimo kuopos skyriai yra dislokuoti dar šešiuose Lietuvos kariuomenės daliniuose.
- Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino štabo batalionas. „TEGUL MEILĖ LIETUVOS DEGA MŪSŲ ŠIRDYSE!“. Rugpjūčio 25 diena yra oficiali Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo bataliono šventė, kurios metu pažymimos bataliono

įkūrimo, vardo suteikimo ir kovinės vėliavos įteikimo metinės (www.kam.lt/index.php?ItemId).

- Karinės oro pajėgos. KOP vadas plk. Artūras Leita
 - KOP štabas ir Oro erdvės stebėjimo ir kontrolės valdyba;
 - Oro erdvės kontrolės centras;
 - KOP aviacijos bazė bei Ginkluotės ir technikos remonto depas.
- Karinės jūrų pajėgos. KJP vadas flotilės admirolas Kęstutis Macijauskas
- Krašto apsaugos savanorių pajėgos. KASP vadas plk. Antanas Plieskis
 - KASP Dainavos apygardos 1-oji rinktinė, Alytus
 - KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-oji rinktinė, Kaunas
 - KASP Žemaičių apygardos 3-ioji rinktinė, Klaipėda
 - KASP Vyčio apygardos 5-oji rinktinė, Panevėžys
 - KASP Prisikėlimo apygardos 6-oji rinktinė, Šiauliai
 - KASP Vytauto apygardos 7-oji rinktinė, Utena
 - KASP Didžiosios kovos apygardos 8-oji rinktinė, Vilnius
 - KASP Aviacijos rinktinė, Vilnius
- Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas
 - Logistikos pajėgos. Logistikos valdybos vadas plk. Virginijus Mažuika
 - Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija
 - Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykla
 - Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomasis pulkas
 - Karo inžinerijos mokykla
 - Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras
 - Centrinis poligonas
 - Žvalgų mokykla (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

2004 m. kovo 17 d. NATO taryba priėmė politinį sprendimą dėl oro policijos funkcijų Lietuvos, Latvijos ir Estijos oro erdvėje ir žinoma dėl reikalingų pajėgų dislokavimo Lietuvoje. „2005 m. kovo 25 d. krašto apsaugos ministras Linas Linkevičius išleido įsakymą, kuriuo nuo kovo 29 d. NATO valstybių kariniams orlaiviams buvo leista Lietuvos oro erdvėje vykdyti oro policijos funkcijas. Šiuo įsakymu taip pat buvo leista į Lietuvos Respublikos teritoriją atvykti šiuos skrydžius vykdantiems NATO valstybių kariams ir karinėms pajėgoms priskirtiems civiliams tarnautojams. 2004 m. kovo 29 d. Vašingtone, JAV deponavus Šiaurės Atlanto sutarties ratifikavimo raštus,

Lietuva tapo visateise NATO nare ir tuo pačiu NATO gynybos zona. Todėl nuo pat pirmos dienos Baltijos šalių, tame tarpe ir Lietuvos, oro erdvė buvo pradėta saugoti pagal tuos pačius standartus, kaip ir kitų NATO valstybių“ (lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomenė).

Lietuvai įstojus į NATO, kariuomenė privalėjo pradėti rengtis kolektyvinei Aljanso gynybai, o Aljansas pradėjo saugoti Lietuvą nuo galimų priešų. Tiksliau tariant galima grėsmė Lietuvai tapo ir grėsme Aljansui. Tuo pačiu teko suformuluoti ir naujus tikslus, uždavinius, bei reikalavimus ([žr.3 priedas](#)).

Šiuo metu intensyviai pertvarkoma ir visa Lietuvos kariuomenės struktūra tam, kad būtų pasirengusi veikti šiuolaikinėmis saugumo aplinkos sąlygomis, atlikti aukštus reikalavimus ir įgyvendinti jai keliamus uždavinius. Reformuojant Lietuvos kariuomenę vadovujamasi vienu iš pagrindinių principų – planuojant gynybą pirmenybę teikti pajėgų, reikalingų Lietuvos gynybai kartu su NATO pajėgomis ir tarptautinėmis operacijomis, plėtrai bet ne naujiems dideliems kariniams vienetams teritorinei gynybai kurti. Tačiau visas šis procesas yra ilgas ir sudėtingas, apimantis kariuomenės vienetų pertvarką, sujungimą ar net panaikinimą taip pat etatų mažinimą, bei nebereikalingos karinės infrastruktūros atsisakymą. Bet vienas iš didžiausių plusų yra tas, kad visa kariuomenės reforma padės sukurti daug greičiau reaguojančias, mobilesnes, lengviau perdislokuojamas, gerai ginkluotas bei parengtas pajėgas, kurios savo ruožtu galės prisidėti prie visų tipų NATO operacijų tiek šalies viduje, tiek ir užsienyje.

Kalbant apie kariuomenės pertvarkymą knygoje „White Lithuanian defence policy paper“ teigiama, jog „the name objective of this reform is to find an optimum balance between the resources available and capabilities necessary for Lithuania to meet its international commitments.

The reform, with completion scheduled in 2006, encompasses the following:

- The Land Forces organisation, capabilities, objectives, combat training;
- The organisation of the National defence volunteer forces (NDVF), capabilities objectives, combat training;
- The Air Forces organisation, capabilities, objectives, combat training;
- The Naval Force organisation, capabilities, objectives, combat training;
- Preparation, mobilisation, capabilities and training of the reserve;
- The development of the infrastructure necessary to receive Host Nation Support (HNS).

In developing Lithuanian defence capabilities priority is given to the Land Forces. Military units of the Land Forces will be small, mobile, well trained and equipped with modern armament.

Lithuania will retain a small, well-trained and properly equipped Air Force and Naval Force“ (White Lithuania defence policy paper, 2002 p. 37).

3. ŠVIETIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE

3.1. Formalus švietimas Lietuvos Respublikos kariuomenėje

Prie formalaus ugdymo galima priskirti Lietuvos karo akademiją. Karininkus Lietuvai šiuo metu rengia karo Akademija „Lietuvos karo akademija įsteigta 1994m. Sausio 18 – ają Lietuvos Respublikos seimo nutarimu NR. I-371. 1998m. jai suteiktas partizanų generolo Jono Žemaičio vardas. Akademija yra Lietuvos kariuomenės tradicijų tęsėja. Savo veiklą ji pradėjo 1992m., kaip aukštesnioji Krašto apsaugos mokykla. Dabar tai valstybinė aukštoji studijų ir mokslo įstaiga, sudedamoji krašto apsaugos sistemos dalis, rengianti karininkus ir specialistus krašto apsaugai.

Pasak plk.ltn. A. Dudavičiaus „, Karininkas valstybėje reprezentuoja visuomenės gyvenimo jėgos elementą. Jis yra apsisprendęs ir nusistatęs saugoti ir ginti valstybę ir teisėtą jos santvarką iki paskutinės aukos – savo gyvybės“ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademija. Konferencija, 2001 psl.27). Karininko tarnyba, kitaip nei kitų profesijų žmonių, nesibaigia nei dieną, nei naktį. Rytą jis ateina į kareivines dar prieš atsikeliant jo kareiviams, vėliau juos moko, prižiūri, ugdo jo asmenybę, rūpinasi jų gerove, kartu su jais nepaisant net blogų oro sąlygų, nuovargio ir kita, dalyvauja lauko pratybose, visa savo asmenybe, laikysena rodydamas jiems pavyzdį.

Kariuomenėje „karininkija yra kariuomenės branduolys, krašto apsaugos sistemos pagrindas, formuojantis kariuomenės pajėgumą ir jai atstovaujantis. Todėl jaunuolių atranka karybos studijoms, karininkų korpuso ugdymas ir formavimas yra vienas svarbiausių valstybės karinio rengimo uždavinių. Karo tarnyba kelia griežtus reikalavimus karininkų moraliniam, psichologiniam, intelektualiniam, fiziniam bei techniniam pasirengimui, nes karyba yra viena iš pačių sunkiausių ir sudėtingiausių veiklos rūšių. Karininkams, kaip ir kitiems kariams, dažnai tenka veikti sunkiomis, sveikatai ir gyvybei pavojingomis sąlygomis, išgyventi realų mirties pavojų, pakelti didelius fizinius krūvius, patirti įvairių psichologinių sukrėtimų ir išbandymų.

(Bendrosios ir karo psichologijos pagrindai, 2001 II dalis, p. 63).

Karininkai yra ne tik kariuomenei vadovaujantys ir jai atstovaujantys pareigūnai, bet ir jaunimo auklėtojai, mokytojai ir vadai, privalantys kariams skiepyti meilę Tėvynei, ugdyti jų pareigingumą, atsakomybę, drąsą ir vyriškumą. Kariuomenė, anot div. gen. St.Raštikio, yra antroji tautos mokykla, mokykla, kurioje ugdomi ir puoselėjami tautos idealai, tautinė ir pilietinė dvasia, aukšta moralė ir dorovė, garbingos tradicijos ir didžiausios vertybės. Karininkų pareiga

gražinti tėvams ir tautai jų sūnus geresnius, negu jie buvo iki kariuomenės“ (Bendrosios ir karo psichologijos pagrindai, 2001 II dalis, p. 64).

Kaip minėjome anksčiau, būtent Lietuvos Karo Akademijoje yra rengiami karininkai Lietuvai, „Karininkas – tai turintis aukštąjį išsilavinimą, intelektualus, profesionalus, garbingas, pasiaukojančiai tarnaujantis Lietuvos Respublikai pilietis. Jis turi būti geras vadas, geras pedagogas, pasižymėti nepriekaištinga laikysena, elgesio ir bendravimo kultūra „ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos karinio rengimo programa“, 2001 p. 1).

Įvertinus ikikarinės Lietuvos kariuomenės rengimo sistemą, taip pat LKA patirtį, bei NATO šalių pasiūlymus dėl karininkų rengimo, siūloma buvo karininkus rengti ir kelti jų kvalifikaciją pagal keturias pagrindines pakopas (žr. 4 priedas).

2004 metais birželio 4 dieną Karo akademijoje vyko iškilmingas 10 – čio minėjimas. Pasveikinti atvyko aukščiausieji krašto apsaugos sistemos vadovai ir kiti aukštas pareigas užimantys Lietuvos Respublikos pareigūnai. Vienas iš svečių, Valstybės sekretorius V.Sarapinas, sveikindamas šia proga, Akademiją įvardino kaip pačią intelektualiausią krašto apsaugos sistemos grandį (Kariūnas, 2004m. birželis, Nr. 2(81)).

Turima materialinė bazė Akademijoje leidžia įgyti gerus karybos ir aukštojo bei magistro mokslo pagrindus, išmokti užsienių kalbų, įvaldyti kompiuterinę techniką, nuolat sportuoti. Veikia krašto apsaugos sistemos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo bei užsienio kalbų kursai, sprendžiamos karybos mokslinės problemos, rengiami tarnybą ir kovos veiksmus reglamentuojančių dokumentų projektai (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2000 p. 3).

Taip pat karo akademija glaudžius ryšius palaiko su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, bei Latvijos, Estijos, Lenkijos, Vokietijos, Didžiosios Britanijos, JAV, Danijos karinėmis mokymo įstaigomis. Čia reguliariai rengiami seminarai, kuriuose kartu su lietuviais dalyvauja ir užsienio šalių karininkai, karinių mokymo įstaigų dėstytojai. Dalis šių dėstytojų yra baigę įvairaus lygio tobulinimosi kursus JAV, Vokietijoje, Prancūzijoje, Čekijoje, Lenkijoje ir kt. Užsienio šalyse.

Akademiją sudaro septynios katedros – Taktikos, Kovinio aprūpinimo, Vadybos, Užsienio kalbų, Taikomųjų mokslų, Humanitarinių mokslų, Bendrųjų technikos mokslų; taip pat yra studijų skyrius, Tarptautinių ir su visuomene ryšių skyrius, Biblioteka, Redakcinis skyrius, kariūnų ir klausytojų padaliniai, žinoma Ramovė, aprūpinimo ir aptarnavimo padaliniai bei tarnybos (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2000).

„Dieniniame skyriuje mokosi kariūnai ir karininkai klausytojai. Veikia neakivaizdinis skyrius. Kariūnai ir klausytojai mokosi pagal bakalauro studijų programas. Studijų programas sudaro bendrosios humanitarinio ir socialinio lavinimo disciplinos, studijuojamos mokslo srities bendrųjų pagrindų ir pasirinktos mokslo krypties specialaus lavinimo dalykai. Studijų programai skiriama

daugiau kaip 6400 valandų. Į Akademijos dienes studijas mokytis pagal motorizuotųjų pėstininkų programą priimami konkurso būdu vidurinių išsilavinimą turintys kariai (vyrai ir moterys) arba šauktiniai, taip pat jaunuolės (moterys), mokantys valstybinę kalbą, ne vyresni kaip 23 metų, o atlikę (atliekantys) privalomąją pradinę karo tarnybą – ne vyresni kaip 25 metų, neturintys teistumo, pagal dalykinį ir fizinį pasirengimą bei sveikatos būklę tinkantys tarnauti krašto apsaugos sistemoje (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2000 p. 5).

„Lietuvos Karo Akademijoje bazinis karininko rengimas organizuojamas remiantis krašto apsaugos ministro patvirtintais kvalifikaciniais reikalavimais ir 4 metų motorizuotųjų pėstininkų būrio vado rengimo programa, patvirtinta kariuomenės vado“ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos karinio rengimo programa“, 2001 p. 1).

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvos visuomenės raidos tempai ir technologijų tobulėjimas verčia ir krašto apsaugos sistemą, o ypač Karo Akademiją, nuolat ieškoti naujų būdų, kaip gerinti karininkų rengimo ir profesinio tobulinimosi procesą. Todėl Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo Akademijos absolventams nuolat keliami vis griežtesni ne tik kvalifikaciniai, bet ir asmeniniai reikalavimai. Žinoma šiandien negalima nuginčyti tai, kad kiekvienas žmogus yra individualus ir daugelį asmeninių charakterio savybių jis gauna genais iš tėvų bei augdamas šeimoje. O yra tokių savybių, kurias karininkas turi turėti, kad būtų geras vadas ir pavyzdinis valstybės atstovas, bei visuomenės elito narys. Taigi atsižvelgiant į visa tai, nuo 2001 metų Karo Akademijoje pradėta taikyti atrankos sistema, kuri leidžia atrinkti tam tinkamus kandidatus, turinčius visas reikiamas asmenines ir charakterio savybes, didžiausias galimybes protiškai, fiziškai ir dvasiškai tobulėti. Ši atrankos sistema buvo parengta remiantis Didžiosios Britanijos kariuomenės atrankos sistema, kuri nėra visai naujas dalykas. Šiuo metu daugelyje pasaulio bei NATO valstybių organizuojama speciali atranka ne tik į karo mokyklas, bet ir į kariuomenę. Nes, „Karininkų rengimo pagrindas – karinio, patriotinio, pilietinio ugdymo vientisumas, grindžiamas tautiškumu ir integracija į bendrąsias Europos, pasaulio struktūras (NATO, Europos Sąjungą ir t. t.). Įgyvendinimo būdai:

- 1) Mokymo ir vado ugdymo procesuose kariūnams suteikti žinių bei įgūdžių vystyti pažintines galias ir intelektą, formuoti pažiūras ir vertybių sistemą.
- 2) Mokymo ir auklėjimo procese formuoti kariūnų sąmoningą požiūrį į savo pilietines pareigas, ugdyti tautinius, patriotinius jausmus, asmeninę atsakomybę už Tėvynės ateitį.
- 3) Ugdymo procese diegti Vakarų šalių pedagoginę metodinę patirtį.

Būsiami karininkai rengiami remiantis Lietuvos kariuomenės tradicijomis, šiuolaikine gynybos doktrina, taikant karybos mokslo pasiekimus ir pažangių demokratinių šalių patyrimą. Ypač daug dėmesio skiriama jų asmenybės, pilietiškumo, patriotizmo, tautiškumo, dvasingumo, kario

etikos ir vado savybių ugdymui. Karinio rengimo programos yra sudarytos siekiant išmokyti juos pasikliauti savo jėgomis, nebijoti atsakomybės, siekti užsibrėžto tikslo ir nugalėti. Rengiant būsimus karininkus taip pat naudojamos tautos pokario partizaninės kovos prieš okupacinį režimą patirtimi, pasaulio mažųjų valstybių praktika vykdant teritorinę gynybą arba partizaninį karą (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos karinio rengimo programa“, 2001 p.2).

Taigi universitetinių studijų programos yra parengtos siekiant ugdyti kariūnų loginį kritišką mąstymą, objektyvumą susiejant kartu ir su nūdienos politika Lietuvoje bei kitų valstybių politiniu gyvenimu. Studijų metu kariūnams perteikiami filosofijos ir teisės, modernių technologijų pagrindai taip pat suteikiama žinių iš vadybos ir tarptautinių santykių, bei psichologijos. Akademijoje kariūnai mokomi ir taisyklingos lietuvių kalbos, pagrindinės užsienio (anglų) kalbos, o pasiekę antrą anglų kalbos žinių lygį jie gali studijuoti pasirinktinai antrąją užsienio kalbą.

Būrio vado rengimo pagrindai yra sudaryti kiekvienam semestriui atskirai. Čia karinis rengimas, kaip jau minėjome anksčiau susietas su universitetinėmis studijomis (žr. 5 priedas).

Pasak plk. Algio Vaičeliūno (LKA viršininko) „ Bertoldas Brechtas yra pasakęs, kad apgailėtina ta šalis, kuri stokoja didvyrių“ (Lietuvos Karo akademija. Konferencija, 2001 p. 7), todėl Lietuvos karo akademija kaip savo veiklos moto ir išsikėlė gana ambicingą ir sunkų uždavinį, per ketverius metus išugdyti vadą, kuris savo fizinėmis ir dvasinėmis savybėmis išsiskirtų iš kitų ir būtų jiems pavyzdys, bei jų įkvėpėjas. Šiam tikslui pasiekti reikalingas ne tik reiklumas, lankstumas, kompetencija ar kt., bet ir humaniškas vadovavimas. Žinoma tai priklausomai nuo tam tikros situacijos, nes daugumą vadovavimo reikalaujančių situacijų sukuria ir lemia žmonės. Humaniškas vadovavimas pasak R. Steiger „ tai viena iš pagrindinių elgesio normų, kurios laikantis žmogui skiriamas pagrindinis vaidmuo mąstant, jaučiant ir, tikėkimės, dirbant“ (Humaniškas vadovavimas, 1998 p. 21).

Lietuvos karo akademijos tikslas yra, „Parengti Lietuvos kariuomenei visapusiškai išsilavinusį, aukštos moralės, tvirto būdo, savarankišką, mokantį vadovauti, nebijantį atsakomybės, ištikimą Tėvynei, vykdantį priesaiką, Lietuvos įstatymus, statutų reikalavimus ir savo viršininkų įsakymus karininką“ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos karinio rengimo programa“, 2001 p. 1).

Akademijoje mokoma pagal motorizuotųjų pėstininkų būrio rengimo programą, kartu susieta ir su universitetinėmis studijomis bakalauro laipsniui gauti (transporto inžinerinės vadybos, personalo vadybos ar tarptautinių santykių).

Lietuvos karo akademijos užduotys yra šios:

- Rengti krašto apsaugos sistemai kvalifikuotus karininkus – karinių padalinių vadus, suteikiant jiems aukštąjį išsilavinimą;
- Kelti krašto apsaugos sistemos karininkų kvalifikaciją;
- Rengti karininkus atsižvelgiant į NATO šalių metodiką ir keliamus reikalavimus;
- Sudaryti sąlygas studijuojantiems pasiekti aukštą anglų kalbos mokėjimo lygį būtiną Lietuvai integruojantis į NATO šalių karines struktūras, lygiaverčiai dalyvaujant tarptautiniuose mokymuose, taikos palaikymo ir kitose operacijose;
- Organizuoti kursus užsienio valstybių kariams ir civiliams tarnautojams.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos šūkis: „Mūsų ginklas, mūsų mokslas Lietuvai Tėvynei!“

3. 1. 1. Leitenantų rengimas Lietuvos karo akademijoje. Įstojusiems į Karo Akademiją studijos prasideda rugpjūčio pirmą dieną. Studijų trukmė 4 metai. Priimti į karo akademiją studentai kitaip tariant kariūnai, pasirašo sutartį dėl karo tarnybos. Studijų metu kariūnai yra pilnai išlaikomi valstybės, o studijų sąlygas nustato Krašto apsaugos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas, Akademijos statutas ir kiti teisės aktai. Jei kariūnai, be pripažintų pateisinamų priežasčių atsisakę mokytis, pašalinti iš akademijos arba baigęs studijas ir atsisakę tarnauti krašto apsaugos sistemoje ne mažiau kaip 6 metus, įstatymų taip pat kitų teisės aktų nustatyta tvarka atlygina tiesiogines mokymo išlaidas. Kariūnai esantys pirmame ar antrame kurse siunčiami į dalinius atlikti privalomąją karo tarnybą. Baigus akademiją absolventams yra keliami ir kvalifikaciniai reikalavimai, kurių jie turi laikytis be sąlygiškai (žr. 6 priedas).

Absolventams, išlaikiusiems kvalifikacijos egzaminus yra išduodamas aukštojo mokslo diplomai bei suteikiamas leitenanto laipsnis. Taip pat studijų metu kariūnai gali įsigyti ir B klasės vairuotojo teises. Čia jie mokosi vairuoti kovos šarvuočius ir atlieka stažuotę kariuomenės daliniuose.

Tai gi Akademijoje sudarytos sąlygos ne tik studijuoti, bet ir ugdyti save kaip asmenybę. „Čia rūpinamasi parengti karį profesionalą ir išugdyti dvasingą, kultūringą žmogų, Lietuvos patriotą, puoselėjamos tarpukario Lietuvos karo mokyklos tradicijos ir kuriamos naujos“ (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2000 p.11).

Karo Akademijoje kasmet pažymima pirmo kurso kariūnų priesaikos davimo diena, žinoma Lietuvos kariuomenės diena, absolventų išleistuvės, rengiami ir tradiciniai šimtadieniai, taip pat kariūnai aktyviai dalyvauja ir įvairiuose miesto renginiuose.

Akademijoje kariūnų dvasinėmis bei religinėmis reikmėmis rūpinasi kapelionas. Taip pat jiems yra skaitomas ir religijos istorijos ir teologijos pagrindų kursas.

Akademijoje nuo mokslų neatsilieka ir kultūrinis gyvenimas. Kariūnų Ramovėje yra suburtas ir choras, taip pat yra ir geografijos fakultetas, vyksta įvairūs koncertai, spektakliai, susitikimai su žymiais žmonėmis, organizuojamos tradicinės studentų šventės, bei kiekvieną savaitę rodomi kino filmai. Čia kariūnai mokomi ir šokti, kad Lietuva galėtų didžiuotis savo būsimais karininkais. Sportininkai aktyviai, bei sėkmingai dalyvauja aukštųjų mokyklų ir krašto apsaugos sporto žaidynėse ir turnyruose. Taip pa Akademijoje veikia ir lengvosios atletikos, kovinės savigynos, jėgos trikovės, krepšinio ir kitos sporto sekcijos.

Kaip ir visose kitose įstaigose Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijoje kariūnai už savo parodytas žinias taip pat yra vertinami (žr. 7 priedas).

3. 1. 2. Kapitonų rengimas Lietuvos karo akademijoje. Kapitonų kursai prilyginami magistro studijoms (transporto inžinerinės vadybos, personalo vadybos ar tarptautinių santykių), tai gi jie priklauso formaliam švietimui. Šiuose kursuose keliami šie pagrindiniai reikalavimai – parengti kuopos vadus ir bataliono štabo tarnybų karininkus, kurie sugebėtų deramai atlikti savo pareigas. Taip pat sugebėtų organizuoti bei vykdyti pavaldžių karių kovinį rengimą.

Baigę kapitonų kursus karo akademijoje absolventai turi žinoti, išmanyti daugelį jų darbe svarbių dalykų (žr. 8 priedas).

Baigus kapitonų kursus generolo Jono Žemaičio karo akademijoje absolventams keliami reikalavimai pagal jų užimamas pareigas daliniuose. Pagal nurodytus pareigybinius apibūdinimus jie turi mokėti planuoti, organizuoti savo veiklą dalinyje (žr. 9 priedas).

Taip pat jiems keliami ir kvalifikaciniai reikalavimai, kurių jie turi laikytis be sąlygiškai (žr. 10 priedas).

3. 2. Neformalus švietimas Lietuvos Respublikos kariuomenėje

3. 2. 1. Seržantų ir puskarininkių rengimas. Seržantus ir puskarininkius Lietuvos kariuomenei rengia Kaune esanti Lietuvos kariuomenės div. gen. S. Raštikio puskarininkių mokykla. Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykla – seniausia atkurtos nepriklausomos Lietuvos Respublikos karinė mokymo įstaiga ir viena iš pirmųjų Lietuvos kariuomenės dalinių.

Puskarininkių mokyklai nesenai sukako 15 metų, tačiau jos istorija siekia kur kas ankstesnius laikus. „1919 metais, prasidėjus kovoms su bolševikais, buvo paskelbta karininkų, puskarininkių mobilizacija. Tačiau mobilizacijos rezultatai buvo menki – kariuomenę papildė tik apie 400 karininkų. Susidarius tokiai situacijai, 1919 m. sausio 25 dieną Kaune, pastate, įsikūrusiame

K.Donelaičio ir Gedimino gatvių kampe, buvo įsteigta karo mokykla, rengusi pirmuosius laisvosios Lietuvos karužius ir puskarininkius. Kadangi kuriamos kariuomenės karininkai buvo nevienodai pasirengę, iškilo būtinybė suvienodinti karininkų pasirengimą. 1920 metais Kaune Tolstojaus gatvėje buvo įkurti Karininkų kursai, į kuriuos išsakyta siųsti karininkus, neatitinkančius jų einamų pareigų“ (Lietuvos Kariuomenės Divizijos generolo S.Raštikio puskarininkių mokykla 1990-2005, p.7).

Panaši 1919 metų situacijai susiklostė ir 1990 metais. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, vyriausybei iškilo šie uždaviniai: siekti tarptautinio pripažinimo, paremti sienų kontrolę, organizuoti krašto ir jo žmonių gynybą. Pirmieji kariuomenės žingsniai parodė, kad jaunai Lietuvos kariuomenei reikia profesionalių Karininkų, todėl plk. B.Vizbaro iškeltai minčiai apie Karininkų kursų įkūrimą buvo pritarta. Ir jau 1990 metų lapkričio 15 dieną buvo sudaryta operatyvinė darbo grupė: B.Vizbaras, J.Veselka, V.Latkauskas, A.Liorentas, K.Skrinska, P.Skrivelis, A.Jurevičius, ir kt. Taip pat buvo surastos ir patalpos Kaune SDAALR vairuotojų mokykloje. O 1990 metų gruodžio 20 dieną Vyriausybės nutarimu Nr. 384 buvo įkurti ir Karininkų kursai. Jiems kaip tik ir vadovavo plk. B.Vizbaras. Karininkų kursų tikslas – ruošti karininkus krašto apsaugos struktūroms. Į šiuos kursus buvo priimami savanoriai, turintys aukštąjį išsilavinimą arba atsargos karininko laipsnį.

Lietuvos kariuomenės puskarininkių mokykla pagal LR Švietimo įstatymo nuostatus vykdo tik neformalųjį švietimą, t.y. švietimą, kuris įvardijamas kaip įvairių švietimo poreikių tenkinimas, kvalifikacijos tobulinimas, papildomos kompetencijos įgijimas.

Puskarininkių mokykla vadovaujasi NATO bendroju mokymo politiką reglamentuojančiu dokumentu MC 458/1 „NATO Education, Training, Exercise, and Evaluation Policy“. Šiam dokumentui valstybės narės yra iš esmės pritariusios ir, pasak, dokumentą rengusių pareigūnų, bus patvirtintas artimiausiu laiku. MC 458/1 sako, kad visas mokymas turi būti kuriamas, vystomas, vykdomas ir vertinamas naudojant sisteminių požiūrį į mokymą (Systems Approach to Training – SAT) taikant šią metodiką išskiriami penki etapai: analizės, sumanymo, vystymosi, diegimo ir vertinimo. Taigi puskarininkių mokykla jau taiko šią metodiką nuo 2003 metų rengdama ir vykdydama visą mokymo procesą.

Šiuo metu puskarininkių mokykloje rengiami trijų rūšių kursai ([žr.11 priedas](#)).

Tik baigus bent vieną iš vadų kursų, galima tęsti mokslus pastaruosiuose kursuose (specialistų rengimo arba ryšių ir informacinių sistemų specialistų kursuose). Baigus pasirinktinai pagal specialybę du kursus gaunamas aukštesnis karinis laipsnis. „ Karinis laipsnis, asmeniškai kariams ir karo prievolinkams skiriamas laipsnis pagal jų tarnybinę padėtį, karinį ar specialųjį išsilavinimą, karybos patirtį ir nuopelnus, tarnybos trukmę, priklausomybę prie ginkluotųjų pajėgų ir kariuomenės rūšies“ (Karybos žodynas, p. 109). Kariniai laipsniai kariuomenėje suteikiami laikantis tam tikros tvarkos ([žr. 12 priedas](#)).

Puskarininkių mokyklos darbuotojai ir kariai dalyvauja įvairiose valstybinėse šventėse, taip pat teniso turnyruose, mažojo futbolo rungtynėse, Lietuvos kariuomenės karinės penkiakovės čempionate, Lietuvos kariuomenės šachmatų čempionatuose, rengiamuose jau nuo 2002 metų. Taip pat kariai dalyvauja ir talkina sodinant medelius miškuose, dalyvauja organizuojamose švaros akcijose, dalyvauja tarptautiniuose kariniuose projektuose. Taip pat kariai savanoriškai vyksta ir į misijas.

2004 metais Puskarininkių mokykla įgyvendino bendrą su Danijos karalyste projektą, kuris padėjo modernizuoti mokymo įstaigą ir patobulinti kursantų mokymo procesą. Pasibaigus projektui buvo įrengtos net keturios modernios klasės su skaitmeniniais projektoriais ir kompiuteriais, leidžiančiais taikyti naujausius technologinius mokymo metodus.

Lietuvai įstojus į NATO buvo pradėta taikyti ir vadovautis kolektyvinės gynybos principais.

2005 metais seržantų ir puskarininkių rengimo sistema pertvarkyta kolektyviniai gynybai, o mokymas organizuojamas jau pagal naujo tipo mokymo programas. Taip pat mokymo tikslas mokykla gavo amerikiečių gynybos visureigius automobilius, o jau 2005 metų gegužės 16-20 dienomis vyko pirmieji visureigių vairuotojų kursai.

3. 2. 2. Rezervo karininkų rengimas. Rezervų karininkų rengimas vyksta vadų kursuose. Juos gali lankyti aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai. Pagrindinis vadų kursų tikslas – „parengti aktyviajam rezervui karininkus (būrių vadus), ugdyti išsilavinusį pilietį – Tėvynės gynėją, kariuomenę papildyti reikalingais specialistais“ (Konferencija.karininkų rengimas ir profesinis tobulinimasis, 2001 p. 45).

Studentų bei absolventų karinis rengimas turi didelę reikšmę valstybės gynybos stiprinimui ir žinoma Lietuvos kariuomenės vystymuisi. Tai kartu ir puiki galimybė apmokyti karybos išsilavinusius piliečius bei parengti kariuomenės rezervo karininkus. Baigusieji aukštąsias mokyklas ir vadų kursus yra įrašomi į aktyvųjį kariuomenės rezervą arba gali stoti į profesinę karo tarnybą.

Aukštųjų mokyklų studentų vadų kursai. Aukštųjų mokyklų studentų karinis rengimas vyksta šiuose mokymo centruose: a) generolo Jono Žemaičio karo akademijoje studentams, kurie studijuoja Vilniaus universitete, Vilniaus Gedimino technikos universitete, Vilniaus Gedimino technikos universiteto A.Gustaičio aviacijos institute, Vilniaus pedagoginiame universitete, Lietuvos teisės universitete ir taip pat Lietuvos muzikos akademijoje;

b) divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykloje studentams, kurie studijuoja Kauno technologijos universitete, Vytauto didžiojo universitete, Lietuvos kūno kultūros akademijoje, Lietuvos žemės ūkio universitete, Kauno medicinos universitete ir Lietuvos veterinarijos akademijoje; c) Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalione

studijuojantiems Klaipėdos universitete; d) KASP 6-osios rinktinės Petro Bartkaus mokymo centre studijuojantiems Šiaulių universitete; e) KPJ studijuojantiems Klaipėdos universiteto Jūreivystės institute ir Jūreivystės kolegijoje.

Studijuojantiems aukštosiose mokyklose karinis rengimas vyksta 3 metų trukmės vadų kursuose. Pageidaujančius mokyti karybos studentus atrenka dalinio, kuriame ir vyksta vadų kursai, vado įsakymu sudaryta komisija. Kandidatai atrinkami atsižvelgiant į jų tinkamumą tarnybai pagal sveikatos būklę taip pat fizinio rengimo testų rezultatus ir mokymosi universitete rezultatus, imant pirmo kurso sesijų pažymių vidurkių sumą. O į vadų kursus atrinktus komisijos kandidatus pašaukia KPAT (TGŠ).

Studentams yra sudaryta programa remiantis „Kvalifikaciniais reikalavimais aktyviojo rezervo būrių vadams“ ir „Vadų kursų organizavimo ir administravimo reglamentu“. Visą programą sudaro trys dalys: Kareivio kursas, Skyrininko kursas, Skyrininko kursas ir Būrio vado kursas. Pasak kurso programos sudarytojų „Programos tikslas:

- Suteikti bendruosius karinius įgūdžius ir žinias;
- Išmokyti planuoti, organizuoti ir vesti mokomąsias pratybas skyriaus ir būrio kariams;
- Ugdyti vadą;
- Suteikti būrio vado sprendimų priėmimo įgūdžių pradmenis (Aukštųjų mokyklų studentų vadų kursai. Mokymo programa, 2001 psl. 1-2).

Taip pat numatomi ir bendrieji šios programos reikalavimai:

- „Klausytojams skiriamos užduotys vesti pratybas visus mokslo metus: antro kurso klausytojai veda dalį pratybų pirmo kurso klausytojams, trečio kurso klausytojai veda pratybas pirmo ir antro kurso klausytojams, trečio kurso klausytojams pratybas veda vadų kursų instruktoriai.
- Klausytojų skyrimo vesti pratybas grafikai sudaromi iš anksto vienam semestriui. Juose nurodoma pratybas vedančio klausytojo pavardė, pratybų laikas, tema, padalinio, kuriam bus vedamos pratybos, numeris ir dėstytojo kuratoriaus pavardė.
- Vadų kursų instruktoriai kuruoja pratybas vedančius klausytojus.
- Pratybos lauko stovyklose organizuojamos pagal tvarkaraštį. Pirmo kurso studentai vykdo eilinių karių, antro kurso – skyrininkų, o trečio kurso – būrių vadų pareigas.
- Mokymui naudojama technika, ginkluotė ir prietaisai, video ir audio mokymo priemonės, remiamasi pažangiausia karinės pedagogikos patirtimi.

- Klausytojų išvykimas į pratybų vietą ir atvykimas atgal vykdomas mokymo laiko sąskaita ir panaudojimas mokymo užduotims vykdyti bei fiziniams treniruotėms.

- Siekiant išvengti nelaimingų atsitikimų, avarijų, katastrofų, pratybose studentai asmeniškai supažindinami su saugaus elgesio taisyklėmis (Aukštųjų mokyklų studentų vadų kursai. Mokymo programa, 2001 p. 1-3).

Studentų karinis rengimas organizuojamas atsižvelgiant į studijas universitete. Lauko stovyklos vyksta studentų atostogų metu po pirmo ir antro kurso. Jų trukmė yra 10 dienų. Baigus pirmą kursą prieš pat išvykimą į lauko stovyklą studentai prisiekia Lietuvos Respublikai, o baigę trečią kursą, klausytojai išvyksta į 14 dienų stažuotę kariuomenės daliniuose kaip būrių vadai. Po stažuotės vadų kursų klausytojai laiko baigiamuosius egzaminus, dalinyje, kuriame vyksta vadų kursai. Sėkmingai baigusiems įskaitoma privalomoji pradinė karo tarnyba, suteikiama būrio vado kvalifikacija ir atsargos leitenanto laipsnis. Ir žinoma jie yra įrašomi į aktyvųjų kariuomenės rezervą.

Neišlaikius baigiamųjų egzaminų klausytojams įskaitoma pradinė karo tarnyba, bet jiems nesuteikiama būrio vado kvalifikacija ir jie į kariuomenės rezervą įrašomi kaip eiliniai kariai.

Pagrindinė vadų kursų užduotis tai vadovavimo įgūdžių lavinimas. „Vadovavimas – ypatinga žmonių tarpusavio bendravimo forma, kurią taikydami sąmoningai ir tikslingai stengiamės paveikti atskirų asmenų arba jų grupių elgesį. Vadovauti, be kita ko, reiškia ir:

- Numatyti tikslus ir juos pasiekti,
- Organizuoti ir koordinuoti procesus,
- Deleguoti ir kontroliuoti,
- Informuoti ir įvertinti“ (Kaip vadovauti kareiviams, 2000 p.10).

Yra keliamos trys pagrindinės vado funkcijos: 1) sprendimo priėmimas; 2.) vadovavimas padaliniui; 3) savo padalinių mokymas. Vadovaujantis šiomis trimis funkcijomis vadų kursuose klausytojams suteikiama galimybė ne tik vadovauti bet ir mokyti. Kursų metu klausytojams skiriamos užduotys vesti pratybas mokymo centruose visų mokslo metų eigoje, o lauko stovyklų metu jie yra skiriami vadovauti vadų kursų padaliniuose.

Ne mažiau svarbu vadų kursų metu klausytojams suteikti ne tik teorinių žinių, bet ir išmokyti jas pritaikyti praktiškai. Viso to pasiekti padeda kompetentingi ir profesionalūs instruktoriai - dėstytojai. „Dėstytojas turėtų kelti pasitikėjimą ir sukurti gerą mokymo aplinką. Tą jis gali pasiekti rimtai žiūrėdamas į karius, išklausydamas jų nuomonės, būdamas nuoširdus, suteikdamas jiems veiksmų laisvę ir atsakomybę už savo mokymąsi. Kartu jis turi būti ir geras specialistas ir pedagogas (Karių ugdymo pagrindai, 2002 p.40).

Kursų metu taikoma pratybų vedimo praktika tuo siekiama lavinti vadovavimo ir mokymo įgūdžius. Šio metodo pagrindinis tikslas yra lavinti klausytojų įgūdžius ruošiantis pratyboms ir jas vedant.

Taikant šį metodą, per mokslo metus antro kurso klausytojai veda dalį paprastesnių pratybų pirmo kurso klausytojams skyriaus lygiu. O tuo tarpu trečio kurso klausytojai veda pratybas antro kurso klausytojams bet jau būrio lygiu.

Vadų kursų dėstytojai ir instruktoriai skiriami kuruoti klausytojus, kurie veda pratybas.

Aukštųjų mokyklų absolventų vadų kursai. Aukštųjų mokyklų absolventai į karo tarnybą šaukiami du kartus per metus, o jų karinis rengimas vyksta Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke, taip pat Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokykloje ir Karo medicinos tarnybos mokymo centre. Pašauktų į vadų kursus aukštųjų mokyklų absolventų tarnyba susideda iš keturių etapų:

- „Pirmasis etapas – tarnyba mokomajame pulke. Ji atliekama 10 savaičių pagal BKK mokymo programą. Kariai rengiami kaip pėstininkai. Jiems suteikiamos pradinės kario veiksmų padalinio sudėtyje žinios ir įgūdžiai. Viena karių grupė siunčiama tęsti tarnybos į LKA, kita – į PM, trečia – į KMT MC. Čia prasideda antras vadų rengimo etapas.
- Antrasis etapas – 15 savačių tarnyba LKA, PM pagal būrio vado rengimo kurso mokymo programą ir KMT MC pagal karo gydytojų rengimo programą.
- Trečias etapas. Po būrio vado rengimo kurso kariai 2 savaites stažuojasi kariniuose vienetuose kaip būrių vadai.
- Ketvirtasis etapas. Atlikę praktiką absolventai laiko kvalifikacinius egzaminus. Juos egzaminuoja kariuomenės vado patvirtinta egzaminų komisija. Išlaikiusiems egzaminus klausytojams suteikiama būrio vado kvalifikacija ir atsargos leitenanto laipsnis. Neišlaikiusiems egzaminų klausytojams būrio vado kvalifikacija ir atsargos leitenanto laipsnis nesuteikiami, tačiau įskaitoma privalomoji karo tarnyba ir jie, kaip atsargos karo prievolinkai, įrašomi į aktyvųjų kariuomenės rezervą“ (Konferencija.karininkų rengimas ir profesinis tobulinimasis, 2001 p. 47).

Vadų kursų metu klausytojai skiriami vesti pratybas pagal atskirą grafiką, bataliono vado nustatyta tvarka. Visos tarnybos metu kiekvienas klausytojas turi vesti ne mažiau kaip ketverias pratybas.

3. 2. 3. Aukštesniųjų rangų karininkų rengimas. Aukštesniųjų rangų karininkus rengia Baltijos gynybos koledžas. 1998 metais Estijoje, Tartu mieste buvo įkurtas Baltijos šalių koledžas.

Šiame koledže mokymo turinys yra pritaikytas konkrečioms Baltijos valstybių sąlygoms, atsižvelgiant į jų geopolitinius ypatumus bei turimas karines pajėgas. Koledže šiuo metu yra rengiami karininkai visoms trims kariuomenės rūšims, bet daugiausiai dėmesio yra skiriama sausumos operacijoms.

Pagrindinės studijų kryptys koledže yra trys, tai Operacijų vykdymas, taktika ir logistika; Gynybos vadyba ir valdymas; Strategija, politikos mokslai, visuotinė gynyba ir karybos istorija.

1. Operacijų vykdymas, taktika, logistika. Bendras tikslas yra: parengti studentus:

- „štabo karininkų darbui einant bet kurias operatyvines pareigas jų nacionalinėse brigadose ar karinio regiono štabuose;
- NATO nustatytos tvarkos, kaip organizuoti štabo veiklą remiantis sąveikumo tikslais, taikymui;
- Dalyvavimui tarptautinėse operacijose.

Uždaviniai:

Kurso pabaigoje studentai turi:

- Suprasti ir mokėti pritaikyti į užduoties įgyvendinimą orientuoto vadovavimo principus sudarydami planus, dirbdami štabe, taip pat vadovaudami kariniam vienetai;
- Sugebėti atlikti savarankišką taktikos lygmens situacijos analizę/problemos brigados lygmeniu įvertinimą ir analizę;
- Sugebėti dirbti ir vadovauti kolektyvui eidami bet kurias pareigas pėstininkų brigadoje ar karinėje apygardoje;
- Suprasti bei sugebėti integruoti pakrantės tarnybų, laivyno bei oro pajėgas į sausumos kariuomenės operacijas;
- Suprasti, kaip reikia integruoti ginkluotųjų pajėgų užnugario struktūras (įskaitant pasienio ir pakrančių apsaugos tarnybas);
- Išmanyti galingiausių Europos valstybių bei JAV ginkluotųjų pajėgų raidos ir struktūros principus, kryptis bei ateities tikslus;
- Sugebėti veikti pagal NATO procedūras, planuoti operacijas bei vadovauti joms (anglų kalba) remiantis NATO standartais;
- Gerai išmanyti atitinkamas NATO taktikos ir veiklos doktrinas;
- Sugebėti planuoti užnugario palaikymo veiksmus ir vadovauti jiems pagal NATO procedūras;

- Sugebėti planuoti operacijas bei jų aprūpinimo klausimus, kad galėtų sėkmingai dalyvauti tarptautinėse taikos palaikymo bei kitose operacijose;
- Gerai išmanyti ginkluotųjų pajėgų veiklą bei dabartinę padėtį Baltijos valstybėse (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p.2).

Šis kursas, kaip jau minėjome anksčiau trunka 3 savaites. Mokymo turinys susideda iš šių mokomųjų dalykų: taktikos pagrindų; paramos ugnimi, inžinerijos ir ryšių pagrindų; personalo darbą reglamentuojančios tvarkos; kovos eigos pagal Raudonąją kovinį įsakymą taktikos; įvairių taktikos ir aprūpinimo formų struktūros; teritorijos žvalgymo, jo tikslų ir atlikimo tvarkos; žemėlapių, koordinatės ir taktinių ženklų naudojimo planuose, koviniuose įsakymuose ir kt.; ryšių įrangos bei ryšių procedūrų; taktikos treniruoklio panaudojimo. Visas kurso pagrindas Baltijos valstybių koledže dėstomas grupelėmis, o tų grupelių lyderiai yra tarsi savotiški diskusijų ir analizavimo „katalizatoriai“. Visi studentai supažindinami tik su pagrindiniais temos dalykais. Bendrasis mokymo metodas kursų metu apima trumpą supažindinimą su visu kursu, diskusijas, analizavimą, o tuo remiantis sprendimų priėmimą. Pagrindinis šio metodo tikslas yra siekti kuo didesnio kiekvieno grupės nario aktyvumo.

Daugiausiai dėmesio, pasak „Baltijos gynybos koledžo“ informacinio leidinio autorių, mokant yra skiriama šiems dalykams: „visapusiškam ir giliam įvairių kariuomenės tipų karinių dalinių pajėgumo, jų bendrosios charakteristikos išmanymui, šiems kovoje sąveikaujant tarpusavyje ar su priešu junginiais. Kiekviename užsiėmime bus supažindinama su karinės technologijos, logistikos ir visuotinės gynybos elementais;

Kiekvieno studento gebėjimo raštu analizuoti taktikos problemas ugdymui;

Štabo veiklos ypatumams bei tai veiklai pagal NATO standartus keliamiems reikalavimams, suteikiant kiekvienam studentui galimybę atlikti skirtingas užduotis įvairių užsiėmimų metu;

Bendram požiūrio į vadovavimą ugdymui: vadovas kariuomenėje – tai pareigingas, gabus (gerai išmanantis tam tikrą sritį), aktyvus ir patikimas žmogus“ (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p.7).

Operacijų vykdymo ir logistikos dėstomieji dalykai yra glaudžiai siejami su vadovavimu taip pat vadyba ir administravimu, strategija ir karybos istorija. Tuo siekiama, kad studentai suvoktų, kaip šie išvardinti dalykai yra tarpusavyje susiję.

Taip pat strategijos departamentas moko studentus, kaip rašyti mokslo darbus ir kaip atlikti mokslinį tyrimą. Tuo tarpu operacijų ir logistikos departamentas savo ruožtu moko visų su taktika ir logistika susijusių dalykų. Ir žinoma yra pateikiamos individualios užduotys studentams raštu.

2. Gynybos vadyba ir valdymas. „Šių paskaitų tikslas – pagilinti studentų suvokimą, kad kiekvienai demokratiškai karinei sistemai yra būtinas puikiai funkcionuojantis administravimas,

užtikrinantis jos efektyvumą ir be jo neįmanoma parlamentiniu būdu kontroliuoti gynybos pajėgų (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p.12).

Mokymo metu studentai supažindinami su pagrindinėmis problemomis, kurios kyla bendraujant su civilinėmis valdžios institucijomis ir su tam tikrais modeliais, kuriais naudojantis bendradarbiavimas tarp kariškių ir civilių tampa sklandesnis.

Keliami uždaviniai pagal, kuriuos studentai baigę šiuose kursuose galės:

- „įgyti žinių apie karinį personalą;
- Perprasti personalo vadybą;
- Suprasti finansų vadybos ir materialinių išteklių vadybos esmę;
- Įgyti gynybos įgūdžių;
- Patobulinti vadovavimo (orientuoto vadovavimo, vadovavimo batalionui)

įgūdžių.

Mokymas yra organizuojamas suskirstant visą paskaitų ciklą į dienas pagal temas. Taip visas mokymas vyksta rengiant vadybos ir valdymo „temų dienas“, kurios gali trukti visą dieną arba pusę dienos. Jų metu organizuojamos pažintinės išvykos į šalių sostines, kur susitinkama su karinių pajėgų administratoriais.

Mokymas vyksta bendrų paskaitų metu, bei dirbant grupelėse. Jei temos siejasi su specifiniais nacionaliniais dalykais, jos yra aptariamose grupelėse, kurios taip pat sudarytos nacionaliniu pagrindu. Dirbant grupėse studentai diskutuoja, rengia kursinius darbus ir studijuoja papildomą medžiagą, kuri vėliau pristatoma bendrų paskaitų metu.

Mokomieji dalykai integruojami su kitais dalykais. Taip pat rašomi individualūs grupiniai rašto darbai. Jie pristatomi bendrų paskaitų metu.

3.Strategija, politikos mokslai, visuotinė gynyba ir karybos istorija. Baltijos gynybos koledžo, informacinio leidinio autoriai teigia, jog „Bendras tarptautinių politikos mokslų bei strategijos pagrindų kurso tikslas – suteikti studentams žinių apie kariuomenę, kaip demokratinės valstybės tarptautinių politinių tikslų siekimo priemonę, bei supažindinti su kariuomenės funkcijomis ir vaidmeniu tarptautiniu mastu.

Visuotinės gynybos ir mobilizacijos kurso tikslas – supažindinti studentus su valstybės saugumo klausimais jų šalyse, su kariuomenės kovine parengtimi ir galimais visuotinės gynybos bei mobilizacijos būdais, taip pat pagrįsti bendradarbiavimo su civiliais principus bei neišvengiamą būtinumą ir taikos, ir karo metu (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p.8).

Taip pat keliami ir uždaviniai, kurie nusako, ką studentas, baigęs tarptautinės politikos bei strategijos studijas turi mokėti, bei išmanyti (žr.13 priedas).

Šių kursų metu visos strateginės arba politinės paskaitos vyksta pusę dienos arba visą dieną. Kiekvieno dalyko pagrindai išdėstomi visiems studentams bendrai, o paskui jie dirba grupelėmis. Dirbant grupėmis vyksta diskusijos ir kursinių darbų rengimas, ir analizė. Visi šie darbai vėliau pristatomi bendrų paskaitų metu. Taip pat kitų katedrų atstovai dažnai kviečiami dalyvauti diskusijose, kurios vyksta bendrų paskaitų metu. Taigi yra sąveika su kitais dėstomais dalykais. Taip pat ne mažiau svarbios individualios užduotys raštu.

Kurso metu pateikiamos ir grupinės užduotys. Studentai taip pat turi pateikti ir grupines užduotis raštu tokiomis temomis, kaip Baltijos valstybių geopolitinė padėtis, NATO, Vakarų Europos sąjungos ateities planai, NATO plėtra, ES. Visiems šiems darbams laiko yra skiriama dirbo grupelėse metu. O vėliau darbai yra pristatomi bendrų paskaitų metu.

Studijų metu studentų veikla vyksta daugiausiai grupėmis, o bendrų paskaitų metu, pateikiami tik įvadiniai temos dalykai. Didelė studijų dalis yra skirta būtent praktiniams užsiėmimams, tiksliau tariant, gynybos operacijų planavimui konkrečiuose Baltijos valstybių regionuose. Visame mokymo procese stengiamasi maksimaliai taikyti NATO procedūras ir standartus.

Šiame koledže mokymo programa yra skirta tik aukštesniojo rango karininkams.

Visose paskaitų mokymo programose yra numatyti pažintiniai vizitai ir į NATO būstinę, NATO būstinę Europoje, ES būstinę ir kitas svarbias institucijas. Taip pat planuojami vizitai į Lenkiją, Švediją, Vokietiją, Suomiją, taip pat ir į visas tris Baltijos valstybių sostines susitikti su kariuomenės vadais ir aptarti gynybos vadybos ir valdymo bei pasiruošimo sostinių (Tartu, Rygos, Vilniaus) gynybai ir jos vykdymo dalykų.

O remiantis savitarpio supratimo memorandumu dėl Baltijos gynybos koledžo įsteigimo, veiklos ir administravimo bei finansavimo yra įsteigta Baltijos gynybos koledžo Taryba, kurios pagrindinė funkcija – „koordinuoti remiančių valstybių paramos koledžo išlaikymui bei vystymui teikimą“ (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p. 14.). Šią tarybą sudaro koledžą remiančios ir Baltijos valstybių atstovai, o Tarybai pirmininkauja projekto koordinatore Švedija.

Taip pat įsteigta ir Baltijos gynybos koledžo Mokslo taryba, kurią sudaro Baltijos valstybių atstovai. Jos pagrindinė funkcija – „parengti ir teikti Baltijos gynybos koledžo Tarybai mokymo programas. Mokslo tarybai pirmininkauja valstybė keičiasi rotacijos principu“ (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 p.14).

Neformalus švietimas Lietuvos Kariuomenėje vykdomas ir:

- Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomajame batalione;
- Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje;

- Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke;
- Karo inžinerijos mokykloje;
- Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre;
- Centriniam poligone;
- Žvalgų mokykloje.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme, Nr.IX – 1630. 2003 06 28. 35 straipsnis 3 dalyje yra numatyta, kad privalomosios krašto apsaugos tarnybos kariui privalomosios tarnybos metu yra sudaromos sąlygos mokytis pagal bendrojo lavinimo mokyklos programų modulius, dalyvauti neformaliojo švietimo programose švietimo ir mokslo bei krašto apsaugos ministrų nustatyta tvarka bei savišvieta.

Išnagrinėjus literatūrą švietimo aspektu galima teigti, kad Lietuvos kariuomenėje kariams, karininkams yra sudaromos gana palankios sąlygos išsilavinimui įgyti, bei baigti atitinkamus kursus. Žinoma ne visi kas nori gali patekti į vieną ar kitą kursą, kadangi karininkai, seržantai ir kt., rengiami Lietuvos kariuomenei pagal poreikį. Juk ne visi gali būti tik leitenantais, ar majorais.

4. EMPIRINIO TYRIMO, APIE FORMALAUS IR NEFORMALAUŠ ŠVIETIMO SITUACIJĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE, REZULTATAI

Tyrimo metu, atsakant į anketoje pateiktus klausimus, apklausoje dalyvavo kariai iš įvairių Lietuvos kariuomenės dalinių t.y. Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokyklos, Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono, Karinių oro pajėgų štabo ir oro erdvės stebėjimo, ir kontrolės centro, KASP 2 rinktinės. Apklausoje metu dalyvavo įvairaus amžiaus kariai nuo 18 iki virš 46 metų. Taip pat turintys įvairų išsilavinimą pradedant nuo vidurinio ir baigiant aukštuoju. Žinant, kad Lietuvos kariuomenėje tarnauja įvairių tautybių atstovai į anketos klausimus galėjo atsakyti bet kurią tautybę turintys kariai. Tačiau suvedus duomenis paaiškėjo, kad beveik visi respondentai – lietuviai. Tik 7 asmenys arba 6, 9 proc. Nenurodė savo tautybės, taigi galima daryti prielaidą, kad jie nenuoširdžiai atsakinėjo į klausimus.

Kad tyrimo metu būtų galima atsakyti į iškeltą klausimą anketa buvo sudaryta iš trijų dalių: įvadinės dalies, demografinių klausimų ir pagrindinių, kurie leidžia sužinoti karių nuomonę vienu ar kitu klausimu.

Toks anketos klausimų sudarymas leidžia tiksliai atsakyti į klausimą: ar Lietuvos Respublikos kariuomenėje daugumą vadovaujančių asmenų, sudaro kariai ir karininkai neturintys specialaus išsilavinimo ir pasiruošimo, reikalingo darbui su pavaldiniais.

Siekiant išsiaiškinti kokį išsilavinimą turi kariai ir karininkai, buvo atsižvelgta ir į tai, kad šie galėjo būti įgyją išsilavinimą ir prieš ateinat tarnauti į Lietuvos kariuomenę.

1 lentelėje pateikiami duomenys apie apklausoje dalyvavusių asmenų išsilavinimą.

1 lentelė

Apklaustųjų asmenų išsilavinimas

Išsilavinimas	Skaičius	Proc.
Pradinis	0	0,0
Pagrindinis	0	0,0
Vidurinis	25	24,5
Aukštesnysis	17	16,7
Aukštasis neuniversitetinis	7	6,9
Aukštasis	44	43,1
Kita	9	8,8
Viso:	102	100,0

Apklausti kariai turi ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą. Tokių karių 25, kas sudaro 24,5 proc. Aukštesnį išsilavinimą nurodė turintys 17 arba 16,7 proc. asmenų. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą turi 7 kariai arba 6,9 proc. Didžiausia dalis apklaustųjų, net 44 arba 43,1 proc. turi aukštąjį išsilavinimą. 9 asmenys arba 8,8 proc. pasirinko punktą “kita” – tai ir turintys spec. išsilavinimą, ir nebaigę aukštojo, ir neįvardinę savo išsilavinimo. Gautais duomenimis galima teigti, kad profesinės karo tarnybos kariai užimantys vadovo pareigas atitinka pagrindinius krašto apsaugos reikalavimus, nes profesionalioje karo tarnyboje gali tarnauti tik kariai įgyję vidurinį išsilavinimą.

Turintys aukštąjį išsilavinimą nurodė tokias baigtas aukštąsias mokyklas:

- Lietuvos karo akademija – 11,
- Lietuvos žemės ūkio universitetas – 8,
- Kauno technologijos universitetas – 5,
- Lietuvos kūno kultūros akademija – 4,
- Vytauto didžiojo universitetas – 3,
- Vilniaus universitetas – 2,
- Šiaulių universitetas – 1,
- Klaipėdos universitetas – 1,
- Vilniaus pedagoginis universitetas – 1,
- Vilniaus Gedimino technikos universitetas – 1.

Dažniausiai apklaustųjų minimos profesijos: viešasis administravimas, inžinerija, treneris, mokytojas, vadyba ir t.t.

Karių turimi kariniai laipsniai pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė

Karių turimi kariniai laipsniai

Karinis laipsnis	Skaičius	Proc.
Eilinis	2	2,0
Grandinis	14	13,7
Jaunesnysis seržantas	4	3,9
Seržantas	13	12,7
Vyresnysis seržantas	9	8,8
Viršila	12	11,8
Jaunesnysis puskarininkis	4	3,9
Puskarininkis	2	2,0
Vyresnysis puskarininkis	0	0,0
Leitenantas	6	5,9
Vyresnysis leitenantas	13	12,7
Kapitonas	17	16,7
Majoras	1	1,0
Atsargos leitenantas	1	1,0
Nenurodyta	4	3,9
Viso:	102	100,0

Apklausoje dalyvavo 2 eiliniai, kas sudarė 2 proc. Grandinių apklausta 14, kas sudaro 13,7 proc. 4 jaunesnieji seržantai sudaro 3,9 proc. Apklausoje dalyvavo 13 seržantų, t.y. 12,7 proc. Vyresniųjų seržantų buvo 9, t.y. 8,8 proc. Apklausta 12 viršilų, kas sudaro 11,8 proc. Jaunesniųjų puskarininkių – 4 arba 3,9 proc. Puskarininkiai 2 (2 proc.). Apklausti 6 leitenantai, kas sudaro 5,9 proc. Vyresniųjų leitenantų buvo 13 arba 12,7 proc. Daugiausia apklausoje dalyvavo kapitonų – 17 arba 16,7 proc. Taip pat išreiškė savo nuomonę apklausoje 1 majoras ir 1 atsargos leitenantas (sudaro po 1 proc.). Savo karinio laipsnio nenurodė 4 asmenys, kas sudaro 3,9 proc. Gautų duomenų rezultatais galima teigti, kad specialaus išsilavinimo ar kursų gali būti nebaigę tik 2 kariai, kurie turi eilinio laipsnį.

Duomenys apie kariuomenėje užimamas pareigas pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė

Kariuomenėje užimamos pareigos

Pareigų pavadinimas	Skaičius	Proc.
Grandies vadas	5	4,9
Skyriaus vadas	18	17,6
Būrininkas	5	4,9
Būrio vadas	9	8,8
Kuopos vadas	3	2,9
Kita	61	59,8
Nenurodyta	1	1,0
Viso:	102	100,0

5 apklaustieji užima grandies vado pareigas, tai sudaro 4,9 proc. 18 – skyriaus vadų, t.y. 17,6 proc. Savo nuomonę pateikė 5 būrininkai (4,9 proc.). Būrio vadai apklausti 9, t.y. 8,8 proc. Kuopos vado pareigas užima 3 apklaustieji, kas sudaro 2,9 proc. 1 asmuo nenurodė savo pareigų (1 proc.). Didžiausią dalį sudarė kitas pareigas užimantys asmenys. Tokių net 61 arba 59,8 proc. Trumpai apžvelgiant apklaustųjų nurodytas pareigas, galima teigti, kad daugiausia, tai – skyriaus viršininkai / vedėjai (8 asmenys), specialistai (nurodė 7 asmenys), instruktoriai (7 asmenys), vyriausieji specialistai (nurodė 4 asmenys), kitas techninis personalas ir t.t.

Kadangi laipsnis teikiamas atsižvelgiant į turimą išsilavinimą, baigtus kursus, tarnavimo kariuomenėje laikotarpį, užimamas pareigas, tai baigę specialius kursus iš viso turėtų būti 100 respondentų. Todėl galima kelti prielaidą, jog darbe iškelta hipotezė, kad Lietuvos Respublikos kariuomenėje daugumą vadovaujančių asmenų, sudaro kariai ir karininkai neturintys specialaus išsilavinimo ir pasiruošimo, reikalingo darbui su pavaldiniais, nepasitvirtino.

Informacija, kiek respondentų tarnaujančių kariuomenėje yra baigę formalias ir neformalias studijas ir įgyją vienokį ar kitokį išsilavinimą tarnaujant kariuomenėje, pateikiama 4 lentelėje.

4 lentelė

Apklaustųjų įgytas išsilavinimas mokinantis pagal atskiras programas

Išsilavinimas	Skaičius	Proc.
Formalus	16	15,7
Neformalus	58	56,9
Nenurodyta	28	27,5
Viso:	102	100,0

Didžioji dauguma karių ir karininkų įgyja išsilavinimą ar baigia kursus pagal neformalaus švietimo programas. 58 apklaustieji arba 56,9 proc. 16 kitaip tariant 15,7 proc. Baigę studijas pagal formalaus švietimo programas. Todėl galima daryti prielaidą, kad kariuomenėje daugiau vykdomas neformalus švietimas, nei formalus.

Kariai, įgyją tam tikra išsilavinimą savo žinias tobulino ir įvairiuose kursuose Lietuvoje ir užsienyje. Pagrindiniai anketose paminėti kursai Lietuvoje: instruktorių kursai, šaudymo vadovo kursai, anglų kalbos kursai, vadybos kursai, skyriaus vado kursai, pėstininko būrio vado kursai, būrininko kursai, ir kita. Pagrindiniai anketoje paminėti kursai užsienyje: Švedijoje – vadų kursai; ABC apsaugos kariniai kursai; ABC apsaugos instruktoriaus kursai, Vokietijoje – puskarininkių mokykla; padalinių vadų praktiniai kursai, taip pat karinės technologijos kursai baigti Turkijoje ir kt.

Iš visų 102 respondentų, dalyvavusių apklausoje, 13 nenurodė jokių kursų baigtų Lietuvoje, o 32 užsienyje.

Norint gauti karinį laipsnį viena iš sąlygų - tarnavimo Lietuvos kariuomenėje laikas. Todėl duomenys, apie tarnybos pradžią, pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė

Kelintais metais pradėjote tarnybą kariuomenėje?

Pradėjo tarnybą kariuomenėje, metai	Apklaustųjų skaičius	Proc.
1984	1	1,0
1990	1	1,0
1991	4	3,9
1992	9	8,8
1993	10	9,8
1994	4	3,9
1995	5	4,9
1996	4	3,9
1997	5	4,9
1998	6	5,9
1999	9	8,8
2000	11	10,8
2001	13	12,7
2002	8	7,8
2003	4	3,9
2004	6	5,9
2005	2	2,0

Anksčiausiai tarnybą kariuomenėje pradėta 1984 metais (1 asmuo). 1990 m. tarnybą taip pat pradėjo 1 asmuo. 4 asmenys arba 3,9 proc. tarnybą pradėjo 1991 metais. Sekančiais metais tarnyba Lietuvos Respublikos kariuomenėje pradėjo 9 kariai, kas sudaro 8,8 proc. apklaustųjų. 10 karių (9,8 proc.) tarnybą kariuomenėje pradėjo 1993 m. Po 4 karius tarnybą pradėjo 1994 m., 1996 m. ir 2003 m. – po 3,9 proc. 4,9 proc. apklaustųjų, t.y. 5 asmenys tarnybą pradėjo 1995 m. (taip pat ir 1997 m. bei 2004 m.) 6 kariai (5,9 proc.) tarnauti Tėvynei pradėjo 1998 ir 2004 metais. 1999 metais tarnybą pradėjo 9 asmenys, t.y. 8,8 proc. Tokių asmenų 2000 metais buvo 11 (10,8 proc.), o 2001 metais – daugiausia – 13 (12,7 proc.). 8 kariai arba 7,8 proc. tarnauti kariuomenėje pradėjo 2002 metais. Tarnybą tik pernai pradėjo 2 kariai, kas sudaro 2 proc. Suvedant duomenis išryškėjo

tendencija, jog ilgiau tarnavę Lietuvos kariuomenėje kariai ir karininkai yra baigę daugiau ir įvairesnių kursų. Todėl galima teigti, kad kariai suvokia mokymo svarbą, tolimesnio mokymosi prasmę. Jie siekia nuolat tobulėti.

Siekiant išsiaiškinti švietimo situaciją Lietuvos Respublikos kariuomenėje, respondentų buvo klausiama nuomonė, apie švietimo būklę kariuomenėje per paskutinį dešimtmetį. Duomenys pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė

Švietimo būklė per dešimtmetį LR kariuomenėje

Švietimo būklė LR kariuomenėje	Skaičius	Proc.
Pagerėjo	75	73,5
Beveik nepakito	23	22,5
Pablogėjo	2	2,0
Kita	2	2,0
Viso:	102	100,0

Dauguma apklaustųjų net 75 arba 73,5 proc. teigia, kad švietimo būklė Lietuvos Respublikos kariuomenėje tik gerėjo. Nuomonę, kad švietimas beveik nepakito, išreiškė 23 kariai arba 22,5 proc. Kad būklė pablogėjo mano 2 respondentai arba 2 proc. Nežinantys taip pat 2 (2 proc.).

Manantys, kad švietimo būklė pagerėjo, nurodo tokias priežastis: atsirado daugiau kursų, galimybių mokintis Lietuvos ir užsienio mokyklose, išleista nemažai knygų, geresnės techninės priemonės, daugiau bendraujama su visuomene, sumažėjo neturinčių vidurinio išsilavinimo karių skaičius, pagerėjo finansavimas ir t.t.

Teigiantys, kad beveik nepakito ir pablogėjo švietimo būklė, nurodo tokius argumentus: visi kursai tie patys, tik griežčiau testuoja, nesudaromos sąlygos personalui tobulėti, mažai tarptautinio bendradarbiavimo ir pan. Galima daryti prielaidą, jog manantys, kad kariuomenėje švietimas per pastarąjį dešimtmetį beveik nepakito, pablogėjo, nėra siunčiami į kursus, kadangi nėra išstarnavę tam tikro laiko.

Apklaustųjų nuomonė apie tai, ar kariams, tarnaujantiems privalomojoje karinėje tarnyboje, reikia suteikti galimybę papildomai mokytis vakarinėse mokyklose ir kitose mokymo įstaigose pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė

Ar reikalingas papildomas mokslas tarnaujant kariuomenėje

Ar reikia suteikti galimybę mokintis	Skaičius	Proc.
Reikia	61	59,8
Nereikia	38	37,3
Nežino / nenurodė	3	2,9
Viso:	102	100,0

Kad kariams, tarnaujantiems privalomojoje tarnyboje, reikia suteikti galimybę papildomai mokintis vakarinėse mokyklose ir kitose mokymo įstaigose, teigia 61 apklaustasis arba 59,8 proc. Kad tokios galimybės suteikti nereikia, nurodo 38 kariai arba 37,3 proc. 3 asmenys (2,9 proc.) nežino arba nenurodė savo nuomonės.

Trumpai apžvelgsiu nurodomas pasirinkimo priežastis. Dažniausiai nurodomos priežastys, kuriomis skatinama siekti mokslo, kad mokslas reikalingas, skatina tobulėti, motyvacija atlikt privalomąją tarnybą, daugiau jaunimo pritrauktų kariuomenė ir pakeltų visuomenės išsilavinimo lygį ir kt. Teigiantys, kad nereikia suteikti tokios galimybės, nurodo: tai reikia padaryti prieš arba po tarnybos, ir taip jie mokosi, nebus kada tarnauti, karinė tarnyba jau mokslas, kurį ir taip sunkiai įsisavina ir t.t. Analizuojant anketas pastebėjau, kad mokslą labiau vertina kariai ir karininkai turintys aukštesnį išsilavinimą. Jie vertina mokymo prasmę, todėl ir kitus skatina eiti mokintis.

Norint išsiaiškinti respondentų nuomonę, apie išsilavinimo svarbą ir vertę, buvo pateiktas klausimas, kurio atsakymo rezultatai pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

Su kokiais kariais kariuomenėje lengviau dirbti

Su kokiais kariais kariuomenėje lengviau dirbti	Skaičius	Proc.
Turinčiais vidurinį išsilavinimą	18	17,6
Turinčiais aukštesnijį išsilavinimą	15	14,7
Turinčiais aukštąjį išsilavinimą	32	31,4
Kita	35	34,3
Nenurodė	2	2,0
Viso:	102	100,0

18 apklaustųjų arba 17,6 proc. teigia, kad lengviausia dirbti su vidurinį išsilavinimą turinčiais kariais. Su turinčiais aukštesnijį išsilavinimą lengviau dirbti 15 apklaustųjų arba 14,7 proc. Lengviau dirbti su turinčiais aukštąjį išsilavinimą 32 respondentams (31,4 proc.). Didžiausia dalis net 35 kariai arba 34,3 proc. nurodė kitas sąlygas. 2 apklaustieji (2 proc.) savo nuomonės nenurodė.

Su turinčiais vidurinį išsilavinimą lengviau pritapti, bendrauti, dalintis mintimis. Turintys aukštesnijį išsilavinimą labiau drausmingesni, lengviau susitarti. Su geriausia išsilavinimą turinčiais lengviau todėl, kad platesnis ir įvairiapusiškesnis mąstymas, pasaulėžiūra, aukštesnio mentaliteto kariai geriau ir lengviau pasiekia tikslą ir norimą rezultatą, supranta užduotis ir jas vykdo, lengviau įsisavina žinias. O didžioji dalis, nurodo tokias kitas sąlygas: išsilavinimas nesvarbu, bet koku atveju jie yra LR piliečiai; kartais išsilavinimas neparodo žmogaus sugebėjimo įvykdyti užduotį; išsilavinimas žmogui nepriduoda požiūrio į tarnybą; nelygu kokiose pareigose tie žmonės – per protingi irgi negerai ir t.t. Apibendrinant rezultatus galima pastebėti, jog ir patiems vadams yra labai svarbu su koki išsilavinimą turinčiu kariu jis turės dirbti.

Negalima pamiršti ir apie karių profesinį tobulinimąsi. Apklaustųjų nuomonė pateikiama 9 lentelėje.

9 lentelė

Sudaromos sąlygos karių profesiniam tobulinimuisi LR kariuomenėje

Sąlygos karių profesiniam mokymuisi	Skaičius	Proc.
Geros	46	45,1
Patenkinamos	21	20,6
Nepatenkinamos	17	16,7
Blogos	12	11,8
Nenurodė	6	5,9
Viso:	102	100,0

Beveik pusė apklaustųjų – 46 arba 45,1 proc.- mano, kad kariams profesiniam tobulinimuisi sudaromos geros sąlygos. 21 respondentas (20,6 proc.) mano, kad sąlygos yra tik patenkinamos. Sąlygomis profesiniam tobulinimuisi nepatenkinti 17 karių arba 16,7 proc. O, kad sąlygos blogos, nurodė 12 apklaustųjų (11,8 proc.). Nuomonės šiuo klausimu nepateikė 6 kariai arba 5,9 proc.

Sąlygos gerėja todėl, kad daugėja kursų, seminarų, puikios karo mokyklos ir kitos mokymo įstaigos ir pan. Nepatenkinti sąlygomis profesiniam tobulinimuisi, nurodė: kad trūksta vietų kursuose, retai siunčiama į kursus, kartais tie mokymai nenaudingi ir nepritaikomi tarnyboje ir t.t.

Kadangi, šiuo metu, Lietuvoje pamažu atsisakoma privalomosios karinės tarnybos, šiuo klausimu norėjosi sužinoti ir vadovaujančių asmenų nuomonę. Gauti duomenys yra pateikti 10 lentelėje.

10 lentelė

Ar reikalinga Lietuvoje privalomoji karo tarnyba?

Ar reikalinga privaloma tarnyba	Skaičius	Proc.
Reikalinga	79	77,5
Nereikalinga	18	17,6
Nežino / nenurodė	5	4,9
Viso:	102	100,0

Kad Lietuvoje reikalinga privalomoji karo tarnyba mano 79 apklaustieji arba 77,5 proc. Teigia, kad tokia tarnyba nereikalinga 18 respondentų arba 17,6 proc. Nežino arba nenurodė 5 kariai (4,9 proc.).

Privalomoji karo tarnyba būtina todėl, kad: išmoksta tvarkos, disciplinos; reikia atlikti pareigą Tėvynei; kad sustiprėtų fiziškai ir morališkai; nesame pakankamai turtingi; nes tai vyriškumo mokykla jaunuoliui; kadangi reikalingas kariuomenės rezervas; kitaip tuoj jaunimas nebežinos iš kurio galo ginklas šauna. Kaip tada jie gins Tėvynę; “įkrečia proto”; kad būtų mažiau nusikalstamumo ir t.t.

Kad tokia tarnyba nereikalinga, nurodo tokius argumentus: jaunimas neigiamai žiūri į tarnybą; geriau profesionalumo lygį kelt, tai turėtų būti savanoriška, kiekvienoje veiklos srityje turi dirbti profesionalai ir kt.

Kokio amžiaus jaunuolius reikėtų imti į privalomąją karinę tarnybą, apklaustųjų nuomonės nelabai skyrėsi. Daugelio manymu tinkamiausias amžius yra kaip ir dabar. Geriausia – tik pabaigusius mokyklą, kol dar nesukūrę šeimų, kol neturi pastovios darbo vietos. Patirtis privalomoje karinėje tarnyboje tokiems vaikinams padės tolimesniame gyvenime.

Ne kartą, dirbant pedagoginį darbą, teko girdėti įvairių nuomonių, apie karinį mokymą vidurinėje mokykloje. Todėl savo darbe siekiau išsiaiškinti ir respondentų nuomonę šiuo klausimu. Gauti duomenys yra pateikti 11 lentelėje.

11 lentelė

Nuomonės apie karinio mokymo vidurinėje mokykloje būtinybę

Karinio mokymo mokykloje	Skaičius	Proc.
Reikia	68	66,7
Nereikia	31	30,4
Nežino / nenurodė	3	2,9
Viso:	102	100,0

Siekiant supažindinti vaikus su karyba, 68 apklaustieji nurodė, kad karinis mokymas mokykloje yra reikalingas (66,7 proc.). Tačiau 31 respondentas (30,4 proc.) mano, kad tokie mokymai yra nereikalingi. 3 (2,9 proc.) kariai savo nuomonės nepateikė.

2 apklaustųjų manymu, karinis mokymas mokyklose būtinas jau pradinėse klasėse. 14 mano, kad tokias žinias galima būtų mokinti 5 – 8 klasėse. Kad vyresnėse klasėse, t.y. 9 – 12 klasėse, mano 35 kariai. Mokymas reikalingas todėl, kad jaunuoliai, vaikai gautų pradinę žinias apie kariuomenę, skatina patriotizmą, nebūtų taip sunku po to kariuomenėje ir pan. Kai kurie mano, kad toks mokymas mokyklose galėtų būti organizuojamas kaip papildomas mokymas, būrelis ir pan. Nebūtina apkrauti moksleivius, nes ir taip jų mokymo programa sudėtinga. Griežtai pasisakantys prieš tokį mokymą, teigia, kad tam yra užklausinė veikla (skautai, šaulių sąjunga), kariuomenė.

Po mokyklos jaunuoliai, atliekantys privalomąją karinę tarnybą, susiduria su vadovaujančiais asmenimis. Apklaustųjų nuomonė, ar tokių jaunuolių adaptacijai įtakos turi vadovaujančių asmenų išsilavinimas ir pasiruošimas, pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė

Vadovaujančių asmenų išsilavinimo įtaka eilinių šauktinių karių adaptacijai

Apklaustųjų nuomonė	Skaičius	Proc.
Turi	90	88,2
Ne	7	6,9
Nenurodė	5	4,9
Viso:	102	100,0

Dauguma mano, kad turi. Taip nurodė net 90 karių arba 88,2 proc. Kad įtakos neturi adaptacijai, mano 7 kariai arba 6,9 proc. Savo nuomonės šiuo klausimu nenurodė 5 asmenys arba 4,9 proc.

Respondentai nurodė tokias priežastis: išsilavinęs žmogus turi daug žinių, gali perduoti patirtį kitiems, padėti adaptuotis. Vadovas turi rodyti pavyzdį. Vienas karys net nurodė: “vadų asmeninės savybės ir išsilavinimas atsispindi šauktinių karių pilietiniame ugdyme ir tarnybos suvokime”.

Kita svarbi žinių grupė yra pedagogikos ir psichologijos pagrindai . Ar reikalingos tokios žinios pateikiamos 13 lentelėje.

13 lentelė

Ar vadovaujantys asmenys turi turėti psichologijos ir pedagogikos pagrindus?

Apklaustųjų nuomonė	Skaičius	Proc.
Turi	94	92,2
Ne	4	3,9
Nenurodė	4	3,9
Viso:	102	100,0

Net 94 respondentai arba 92,2 proc. mano, kad tokios žinios yra būtinos. Po 4 arba 3,9 proc. teigia, kad tokių žinių nereikia arba savo nuomonės nenurodė.

Tokios žinios būtinos todėl, kad dirbama su žmonėmis. Kiekvienas vadovui reikalingos psichologinės žinios, nes geriau pažindamas žmones, jis gali efektyviau vadovauti. Lengviau ir geriau suvokti kario būseną ir teisingiau įvertinti kritines situacijas. Be to, nesuprantantis ir nemokantis išaiškinti neparuoš gerai kario.

Susidarius konfliktinėms situacijoms į pagalbą galėtų ateiti psichologas. Respondentų nuomonė apie psichologo reikalingumą kariuomenėje pateikiama 14 lentelėje.

14 lentelė

Apklaustųjų nuomonė, ar reikalingas psichologas kariuomenėje

Psichologo būtinybė	Skaičius	Proc.
Reikalingas	83	81,4
Ne	16	15,7
Nenurodė	3	2,9
Viso:	102	100,0

83 asmenys arba 81,4 proc. mano, kad psichologas reikalingas. 16 arba 15,7 proc. mano, kad psichologo kariuomenėje nereikia. 3 asmenys arba 2,9 proc. nuomonės nenurodė.

Teigiantys, kad psichologas reikalingas, nurodo tokias priežastis: pastoviai stresą keliantys darbai, padėtų tiems, kam reikia, padėtų adaptuotis, padėtų rasti sprendimus konfliktuose ir t.t.

Manantys, kad psichologas nereikalingas, pateikia tokius argumentus: bus nepopuliaru – “negarbinga” ir niekas nedrįs užteiti, tam yra kapelionai, karys kariui geriausias psichologas, psichikos būklė tikrinama prieš imant į kariuomenę.

Kadangi vadovaujantys asmenys bendrauja su žmonėmis, todėl neišvengiamai susiduriama su problemomis. Anketose nurodytos įvairios problemos. Dažniausia paminėtos pateikiamos 15 lentelėje.

15 lentelė

Problemoms iškilančios dirbant su pavaldiniais

Pagrindinės priežastys	Paminėta kartų
Neturi pavaldinių	10
Motyvacijos stoka	8
Neiškilo	9
Asmeninės problemos	7
Nenorą tarnauti, dirbti	10
Nenurodyta	24

Visiškai nenurodžiusių pagrindinių problemų buvo 24 respondentai. Negalėjo pasakyti savo nuomonės šiuo klausimu, nes neturi pavaldinių 10 asmenų, o kad problemų neiškilo - 9. Dažniausiai paminėta problema – nenoras tarnauti, dirbti. Su tokiomis problemomis susidūrė 10 vadovų. Dažna problema – motyvacijos stoka (paminėta 8 kartus). Nurodomos ir tokios kitos

problemos: pavaldinių abejingumas, pavaldiniai į jaunesnį vadą arba merginą žiūri nepagarbiai, dėmesio stoka, mandagumo ir statuto reikalavimų nesilaikymas, neatsakingumas, nenoras imtis iniciatyvos, atsakomybės už savo veiksmus ir t.t.

Priemonės, kurių imamasi išspręsti iškilusioms problemoms pateikiamos 16 lentelėje.

16 lentelė

Priemonės, metodai, kurių imamasi iškilusioms problemoms išspręsti

Pagrindiniai metodai, priemonės	Paminėta kartų
Nuobaudos	8
Motyvacija	11
Pokalbiai, diskusijos	28
Kompromisas	6
Įvairios	6
Nenurodyta	32

Dažniausiai problemas bandoma spręsti pokalbiu, diskusija. Tokią priemonę nurodė 28 apklaustieji. Motyvacija minima 11 kartų. Taikomos nuobaudos – nurodo 8 respondentai. Po 6 kartus nurodyta, kad taikomas kompromisas arba įvairios kitos priemonės. 32 asmenys nuomonės nepateikė.

Galima paminėti ir tokias nurodytas priemones: didinama kontrolė, papildomos pratybos, raginimai, pavyzdžiai, apkrovimas darbais, įtaiga, skatinimas, duodami patarimai, suteikiamos laisvos nuo pratybų dienos ir pan. Iš gautų duomenų, galima daryti prielaidą, jog vadovavimas kariuomenėje tampa demokratiškesnis, nei buvo. Vadai siekia išsiaiškinti iškilusias problemas ne tik grasindami, padidindami kontrolę ar kita, bet ir pokalbių, diskusijų, kompromisų pagalba.

Vadovaujantys asmenys ne tik turi turėti pedagoginių ir psichologinių žinių. Vadovas turi turėti ir tam tikras charakterio savybes. 17 lentelėje pateikiamos dažniausiai respondentų paminėtos vadovujančių asmenų (vadų) charakterio savybės.

17 lentelė

Dažniausia paminėtos vadovujančių asmenų (vadų) charakterio savybės

Charakterio savybės	Paminėta kartų
Sąžiningumas	12
Griežtumas	17
Teisingumas	15
Tolerancija	10
Lyderiavimas	7
Sugebėjimas vadovauti	7
Reiklumas	6

Dažniausia buvo minimas griežtumas – net 17 kartų. Būtinis teisingumas – mano 15 asmenų. Kad vadovas turi būti sąžiningas, nurodė 12 karių. Be to dažnai minima tolerancija (10 kartų), lyderiavimas (7 kartai), sugebėjimas vadovauti (7 kartai), reiklumas (6 kartai). Taip pat galima paminėti ir tokias charakterio savybes: komunikabilumas, diplomatiškumas, supratingumas, drąsa, žmogiškumas, pavyzdžio rodymas, objektyvumas, atsakingumas ir daugelis kitų.

Anketoje buvo pateikti klausimai, kurių pagalba buvo siekiama išsiaiškinti pratybų metu naudojamus mokymo metodus, vertinimo sistemą, vertinimo dažnumą. Šie duomenys yra pateikiami 18, 19 ir 20 lentelėse.

18 lentelė

Dirbant su kariais naudojami mokymo metodai

Mokymo metodai	Nurodyta kartų
Loginiai mokymo metodai:	
☐ Analizė ir sintezė	30
☐ Tiesioginis ir netiesioginis mokymas	45
☐ Indukcinis ir dedukcinis mokymas	22
Žodiniai mokymo metodai:	
☐ Bendrieji bruožai -	15
☐ Pasakojimas	35
☐ Aiškinimas	60
☐ Pokalbis	60
☐ Paskaita	47
Vaizdiniai mokymo metodai:	
☐ Demonstravimas ir stebėjimas	60
Praktiniai mokymo metodai:	
☐ Pratimai	57
☐ Treniruotė	17
☐ Konkursas	49
☐ Grupinis darbas	38
☐ Užduočių metodas	38
☐ Programuotasis mokymas	3
☐ Praktiniai darbai	50
☐ Laboratoriniai darbai	1
☐ Savarankiškas darbas	33
☐ Kita	8
Nenurodyta	12

Dažniausiai karių mokymo metu naudojami tokie mokymo metodai: aiškinimas, pokalbis, demonstravimas ir stebėjimas. Šiuos metodus nurodė po 60 kartų. Tai pat dažnai naudojami pratimai

(57 kartus paminėta), praktiniai darbai (50 kartų), konkursas (49 kartus), ir t.t. Vedant duomenis pastebėta tendencija, jog tie, kurie turi aukštesnį išsilavinimą ir baigę daugiau kursų, naudoja daugiau mokymo metodų. Todėl galima teigti, jog švietimas kariuomenėje yra tikslingas ir specifinės žinios įgytos įvairių kursų metu panaudojamos prasmingai ir tikslingai.

Mokinant karius, jie yra vertinami. Vertinimo dažnumas pateikiamas 19 lentelėje.

19 lentelė

Karių vertinimo dažnumas pratybų metu

Dažnumas	Skaičius	Proc.
Kiekvieną dieną	32	31,4
Kartą per savaitę	7	6,9
Du kartus per savaitę	4	3,9
Kartą į mėnesį	8	7,8
Kita:	16	15,7
Kiekvienų pratybų metu	15	14,7
Nevedu paskaitų	4	3,9
Nenurodyta	22	21,6
Viso apklausoje dalyvavusių	102	x

Dažniausiai kariai yra vertinami kiekvieną dieną – nurodyta 32 kartus, t.y. 31, proc. apklaustųjų. Kartą per savaitę vertina 7 apklaustieji arba 6,9 proc. Kad vertinama kartą į mėnesį paminėta 8 kartus arba 7,8 proc. apklaustųjų. Kita nurodė 16 respondentų arba 15,7 proc. Nenurodyta informacija 22 anketose, kas sudaro 21,6 proc. apklaustųjų. Be to paminėti dar ir tokie vertinimo dažnumai kaip: kiekvienų pratybų metu – 15 kartų arba 15,7 respondentai, pagal programą, 3 kartus per savaitę, priklauso nuo pratybų ir pan. Kad iš viso neveda paskaitų nurodyta 4 kartus arba 3,9 proc.

Karių vertinimui naudojamos sistemos nurodytos 20 lentelėje.

20 lentelė

Mokymo procese naudojamos vertinimo sistemos

Vertinimo sistema	Skaičius	Proc.
10 balų	20	19,6
5 balų	16	15,7
3 balų	6	5,9
Vertinama pagal programą	2	2,0
Įvairiai	5	4,9
Nenurodyta	35	34,3
Viso apklausoje dalyvavusių	102	x

Dešimtbalę vertinimo sistemą taiko 20 respondentų arba 19,6 proc. apklaustųjų. 5 balų taiko 16 arba 15,7 proc. 3 balų (gerai, patenkinamai, blogai) taikoma 6 respondentų arba 5,9 proc. Pagal programą vertina 2 apklaustieji (2 proc.). Įvairiai vertina 5 respondentai arba 4,9 proc. Nuomonė nenurodyta 35 anketose (34,3 proc.). Apibendrinant galima daryti išvadą, jog kariuomenėje nesilaikoma vienos vertinimo sistemos. Todėl galima daryti prielaidą, kad kiekvienas padalinys nusistato savo vertinimo sistemą atskirai.

Be šių vertinimo sistemų buvo minimas ir vertinimas žodžiu, individualus arba grupinis vertinimas, taip pat pagyrimas, skatinimas, papeikimas ir t.t.

Apklausoje dalyvavusieji respondentai nurodė, jiems žinomus, periodinius leidinius išleistus karine tematika. Duomenys pateikiami 21 lentelėje.

21 lentelė

Žurnalai karine tematika

Žurnalai	Skaičius	Proc.
Karys	85	83,3
Trimitas	36	35,3
Savanoris	19	18,6
Kardas	52	51,0
Krašto apsauga	30	29,4
Nenurodyta	13	12,7
Viso apklausoje dalyvavusių	102	x

Dažniausiai paminėtas žurnalas “Karys” – net 85 kartus arba 83,3 proc. “Kardas” paminėtas 52 kartus arba 51 proc. Žino žurnalą “Trimitas” 36 respondentai arba 35,3 proc. “Krašto apsauga” nurodyta 30 kartų (29,4 proc.). Laikraštis “Savanoris” paminėtas 19 kartų arba 18,6 proc. Duomenų nepateikė 13 karių arba 12,7 proc.

Taip pat paminėti ir keli užsienyje leidžiami žurnalai, tai: “The USA Army”, “NATO NEWS” ir kt.

Mokymui labai svarbūs ir mokymo vadovėliai. Duomenų apie tai, kokius žino vadovėlius, nenurodė 37 respondentai. Pagrindiniai minimi vadovėliai tokie “Karys mūšio lauke” (13 kartų), “Kario vadovėlis” (7 kartai), “Kovos statutas” (6 kartai), “Karinė pedagogika” (3 kartai). Anketose nurodyta daug įvairios skirtingos specifinės medžiagos (pvz. šarvuočiai, ginkluotė, topografija, šaudymo kursas, šaulių ir sunkiosios ginkluotės vadovėliai, ryšių operatoriaus vadovas... ir daugelis kitų). Nenurodė jokio vadovėlio 37 respondentai. Šių duomenų dėka, galima daryti prielaidą, jog kariai ir karininkai siekia tobulėti ir savarankiškai, skaitant įvairią literatūrą.

Nuolat didėjant galimybėms išvykti stažuotis į kitas šalis, atsiranda būtinybė mokėti užsienio kalbas. Užsienio kalbos, kurias moka respondentai pateikiamos 22 lentelėje.

22 lentelė

Žinios apie užsienio kalbas, kurias moka apklaustieji

Užsienio kalbos	Skaičius	Proc.
Anglų kalba	89	87,3
Rusų kalba	101	99,0
Vokiečių kalba	44	43,1
Prancūzų kalba	10	9,8
Lenkų kalba	7	6,9
Italų kaba	2	2,0
Švedų kalba	1	1,0
Serbų, kroatų kalbos	1	1,0
Viso apklaustųjų skaičius	102	x

Beveik visi respondentai, t.y. 101 arba 99 proc. žino rusų kalbą. Daug mokančių anglų kalbą – 89 kariai arba 87,3 proc. 44 (43,1 proc.) teigia, kad moka vokiečių kalbą. Prancūzų moka 10 respondentų arba 9,8 proc. Jei reikėtų, 7 kariai (6,9 proc.) moka lenkų kalbą, o 2 (2 proc.) žino italų. Po vieną asmenį susikalbėtų švedų, serbų kroatų kalbomis.

Toliau pateikiamos dažniausiai paminėtų užsienio kalbų mokėjimo lygio analizės 23, 24 ir 25 lentelėse.

Anglų kalbos mokėjimo lygiai

Žinių lygis	Skaičius	Proc.
Laisvai skaitau, rašau ir kalbu	21	23,6
Laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių neturiu	16	18,0
Suprantu, bet nemoku išreikšti savo minčių pašnekovui	27	30,3
Šiek tiek suprantu	25	28,1
Viso:	89	100,0

Iš 89 apklaustųjų, teigiančių, kad moka anglų kalbą, laisvai skaito, rašo ir kalba 21 arba 23,6 proc. Laisvai kalba, bet rašybos įgūdžių neturi 16 respondentų arba 18 proc. Supranta, bet nemoka išreikšti savo minčių pašnekovui 27 kariai arba 30,3 proc. O tik šiek tiek supranta 25 apklaustieji arba 28,1 proc. Tai gi, daugiau kaip pusei – net 52 kariai anglų kalbos žinias reikėtų tobulinti.

Rusų kalbos mokėjimo lygiai

Žinių lygis	Skaičius	Proc.
Laisvai skaitau, rašau ir kalbu	55	54,5
Laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių neturiu	28	27,7
Suprantu, bet nemoku išreikšti savo minčių pašnekovui	9	8,9
Šiek tiek suprantu	9	8,9
Viso:	101	100,0

Daug geresni duomenys apie rusų kalbos mokėjimo lygį. Nes beveik visi – teigia, kad žino rusų kalbą. Iš 101 kario, žinančio rusų kalbą, laisvai skaito, rašo ir kalba 55 kariai arba 54,5 proc. Laisvai kalba, bet rašybos įgūdžių neturi 28 respondentai arba 27,7 proc. Supranta, bet nemoka išreikšti savo minčių pašnekovui 9 kariai arba 8,9 proc. Tiek pat, t.y. 9 kariai arba 8,9 proc. teigia, kad šiek tiek supranta šią kalbą.

Vokiečių kalbos mokėjimo lygiai

Žinių lygis	Skaičius	Proc.
Laisvai skaitau, rašau ir kalbu	2	4,5
Laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių neturiu	0	0,0
Suprantu, bet nemoku išreikšti savo minčių pašnekovui	16	36,4
Šiek tiek suprantu	26	59,1
Viso:	44	100,0

Vokiečių kalbą moka 44 kariai. Iš jų tik 2 laisvai skaito, rašo ir kalba. 16 apklaustųjų arba 36,4 proc. vokiečių suprantą, bet nemoka išreikšti savo minčių. Visi kiti, t.y. 26 kariai arba 59,1 proc. tik šiek tiek suprantą vokiečių kalbą.

Prancūzų kalbos žinios taip pat labai silpnos. Tik 10 asmenų nurodė mokantys šią kalbą. Be to, visi jie teigia, ją suprantantys tik šiek tiek.

Apibendrinant duomenis, galima teigti, kad būtina tobulinti karių užsienio kalbų žinias.

Duomenys apie apklaustųjų domėjimąsi LR istorija pateikiami 26 lentelėje.

Apklaustųjų domėjimasis LR istorija

Pasirinkimas	Skaičius	Proc.
Domiuosi	48	47,1
Iš dalies domiuosi	49	48,0
Nesidomiu	2	2,0
Nenurodyta	3	2,9
Viso:	102	100,0

Besidominčių ir besidominčių iš dalies skaičius labai panašus. Kad domisi LR istorija nurodė 48 kariai arba 47,1 proc., o, kad domisi iš dalies nurodė – 49 asmenys arba 48 proc. Nesidomi istorija tik 2 asmenys (2 proc.). Duomenų nepateikė 3 respondentai, t.y. 2,9 proc.

O kodėl gi domimasi LR istorija? Pagrindiniai argumentai nurodomi, kad: patinka, įdomu, bendram išsilavinimui ir profesiniam pasirengimui, susiję su tarnyba, padeda karių motyvavime, “nežinant praeities sunku turėti vertybes kaip LR piliečiui” ir pan. O nesidomima todėl, kad nepakanka laiko.

Neatsiejama šiandieninio Lietuvos gyvenimo dalis yra politika. Duomenys, ar domisi politika apklaustieji respondentai, pateikiama 27 lentelėje.

27 lentelė

Apklaustųjų domėjimasis LR politika

Pasirinkimas	Skaičius	Proc.
Domiuosi	35	34,3
Iš dalies domiuosi	58	56,9
Nesidomiu	4	3,9
Nenurodyta	5	4,9
Viso:	102	100,0

Susidomėję politika yra 35 respondentai arba 34,3 proc. Domisi iš dalies didžioji dalis apklaustųjų – net 58 arba 56,9 proc. Nesidomi 4 kariai arba 3,9 proc. Nenurodė savo nuomonės 5 asmenys arba 4,9 proc.

Pagrindinės priežastys verčiančios domėtis politika labai įdomios ir įvairios. Kiekvieno piliečio pareiga dalyvauti valstybės valdyme, kad žinoti šalies aktualijas, nuo politinių sprendimų priklauso šalies gerovė, labai matosi kaip politika gadina žmones, nes nemokamo “cirko” niekur nepamatysi.... Nesidomima politika nes neįdomu, nėra tvarkos Lietuvoje, nėra kada sekti ir gilintis į peripetijas, cirko ir darbe prisižiūrima, geriau į tai nesigilinti – “vemt verčia” ir kt.

Išryškėja tendencija, kad labiau išsilavinę vadai, labiau domisi Lietuvos istorija ir politika. Jie suvokia prasmę, kad reikia nuolat tobulintis.

IŠVADOS

1. Apibūdinant formalų ir neformalų švietimą Lietuvos Respublikoje galima teigti, jog:

Formalus švietimas - švietimas, vykstantis pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka patvirtintas programas.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas - asmens ir visuomenės interesus atliepantis mokymasis, lavinimasis ar studijos, kurias baigusiam neišduodamas valstybės pripažįstamas dokumentas, patvirtinantis išsilavinimo, tam tikros jo pakopos ar atskiro reglamentuoto modulio baigimą arba kvalifikacijos įgijimą.

2. Išanalizavus formalaus ir neformalaus švietimo situaciją Lietuvos kariuomenėje nustatyta, kad:

Formalus švietimas vykdomas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje leitenantų ir kapitonų kursuose, prilygintuose bakalauro ir magistro studijoms, studijuojant transporto inžinerinės vadybos, personalo vadybos ar tarptautinių santykių specialybes;

Neformalus švietimas vykdomas: Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomajame batalione; Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje; Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke; Karo inžinerijos mokykloje; Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre; Centriniam poligone; Žvalgų mokykloje, ir kt.;

3. Atlikus vadovaujančių asmenų (vadų) nuomonių, vertinimų formalaus ir neformalaus švietimo klausimais empirinį tyrimą, nustatyta:

Didelė dauguma karių ir karininkų yra baigę studijas pagal formalaus švietimo programas ir yra įgyją aukštąjį išsilavinimą, kai, kurie ne tik karinę, bet ir civilinę specialybę. Taip pat daugelis iš jų yra baigę ne vienus kursus ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje pagal neformalaus švietimo studijas. Taigi vadai turi motyvaciją lankyti kursus dėl savo žinių ir praktikos plėtos ir aukštesnio karinio laipsnio;

4. Vadai įgyją aukštąjį išsilavinimą ir baigę tam tikrus kursus taiko savo darbe daugiau įvairių mokymo metodų, įvairesnį vertinimą, geba susidoroti su iškilusiomis problemomis, vertina mokymo prasmę, todėl skatina kitus eiti mokytis;

Taip pat išryškėja ir tokia tendencija, kad labiau išsilavinę vadai daugiau domisi Lietuvos istorija ir politika. Jie suvokia prasmę, kad reikia nuolat tobulintis.

Tačiau yra nepakankamas užsienio kalbų mokėjimas.

REKOMENDACIJOS

Būtų gerai, kad visi vadai turėtų specialų išsilavinimą ir būtų suinteresuoti tobulintis savo srityje, nes kaip matome iš išvadų labiau išsilavinę kariai yra kompetentesni. Rekomenduočiau rengti daugiau anglų ir kitų užsienio kalbų kursų, nes šiuo metu kariuomenėje tarnaujančių karių ir karininkų žinios yra nepakankamos.

Siūlyčiau atlikti pakartotinį tyrimą apie šauktinių karių adaptaciją, nes, nors ir praėjo ne ilgas laiko tarpas nuo 2000 metų, švietimo situacija Lietuvos Respublikos kariuomenėje labai pakito.

Taip pat kariniams daliniams siūlyčiau daugiau bendrauti ir bendradarbiauti su visuomene, būti šiek tiek atviresniems.

LITERATŪRA

1. Aukštųjų mokyklų studentų vadų kursai. Mokymo programa (SVK – P – 2001) (2001). Vilnius: Lietuvos kariuomenės mokymo doktrinų valdyba. Patvirtinta kariuomenės vado 2001 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. 70;
2. Baltijos gynybos koledžas (2001). Informacinis leidinys. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija;
3. Baltoji Lietuvos gynybos politikos knyga (2006). Vilnius: Krašto apsaugos ministerija;
4. Bendrosios ir karo psichologijos pagrindai (2001). Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. Mokomoji knyga, antroji dalis;
5. Beresnevičienė, D.(1995). Nuolatinis mokymasis Lietuvoje;
6. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (2000). Informacinis leidinys;
7. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. (2001).Kvalifikaciniai reikalavimai generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kapitonų kursų absolventams. Patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2001 – 04 – 20 įsakymu Nr. 514;
8. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (2002). Kariūnų vertinimo reikalavimai. Taktikos ir kovinio aprūpinimo katedrų egzaminų, įskaitų ir lauko pratybų vertinimo pagrindiniai reikalavimai. Vilnius, Patvirtinta gen. J.Žemaičio LKA viršininko 2002m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 310;
9. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos karinio rengimo programa (2001). Vilnius, Patvirtinta Lietuvos kariuomenės vado 2001 – 06 – 29 įsakymu Nr. 464;
10. Karužienė, I. (2000). Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai: straipsnių rinkinys. Švietimas Lietuvos kariuomenėje – problemos ir galimybės. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas;
11. Kaip vadovauti kareiviams. Patarimai ne tik jauniems vadams (2000). Vilnius: Lietuvos kariuomenės mokymo ir doktrinų valdyba;
12. Karių ugdymo pagrindai (2002). Vilnius p. 40. patvirtintas naudoti Lietuvos kariuomenėje kariuomenės vado 2002 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. 351;
13. „Kariūnas“. 2004 birželis, Nr. 2(81) p. 6 - 7;

14. Kisinas, E. (2000). Kario ugdymas. Vadovėlis kariniams instruktoriams ir vadams. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. p. 3; Konferencija: karininkų rengimas ir profesinis tobulinimasis (2001).. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija;
15. Krašto apsauga 1992 – 1995. (2005) Vilnius: Krašto apsaugos ministerijos savaitraštis., p. 7;
16. Kvalifikaciniai reikalavimai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos absolventams. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2000 – 07 – 01 įsakymu Nr. 765;
17. Lamanauskas, V. (2004). Švietimo monitoringo įvadas. Mokojoji knyga. Lucilijus;
18. Lietuvos istorijos skaitiniai kariams. (1993). Vilnius: Krašto apsaugos ministerijos leidinys;
19. Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2004. (2005). Vilnius: Lietuvos karo akademija;
20. Lietuvos švietimas 2002. (2003). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo plėtotės centras;
21. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija švietimo plėtotės gairės (2003). Lietuvos švietimas 2002. Vilnius;
22. Lyginamoji edukologija (1997). Monografija. Kaunas: Kauno Technologijos universitetas;
23. Malovikas, A. (2002). Karinių vienetų kasdieninės veiklos valdymo psichologiniai aspektai. Mokojoji knyga. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija;
24. Rajeckas, V. (2001). Švietimas: raida, dabartis. Vilnius;
25. Smetona, A. (1995). Karybos žodynas. Vilnius: Lietuvos karo akademija;
26. Steiger, R. (1998). Humaniškasis vadovavimas. Vilnius: krašto apsaugos ministerija;
27. Surgailis, G. (1992). Lietuvos kariuomenės vadai. Vilnius;
28. Užurka, J.(2004). Lietuvos kariuomenės atkūrimas 1988 – 1991 metais. Vilnius
29. Vaičenonis, J.(2004). Lietuvos kariuomenė valstybės politinio gyvenimo verpetuose (1927 – 1940). Vilnius;

30. Lithuanian annual strategic review 2004 (2005). Vilnius: General Jonas Žemaitis Lithuanian military academy;
31. Vaičėnionis, J. (2003). The Role of the Army in the Political Life of the First Republic of Lithuania (1927 – 1440). Kaunas: Vytautas Magnus University The institute of Lithuanian history;
32. White Lithuanian defence policy paper. (2002). Vilnius: Ministry of the Republic of Lithuania;
33. <http://www.smm.lt/teisinebaze/docs/istatymai/i-1489.htm>. 2006 - 06 - 05;
34. <http://pmokykla/stabas/s3/mokprogramos.htm>. 2006 - 02 - 20;
35. lt.wikipedia.org/wiki/%C5%97vietimas. 2006 – 03 – 19;
36. lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_kariuomen%C4%97. 2006 – 04 – 18;
37. www.lka.lt/lt/disp.php/lt_about/lt_history/lt. 2006 - 04 - 18;
38. www.kam.lt/index.php?Itemid. 2006 – 04 – 18;
39. www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1489.htm. 2006-04-24;
40. www.lijot.lt/getfile.php?id=156. 2006 – 04 – 17;
41. www.vdu.lt/alearning2003/i%20Dalis/LT/Linkaityte_lt 2006 - 05 - 15.

PRIEDAI

ANKETA

TYRIMAS – „FORMALUS IR NEFORMALUS ŠVIETIMO SITUACIJA LIETUVOS RESPUBLIKOS KARIUOMENĖJE“. Visuomenėje dažnai pasigirsta nuomonės, kad šių dienų karys nėra tinkamai pasiruošęs ginti savo Tėvynės, jam trūksta žinių, įgūdžių, išsilavinimo. Todėl šiuo tyrimu siekiame visa tai išsamiau išsiaiškinti. Tikimės išanalizuoti švietimo būtinybę, jo būklę Lietuvos Respublikos kariuomenėje, bei parengti praktines rekomendacijas tobulinti švietimą kariuomenėje.

Mielasis Lietuvos Kary! Tik Jūsų pagalba galėsime atlikti šį tyrimą ir objektyviai atsakyti į iškilusius klausimus, tad tikimės nuoširdaus bendradarbiavimo, ir nuoširdžių atsakymų į mūsų Jums pateiktus klausimus.

Ant anketos vardo ir pavardės rašyti nereikia todėl anonimiškumas garantuotas.

Jums tinkančius atsakymus apibraukite ar įrašykite savo nuomonę.

Tyrimo laikas: 2006 – 04 – 22 iki 2006 – 04 – 02.

Tyrimą atlieka: Šiaulių universiteto, Edukologijos fakulteto magistrantė Brigita Juodytė.

1. Jūsų amžius

2. Lytis (PAŽYMĖKITE X):

moteris

vyras

3. Jūsų tautybė

4. Išsilavinimas:

1) vidurinis;

4) aukštasis;

2) aukštesnysis;

7) kita

3) aukštasis

neuniversitetinis;

5. Jūsų karinis laipsnis

6. Kariuomenėje Jūs:

1) grandies vadas;

4) būrio vadas;

2) skyriaus vadas;

5) kuopos vadas;

3) būrininkas;

6) kita

7. Jūsų įgyta civilinė profesija (PARAŠYKITE PAVADINIMĄ IR KUR MOKĖTĖS)

8. Jūsų įgyta karinė profesija (PARAŠYKITE PAVADINIMĄ IR KUR MOKĖTĖS)

9. Kelintais metais pradėjote tarnybą LR kariuomenėje

10. Kokius profesinio tobulinimosi kursus baigėte, dirbdami LR kariuomenėje? (PARAŠYKITE PAVADINIMĄ IR VIETĄ)

.....
.....
.....
.....
.....

11. Ar teko išvykti studijuoti, stažuotis užsienyje esančiose mokymo įstaigose? (JEI ATSAKYMAS TEIGIAMAS PARAŠYKITE PAVADINIMĄ IR VIETĄ)

.....
.....

12. Išvardinkite užsienio kalbas, kurias mokate ir nurodykite mokėjimo lygį:

Anglų kalba:

a) laisvai skaitau, rašau ir kalbu;	c) suprantu, bet nemoku išreikšti savo
b) laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių	minčių pašnekovui;
neturiu;	d) šiek tiek suprantu.

Rusų kalba:

a) laisvai skaitau, rašau ir kalbu;	c) suprantu, bet nemoku išreikšti savo
b) laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių	minčių pašnekovui;
neturiu;	d) šiek tiek suprantu.

Vokiečių kalba:

a) laisvai skaitau, rašau ir kalbu;	c) suprantu, bet nemoku išreikšti savo
b) laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių	minčių pašnekovui;
neturiu;	d) šiek tiek suprantu.

Prancūzų kalba:

a) laisvai skaitau, rašau ir kalbu;	c) suprantu, bet nemoku išreikšti savo
b) laisvai kalbu, bet rašybos įgūdžių	minčių pašnekovui;
neturiu;	d) šiek tiek suprantu.

Kita

.....

13. Ar, Jūsų nuomone, LR kariuomenėje sudaromos geros sąlygos karių profesiniam tobulinimuisi? Kodėl?

.....
.....

14. Per paskutinį dešimtmetį švietimas LR kariuomenėje, Jūsų nuomone:

1) pagerėjo;	3) pablogėjo;
2) beveik nepakito;	4) kita
Kodėl?	

15. Ar, Jūsų nuomone, kariams tarnaujantiems privalomojoje karo tarnyboje, reikia suteikti galimybę papildomai mokytis vakarinėse mokyklose ar kitose mokymo įstaigose? Kodėl?

.....

16. Su kokiais kariais, Jūsų nuomone, kariuomenėje lengviau dirbti?

1) turinčiais vidurinį išsilavinimą;	3) turinčiais aukštąjį išsilavinimą;
2) turinčiais aukštesnįjį išsilavinimą;	4) kita

Kodėl?

17. Ar, Jūsų nuomone, reikalinga Lietuvoje privalomoji karo tarnyba? Kodėl?

.....

18. Kokio amžiaus, Jūsų nuomone, jaunuolius reikėtų imti į privalomąją karo tarnybą? Kodėl?

.....

19. Ar, Jūsų nuomone, reikalingas karinis mokymas vidurinėje mokykloje? Kodėl? (JEI ATSAKYMAS TEISINGAS PARAŠYKITE NUO KELINTOS KLASĖS JIS TURĖTŲ PRASIDĖTI)

.....

20. Ar, Jūsų nuomone, vadovujančių asmenų išsilavinimas ir pasiruošimas turi įtakos eilinių šauktinių karių adaptacijai, kariniam pasiruošimui, psichologinei būsenai? Kodėl?

.....

21. Kokias charakterio savybes, Jūsų nuomone, vadovaujantys asmenys (vadai) turi turėti?

.....

22. Ar, Jūsų nuomone, vadovaujantys asmenys (vadai) turi turėti psichologijos bei pedagogikos žinių pagrindų? Kodėl?

.....

23. Su kokiomis problemomis, dirbant individualiai su savo pavaldiniais, pratybų metu, dažniausiai susiduriate?

.....

.....

24. Kokių priemonių, metodų imatės norėdami išspręsti problemas?

.....

.....

25. Ar, Jūsų nuomone, reikalingas psichologas kariuomenėje? Kodėl?

.....

.....

26. Kokius mokymo metodus, dirbant su kariais naudojate (PAŽYMĖKITE X)?

Loginius mokymo metodus:

- analizė ir sintezė;
- tiesioginis ir netiesioginis mokymas;
- indukcinis ir dedukcinis mokymas.

Žodinius mokymo metodus:

- bendrieji bruožai;
- pasakojimas;
- aiškinimas;
- pokalbis;
- paskaita.

Vaizdiniai mokymo metodai:

- demonstravimas ir stebėjimas.

Praktiniai mokymo metodai:

- pratimai;
- treniruotė
- konkursas;
- grupinis darbas;
- užduočių metodas;
- programuotasis mokymas;
- praktiniai darbai;
- laboratoriniai darbai.
- savarankiškas darbas
- kita.....

27. Kaip dažnai, pratybų metu, vertinate karius?

- 1) kiekvieną dieną;
- 2) kartą į savaitę;
- 3) du kartus į savaitę;

- 4) kartą į mėnesį;
- 5) kita.....

28. Kokią vertinimo sistemą pratybų metu naudojate?

.....

29. Kokius žinote periodinius leidinius parašytus karine tematika?

.....

.....

30. Kokius žinote vadovėlius parašytus karine tematika?

.....

.....

.....

31. Ar domitės LR istorija:

- 1) domiuosi; 3) nesidomiu;
- 2) iš dalies domiuosi;

Kodėl?

32. Ar domitės LR politika:

- 1) domiuosi; 3) nesidomiu;
2) iš dalies domiuosi;

Kodėl?

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME UŽ JŪSŲ IŠSAMIOUS ATSAKYMUS IR LINKIME SĖKMĖS TARNYBOJE!

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMAS

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato krašto apsaugos organizavimo, valdymo ir kontrolės pagrindus, karo tarnybos atlikimo ir karių aprūpinimo tvarką, taip pat civilių tarnybos krašto apsaugos sistemos ypatumus.

2 straipsnis. Įstatyme vartojamos pagrindinės sąvokos

1. Krašto apsaugos sistemą sudaro valstybės institucijų, kurių paskirtis saugoti ir ginti valstybės suverenitetą, jos teritorijos neliečiamybę bei vientisumą, teritorinę jūrą ir išimtinę ekonominę zoną Baltijos jūroje, vykdyti Lietuvos tarptautinius gynybos ir karinio bendradarbiavimo įsipareigojimus, kitas su krašto apsauga susijusias funkcijas, visuma.
2. Lietuvos kariuomenė – valstybės ginkluotos gynybos institucija – krašto apsaugos sistemos pagrindinė dalis, sauganti valstybės suverenitetą, jos teritorijos bei oro erdvės neliečiamybę, ginklu ginanti valstybę nuo agresijos ra kitokio ginkluoto užpuolimo, vykdanči karines užduotis pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus.
3. Karinis vienetas – bet kokio dydžio kiekvienas patvirtintos struktūros kariuomenės vienetas, turintis bendrą užduotį.
4. Dalinys – batalionas arba jam prilygintas (susidedantis bent iš dviejų kuopų) patvirtintos nuolatinės struktūros kariuomenės karinis vienetas.
5. Junginys – keli daliniai ar kitokie struktūriniai kariniai vienetai, turintys bendrą operacinę paskirtį ar užduotį ir vadovaujami vieno vado.
6. Aktyvusis kariuomenės rezervas – kariuomenės rezervo dalis, kurią sudaro kariuomenės atsargos kariai, tarnavę kariuomenėje ar kitokiu būdu įgyję reikiamą karinį pasirengimą, įrašyti į kariuomenės atsargos personalo įskaitą ir iki įstatymo nustatyto amžiaus periodiškai šaukiami į karinius mokymus bei pratybas.
7. Operacinis vadovavimas – naudojimasis vadui deleguota teise organizuoti jam paskirtas pajėgas ir per karinių vienetų vadus vadovauti šių pajėgų veiksmams taip, kaip jis numato esant reikalinga, kad pajėgos galėtų įvykdyti paskirtą misiją ar užduotį. Atsakomybė už karinių vienetų

rengimą, administravimą, vidaus organizavimą, discipliną ir logistiką į operacinio vadovavimo sampratą neįeina.

8. Karinė operacija – kariniai veiksmai vykdant strategines, taktines ar administracines karines užduotis (misijas) ir mokymus.

9. NATO standartai – NATO institucijų nustatytų bendrų principų, norminių dokumentų ir standartų, reglamentuojančių NATO narių karinių ir kitokių gynybos struktūrų, taip pat su jomis susijusių kitų institucijų veiklą, visuma.

10. Tikroji karo tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečių nuolatinė privalomoji karo tarnyba, profesinė karo tarnyba, taip pat nenuolatinė karių savanorių ar atsargos karių tarnyba mokymų, pratybų, gynybos, apsaugos ar kitokių karinių užduočių vykdymo laikotarpiu.

11. Privalomoji karo tarnyba – Lietuvos Respublikos Konstitucijos nustatyta Lietuvos Respublikos piliečio privaloma karo tarnyba. Ją sudaro įstatymo nustatytos trukmės pradinė karo tarnyba ir periodiškai atliekama tarnyba aktyviajame rezerve bei tarnyba mobilizacijos atveju.

12. Profesinė karo tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečio savanoriškai įsipareigota (rašytine sutartimi su Krašto apsaugos ministerija) ir teisės aktų nustatytais sąlygomis bei tvarka atliekama karo tarnyba kariuomenėje ar kitose krašto apsaugos sistemos institucijose, taip pat kitose ar tarptautinėse struktūrose.

13. Savanorių karo tarnyba - Lietuvos Respublikos piliečio savanoriškai įsipareigota (rašytine sutartimi su Krašto apsaugos ministerija) ir teisės aktų nustatytais sąlygomis bei tvarka atliekama nenuolatinė karo tarnyba Krašto apsaugos savanorių pajėgose.

14. Tarnyba aktyviajame rezerve – privaloma nenuolatinė iki įstatymo nustatyto amžiaus atsargos karių atliekama (periodiškai arba atsižvelgiant į krašto saugumo aplinkybes) karo tarnyba.

15. Karys – Lietuvos respublikos pilietis, atliekantis privalomąją (pradinę ar aktyviajame rezerve), profesinę ar savanorių karo tarnybą.

16. Karys savanoris - Lietuvos respublikos pilietis, įstojęs į nenuolatinę (neetatinę) savanorių karo tarnybą Krašto apsaugos savanorių pajėgose.

17. Atsargos karys - Lietuvos respublikos pilietis, atlikęs pradinę privalomąją karo tarnybą ar kario savanorio tarnybą arba kitokiu būdu įgijęs reikalingą pagrindinį kario parengimą, arba išleistas iš profesinės karo tarnybos į atsargą ir įrašytas į aktyviojo ar individualiojo rezervo įskaitą.

18. Civilinė krašto apsaugos tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečio savanoriškai įsipareigota ir teisės aktų nustatytais specialiomis sąlygomis bei tvarka atliekama tarnyba einant tam tikras civilines pareigas krašto apsaugos sistemos institucijose.

19. Kariūnas – karys, besimokantis Lietuvos arba užsienio institucijoje, kurią baigus suteikiamas karininko laipsnis.

20. Individualusis rezervas – kategorija atsargos karių, kurie dėl amžiaus ar dėl kitų priežasčių atleisti nuo prievolės tarnauti aktyviajame rezerve ir kuriuos galima pašaukti į tikrąją karo tarnybą tik mobilizacijos atveju.

21. Dimisija – kario išleidimas iš profesinės, kario savanorio tarnybos, kai jis dėl amžiaus ar dėl sveikatos būklės neįrašomas į atsargos karių įskaitą, arba atsargos kario išbraukimas iš karių įskaitos dėl amžiaus ar sveikatos būklės.

21. Laikinasis profesinės karo tarnybos personalo rezervas – profesinės karo tarnybos karių kategorija, į kurią perkeliama laikinai nevykdantys savo nuolatinių pareigų [profesinės karo tarnybos kariai.

22. Šauktinis – karo prievolinkas, karo prievolės įstatymo nustatyta tvarka ir būdais iki nustatyto amžiaus neatlikęs privalomosios pradinės ar alternatyviosios tarnybos ir nuo jos neatleistas. Nuo šaukimo komisijos atlikti privalomąją karo tarnybą iki kario statuso įgijimo šauktinis vadinamas naujoku.

3 straipsnis. Krašto apsaugos sistema

1. Krašto apsaugos sistemą sudaro:

- 1) Krašto apsaugos ministerija;
- 2) kariuomenė, o karo metu – ir kitos ginkluotosios pajėgos: pasienio policija, kiti specializuotieji policijos daliniai, koviniai piliečių ir jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo (partizanų) vienetai, pavaldūs ginkluotųjų pajėgų vadui;
- 3) Lietuvos karo akademija, puskarininkių mokykla ir kitokios karo mokyklos;
- 4) kitos valstybės institucijos, kurių steigėja yra Krašto apsaugos ministerija arba Vyriausybė ir kurios priskirtos krašto apsaugos ministro pavaldumui;
- 5) krašto apsaugos reikmėms paskirti infrastruktūros objektai;
- 6) įmonės, kurių steigėja yra Krašto apsaugos ministerija.

2. Lietuvos krašto apsaugos sistema plėtojama kaip transatlantinės kolektyvinės gynybos sistemos dalis. Tuo tikslu:

- 1) kariuomenė ir kitos krašto apsaugos sistemos institucijos plėtojamos pagal NATO standartus ir rengiamos sąveikai su NATO struktūromis;
- 2) Lietuvos karinė – civilinė oro erdvės apžvalgos ir kontrolės sistema plėtojama bei integruojama į bendrą su NATO regioninę oro erdvės kontrolės sistemą
- 3) Tikrinant personalą, kurio tarnyba susijusi su valstybės ir tarnybinėmis paslaptimis, norint užtikrinti fizinę informacijos, patalpų, pastatų. Kitų objektų ir ryšio sistemų apsaugą, taikomi bendrieji NATO apsaugos principai ir standartai.

3. Krašto apsaugos sistemoje yra karo kapelionai. Jų veiklos sąlygas ir tvarką pagal savo kompetenciją reglamentuoja krašto apsaugos ministras, derindamas tai su atitinkamų valstybės pripažintų tradicinių Lietuvoje bažnyčių, kurios skiria kapelionus, vadovybe.

4 straipsnis. Krašto apsaugos sistemos institucijų veiklos teisiniai pagrindai

Krašto apsaugos sistemos institucijos savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais ir kitais Seimo priimtais teisės aktais, Respublikos Prezidento dekretais, Vyriausybės nutarimais, krašto apsaugos ministro įsakymais ir Lietuvos respublikos tarptautinėmis sutartimis.

5. straipsnis. Krašto apsaugos sistemos institucijų tarptautinis bendradarbiavimas ir kariuomenės dalyvavimas tarptautinėse misijose bei pratybose

1. Krašto apsaugos sistema bendradarbiauja su NATO struktūromis planuodama Lietuvos gynybą ir integruodamasi į transatlantinės kolektyvinės gynybos sistemą.

2. Krašto apsaugos ministerija plėtoja partnerystę, daugiašalį tarptautinį bendradarbiavimą gynybos srityje su NATO, vakarų Europos sąjunga, valstybėmis NATO narėmis, NATO narystės siekiančiomis valstybėmis, taip pat su kitomis valstybėmis, kai tai atitinka Lietuvos Respublikos integracijos į NATO tikslus. Su šiais subjektais krašto apsaugos sistemos institucijos bendradarbiauja:

1) pagal NATO standartus mokydamos kariuomenę ir rengdamos ją bei kitas krašto apsaugos sistemos institucijas sąveikai su NATO struktūros;

2) keitimosi informacija bei apsaugos srityje, plėtodamos informacijos ir ryšių sistemas;

3) pagal NATO reikalavimus standartizuodamos gynybos struktūras, gynybą reglamentuojančius teisės aktus, statutus, terminiją, technines priemones, žemėlapius ir dokumentaciją;

4) mokydamos profesijos karinį personalą ir gynybos specialistus;

5) apsirūpindamos su NATO suderintomis gynybos priemonėmis;

6) kitose gynybos bei krašto apsaugos sistemos plėtros srityse.

3. Krašto apsaugos ministerija, vykdydama tarptautinio bendradarbiavimo susitarimus ir planus, laikydamosi Lietuvos Respublikos kariuomenės vienetų dalyvavimo tarptautinėse operacijose ir pratybose, taip pat tarptautinių pratybų rengimo Lietuvos teritorijoje įstatymo nustatytų sąlygų ir tvarkos, rengia tarptautines karines pratybas ar mokymus Lietuvos teritorijoje arba siunčia Lietuvos kariuomenės vienetus į šalyse rengiamas pratybas ar mokymus.

4. Lietuvos Respublika, vykdydama tarptautinius įsipareigojimus, Seimui nutarus, įstatymų nustatyta tvarka siunčia savo karinius vienetus dalyvauti įvairiose tarptautinėse karinėse ir humanitarinėse misijose užsienyje.

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir valdymo pagrindai

6 straipsnis. Krašto apsaugos sistemos principai

1. Krašto apsaugos sistema plėtojama pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatas.

2. Krašto apsaugos sistemos institucijoms taikomas demokratinės civilių kontrolės principas.

7 straipsnis. Civilių demokratinė kariuomenės kontrolė

1. Kariuomenės plėtrą ir jos apginklavimui bei kitoms reikmėms skirtus asignavimus nustato Seimas. Seimas įstatymų nustatyta tvarka vykdo krašto apsaugos sistemos parlamentinę kontrolę.

2. Nacionalinė gynybos politika ir Seimo patvirtinti asignavimai gynybai skelbiami viešai.

3. Sprendimus dėl mobilizacijos, karo padėties paskelbimo, ginkluotųjų pajėgų panaudojimo ir dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos priima Respublikos Prezidentas ir Seimas Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nustatyta tvarka.

4. Sprendimus dėl kariuomenės aprūpinimo, ginkluotės įsigijimo ir krašto apsaugos sistemos materialinės bazės plėtros priima Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

5. Vyriausybė, krašto apsaugos ministras ir kariuomenės vadas yra atsakingi Seimui už ginkluotųjų pajėgų tvarkymą ir vadovavimą joms.

6. Krašto apsaugos ministru ir viceministrais gali būti tik civiliai.

7. Tik Respublikos Prezidentas savo dekretu patvirtina kariuomenės dislokavimo taikos metu vietas ir manevravimo teritorines ribas bei sprendimus dėl kariuomenės dalinių perdislokavimo.

8 straipsnis. Krašto apsaugos sistemos finansavimas, veiklos kontrolė ir jos

juridinių asmenų sandorių sudarymo kontrolė

1. Krašto apsaugos institucijos finansuojamos iš valstybės biudžeto. Krašto apsaugos sistemai plėtoti gali būti nustatyta tvarka panaudoti ir užsienio kreditai bei parama.

2. Vyriausiasis krašto sistemos asignavimų valdytojas yra krašto apsaugos ministras. Krašto apsaugos sistemos institucijų finansinė veikla ir biudžetai kontroliuojami įstatymų nustatyta tvarka.

3. Kariuomenės ir kitų krašto apsaugos sistemos juridinių asmenų, išskyrus Krašto apsaugos ministeriją, sandorių sudarymui gali būti taikomi apribojimai, kuriuos nustato krašto apsaugos ministras.

9 straipsnis. Krašto apsaugos ministerija

1. Krašto apsaugos ministerijos nuostatas tvirtina Vyriausybė.

2. Krašto apsaugos ministerijai vadovauja ministras, kurio skyrimo bei atleidimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Vyriausybės įstatymas. Viceministrai ir ministerijos sekretorius yra tiesiogiai atsakingi ministrui. Ministras nustato jų kompetenciją. Viceministrų skyrimo ir atleidimo tvarką nustato įstatymai.

3. Krašto apsaugos ministerijos pagrindiniai uždaviniai:

1) plėtoti krašto apsaugos sistemą ir kariuomenės gynybinį pajėgumą, parengti kariuomenę ir kitas krašto apsaugos sistemos institucijas krašto gynybai;

2) užtikrinti krašto apsaugos ir gynybos užduočių vykdymą taikos bei karo sąlygomis;

3) teisės aktų nustatyta tvarka organizuoti informacijos ir žvalgybos bei kontržvalgybos duomenų apie veikas ar reiškinius, keliančius grėsmę krašto apsaugai ir valstybės gynybiniam pajėgumui, rinkimą ir apdorojimą;

4) rengti ir vykdyti tarptautinio bendradarbiavimo gynybos srityje planus ir programas;

5) kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis vykdyti karo prievolinkų ir atsargos karių šaukimą į privalomąją karo tarnybą, taip pat įstatymų nustatyta tvarka vykdyti asmenų mobilizaciją;

6) organizuoti kariuomenės bendradarbiavimą su civilinėmis institucijomis, Šaulių sąjunga ir kitomis visuomenės organizacijomis, tiesiogiai prisidedančiomis prie krašto apsaugos sistemos stiprinimo ir visuomenės parengimo Lietuvos gynybai;

7) vykdyti šio ir kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų krašto apsaugos ministrui nustatytas funkcijas.

4. Krašto apsaugos ministerija turi teisę:

1) steigti arsenalą, karinės technologijos instituciją, ginklų bei karinės technikos įmones;

2) steigti karinį archyvą;

3) turėti karo medicinos ir sveikatos priežiūros institucijas;

4) turėti žvalgybos ir kontržvalgybos operatyvines tarnybas;

5) steigti karių kultūros ir poilsio įstaigas – karininkų ramoves ir sporto klubus;

6) steigti visuomenės informavimo priemones arba jų redakcijas;

7) turėti savo butų fondą ir nuomoti namus bei butus kariams aprūpinti tarnybinėmis gyvenamosiomis patalpomis;

8) gauti užsienio paramą krašto apsaugos sistemai ir įvežti ją per valstybės sieną.

5. Krašto apsaugos ministerija siunčia kandidatus mokytis užsienio karinėse ir kitokiose mokymo įstaigose. Kandidatai parenkami konkurso būdu. Konkurso sąlygas ir tvarką nustato krašto apsaugos ministras. Konkurso dalyviai gali būti pašaukti į kario parengiamuosius mokymus.

10 straipsnis. Krašto apsaugos ministro teisės, pareigos ir atsakomybė

1. Krašto apsaugos ministras atsakingas už krašto apsaugos sistemai priskirtų uždavinių ir funkcijų vykdymą, kariuomenės ir kitų jam pavaldžių krašto apsaugos sistemos institucijų veiklą bei plėtrą efektyviai naudojant valstybės skirtus išteklius.

2. Krašto apsaugos ministras:

1) vadovauja gynybos politikos įgyvendinimui, krašto apsaugos sistemos institucijų plėtrai ir jų parengimui gynybai, tarptautiniam bendradarbiavimui gynybos srityje;

2) nustato krašto apsaugos sistemos institucijų ir jų padalinių struktūrą ir etatus, tvirtina jų veiklos nuostatus ir išlaidų sąmatas, nustato pareigūnų teises ir atsakomybę;

3) nustato krašto apsaugos sistemos personalo komplektavimo, rengimo ir ugdymo politiką;

4) nustato išteklių politiką ir jų efektyvaus naudojimo bei kontrolės tvarką;

5) nustato krašto apsaugos sistemos veiklos apsaugos ir vidaus saugumo reikalavimus ir jų įgyvendinimo tvarką;

6) nustato operatyvinių tarnybų duomenų kaupimo, apdorojimo ir teikimo tvarką;

7) teikia Respublikos Prezidentui tvirtinti kariuomenės dalinių dislokavimo vietas;

8) teikia Valstybės gynybos tarybai svarstyti ir, gavęs jos pritarimą bei rekomendaciją, tvirtina valstybės karinės gynybos strategiją;

9) teikia Valstybės gynybos tarybai svarstyti ir, gavęs jos pritarimą, teikia Seimui tvirtinti principinę kariuomenės struktūrą: bendrą karių skaičių, nuolatinių junginių, batalionų ir jiems prilygintų dalinių skaičių, ribinius pulkininkų leitenantų (komandorų), pulkininkų (jūrų kapitono) bei generolų (admirolų) skaičius;

10) nustato karių atrankos ir vadų skyrimo į pareigas sistemą bei tvarką;

11) nustato karių atrankos aukštesniam laipsniui gauti sistemą; suteikia kariams aukštesnius laipsnius, išskyrus pirmąjį karininko laipsnį ir aukštesnius už pulkininko leitenanto (komandoro) laipsnius;

12) teikia Respublikos Prezidentui pasiūlymus suteikti kariams pulkininko (jūrų kapitono) ir generolų (admirolų) laipsnius ir, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucija 85 straipsniu, pasirašo Respublikos Prezidento aktus-dekretus dėl aukščiausių karinių laipsnių suteikimo;

13) teikia Respublikos Prezidentui pasiūlymus dėl karių, įstatymų jiems prilygintų asmenų, kitų krašto gynyboje pasižymėjusių asmenų valstybinių apdovanojimų;

14) teikia Respublikos Prezidentui lauko pajėgų vado kandidatūrą;

15) skiria į pareigas ir iš jų atleidžia generalinį inspektorių, Lietuvos karo akademijos viršininką, Gynybos štabo viršininką, Savanorių pajėgų vadą, reguliariųjų pajėgų rūšių vadus,

karinių apygardų vadus, puskarininkių mokyklos ir kitų karinių mokymo įstaigų viršininkus, įstatymų suteiktus įgaliojimus ir kompetenciją nustato jų teises ir pareigas;

16) skiria karius į bataliono vado ir aukštesnes pareigas, juos atleidžia iš pareigų ar perkelia iš vienos krašto apsaugos institucijos (kariuomenės dalinio) į kitą; prireikus deleguoja karius į tarnybą Krašto apsaugos ministerijai nepavaldžiose institucijose;

17) priima karius į profesinę karo tarnybą ir išleidžia juos į atsargą;

18) nustato profesinės karo tarnybos karių perkėlimo į laikinąjį profesinės karo tarnybos rezervą tvarką ir tvirtina šio rezervo nuostatus;

19) įsteigia krašto apsaugos sistemos medalius, kvalifikacijos bei pasižymėjimo ženklus ir nustato apdovanojimo jais tvarką;

20) vykdo kitus įsakymus, Vyriausybės ir Ministro Pirmininko jam suteiktus įgaliojimus.

3. Krašto apsaugos ministras duoda užduotis ir leidžia įsakymus bei įsakymais patvirtintus kitus aktus visoms krašto apsaugos sistemos institucijoms.

4. Krašto apsaugos ministras savo įsakymais gali deleguoti dalį šiame įstatyme numatytų teisių, pareigų ir atsakomybės viceministrams, kariuomenės vadui, kitiems vadams ir krašto apsaugos sistemų institucijų bei padalinių vadams, nustatydamas naudotimosi jo deleguotomis teisėmis ir sprendimų priėmimo sąlygas, procedūras ir tvarką.

5. Krašto apsaugos ministro, kaip Vyriausybės nario, teisės negali būti deleguotos. Kai krašto apsaugos ministro nėra, jo, kaip Vyriausybės nario, teisėmis gali naudotis tik krašto apsaugos ministrą pavaduojantis kitas ministras.

6. Krašto apsaugos ministras turi teisę sudaryti savo patariamąsias institucijas.

Lietuvos kariuomenė

11 straipsnis. Kariuomenės statusas ir sudėtis

1. Lietuvos kariuomenės steigėja yra Lietuvos Respublika. Steigėjos teises, laikydamosi šio ir kitų įstatymų, įgyvendina Krašto apsaugos ministerija.

2. Lietuvos kariuomenė yra vientisa institucija, turinti juridinio asmens statusą. Kariuomenės, kaip juridinio asmens, teises ir pareigas įgyvendina kariuomenės vadas. Kariuomenės daliniai, junginiai ar kiti kariniai vienetai atskiro juridinio asmens statuso neturi. Kariuomenės daliniams, junginiams, tarnyboms ar kitokiems kariniams vienetais gali būti deleguojamos kariuomenės, kaip juridinio asmens, teises ir pareigos, reikalingos jų kompetencijai priskirtai veiklai įgyvendinti. Realizuodami šias teises ir pareigas, kariuomenės daliniai, junginiai, tarnybos ar kitokie kariniai vienetai atstovauja kariuomenei ir veikia jos vardu.

3. Kariuomenės dalinių, junginių, tarnybų ar kitokių karinių vienetų ir jų kompetencijos ribas ir atstovavimo kariuomenei, sudarant sandorius bei kituose civiliniuose teisiniuose santykiuose, tvarką kariuomenės vado siūlymu nustato krašto apsaugos ministras.

4. Lietuvos kariuomenę sudaro:

- 1) reguliariosios pajėgos;
- 2) savanorių pajėgos;
- 3) aktyvusis rezervas.

5. Reguliariosios pajėgos susideda iš:

- 1) sausumos pajėgų;
- 2) karinių pajėgų;
- 3) karinių jūrų pajėgų;

6. Sausumos ir savanorių pajėgų pagrindinis kovinis vienetas yra batalionas.

7. Detalią kariuomenės struktūrą nustato krašto apsaugos ministras, vadovaudamasis Seimo patvirtinta principine kariuomenės struktūra.

8. Karinėms operacijoms vykdyti sudaromos lauko pajėgos. Jas sudaro sausumos ir kitų pajėgų kariniai ir kitokie vienetai, kariuomenės vado paskirti lauko pajėgų vado operaciniam vadovavimui.

12 straipsnis. Kariuomenės uždaviniai

1. Pagrindiniai kariuomenės uždaviniai taikos metu;

- 1) saugoti valstybės teritoriją, kontroliuoti ir saugoti oro erdvę, teritorinę jūrą ir išimtinę ekonominę zoną Baltijos jūroje;
- 2) palaikyti kovinį pasirengimą ir pagal įsakymus vykdyti karines krašto apsaugos užduotis;
- 3) šio įstatymo 18 straipsnyje nustatytais atvejais ir sąlygomis teikti pagalbą policijai ir civilinei valdžiai.

2. Pagrindinis kariuomenės uždavinys karo metu – ginklu ginti Lietuvos valstybę.

3. Įstatymų nustatyta tvarka kariuomenė vykdo užduotis pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus.

13 straipsnis. Kariuomenės vadas

1. Kariuomenės vadą Lietuvos Respublikos Konstitucijos nustatyta tvarka skiria Respublikos Prezidentas. Paskirtas kariuomenės vadas pareigas eina ne ilgiau kaip 5 metus.

2. Kariuomenės vadas pavaldus krašto apsaugos ministrui ir vykdo jo nustatytą kariuomenės plėtros politiką. Kariuomenės vadas yra aukščiausias Lietuvos karinis pareigūnas ir aukščiausias Lietuvos kariuomenės atstovas kariniais klausimais.

3. Vykdydamas savo pareigas, kariuomenės vadas naudojasi teisėmis, kurias jam tiesiogiai suteikia įstatymai ir kiti teisės aktai.

4. Svarbiausias kariuomenės vado uždavinys taikos metu – parengti kariuomenę ginkluotai valstybės gynybai.

5. vadovaudamas kariuomenei, taikos metu kariuomenės vadas:

1) parengia valstybės karinės gynybos strategiją ir yra atsakingas už tai, kad būtų iš anksto parengti ginkluotos gynybos planai netikėto užpuolimo ir kitais neatidėliotinais atvejais;

2) nustato kariuomenei valstybės teritorijos apsaugos, teritorinės jūros, ekonominės zonos ir oro erdvės kontrolės bei apsaugos užduotis;

3) parengia kariuomenės plėtros ir ginkluotųjų pajėgų mobilizacijos planus;

4) nustato visoms ginkluotosioms pajėgoms privalomus reikalavimus, būdus bei priemones sąveikai užtikrinti;

5) nustato kovinio parengimo reikalavimus pasienio ir kitiems policijos vienetams, esantiems ginkluotųjų pajėgų sudėtyje;

6) atsako už valstybės gynybos strateginės vadavietės funkcionavimą;

7) užtikrina kariuomenės vadovavimo ir valdymo sistemų patikimą funkcionavimą;

7) atsako už tvarką ir drausmę kariuomenėje;

8) užtikrina paslapčių apsaugą kariuomenėje pagal teisės aktų reikalavimus;

10) nustato bendruosius karinės tarnybos reikalavimus visam krašto apsaugos sistemos kariniam personalui, kurį sudaro visi krašto apsaugos sistemos tikrosios karo tarnybos kariai, išskyrus operatyvinėse tarnybose tarnaujančius;

11) parengia kariuomenės dalinių dislokavimo planus;

12) atsako už karinės administracijos bei logistikos sistemos efektyvų funkcionavimą;

13) teikia siūlymus krašto apsaugos ministrui, kaip tobulinti kariuomenės struktūras bei funkcinės sistemas (logistikos, ryšių ir kt.);

14) tvirtina karinių pratybų ir mokymo programas;

15) nustato kariuomenės personalo komplektavimo, mokymo ir profesinio rengimo reikalavimus, atsako už kariuomenės aktyviojo rezervo rengimą ir jam pavaldžių karinių mokymo įstaigų efektyvią veiklą;

16) sudaro atrankos komisijas jo skiriamų į pareigas vadų kandidatūroms pasiūlyti ir jaunesniųjų karininkų laipsniams kelti;

17) teikia krašto apsaugos ministrui patarimus kariniais klausimais;

18) teikia krašto apsaugos ministrui kariuomenės biudžeto poreikių pagrindimą ir lėšų paskirstymo pasiūlymus;

- 19) kontroliuoja ir atsako už lėšų ir kariuomenės turto efektyvų tikslinį naudojimą;
- 20) vadovauja kariuomenės aprūpinimui: skirsto ginkluotę, techniką, kitas materialines vertybes, atsako už jų apsaugos ir apskaitos organizavimą bei efektyvų naudojimą;
- 21) teikia krašto apsaugos ministrui statutų ir kitų teisės aktų projektus;
- 22) laikydamasis krašto apsaugos ministro nustatytos tvarkos, skiria karius į pareigas, perkelia ir atleidžia iš jų, pradėdamas kuopos vadu ir baigiant bataliono vado pavaduotoju ir tolygiomis pareigomis, taip pat perkelia iš vieno junginio į kitą arba iš vienos pajėgų rūšies į kitą ne aukštesnio kaip majoro laipsnio karius;
- 23) vykdo kitas teisės aktų nustatytas ar krašto apsaugos ministro pavestas funkcijas bei jo paskirtas užduotis.

6. Vykdydamas šiame straipsnyje numatytas funkcijas, kariuomenės vadas leidžia įsakymus ir duoda privalomus nurodymus kariuomenei.

7. Paskelbus karo padėtį, Respublikos Prezidento dekretu kariuomenės vadas skiriamas visų valstybės ginkluotųjų pajėgų vadu, pavaldžiu gynybos veiksnių civilinei vadovybei.

14 straipsnis. Vadovavimas valstybės gynybai ir karinėms operacijoms

1. Vadovavimas valstybės gynybai yra trijų lygmenų: strateginio, operacinio ir taktinio.
2. Strateginiu lygmeniu Respublikos Prezidentas, Valstybės gynimo taryba, krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas ir Gynybos štabas priima strateginius valstybės apsaugos ir gynybos sprendimus bei duoda užduotis ginkluotosioms pajėgoms atlikti gynybos operacijas ir kitokius veiksmus.
3. Operaciniu lygmeniu lauko (sausumos) pajėgų vadas, kitų reguliariųjų pajėgų rūšių ir Savanorių pajėgų vadai (karo metu – ir kitų ginkluotųjų pajėgų vadai) planuoja karines operacijas, joms vadovauja ir jas remia.
4. Taktiniu lygmeniu veikia kariniai vienetai, planuojamos ir vykdomos kovinės užduotys, karinių vienetų vadai atlieka taktinį vadovavimą.
5. Valstybės gynybos civilinė vadovybė yra Respublikos Prezidentas – vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas – ir krašto apsaugos ministras.
6. Pagal demokratinės civilių kontrolės principą operacinio vadovavimo karinėms operacijoms ir kitiems gynybos veiksniams grandinė prasideda nuo Respublikos Prezidento ir per krašto apsaugos ministrą paprastai eina kariuomenės vadui, o esant išimtinėms aplinkybėms, - tiesiai lauko pajėgų vadui, reguliariųjų pajėgų rūšių vadams ar Savanorių pajėgų vadui. Operacinio vadovavimo grandinėje Respublikos Prezidento ir krašto apsaugos ministro įsakymais duotos gynybos užduotys įgyvendinamos gynybos veiksnių įsakymais.

7. Lauko pajėgų vadas yra atsakingas už operacinį vadovavimą jam pavestoms pajėgoms ir karinių operacijų efektyvų įvykdymą.

8. Lauko pajėgų vadas nustato konkrečias visų jo operaciniam vadovavimui pavestų junginių ir dalinių kovines užduotis, leidžia įsakymus jo operaciniam vadovavimui pavestiems vienetams.

9. Taikos metu lauko pajėgų vadas pagal kariuomenės vado nustatytas direktyvas rengia kariuomenės pratybų ir karinių operacijų planus ir vadovauja pratyboms.

10. Krašto apsaugos ministro teikimu lauko pajėgų vadą skiria Respublikos Prezidentas. Lauko pajėgų vadas kartu yra kariuomenės vado pavaduotojas ir reguliariųjų sausumos pajėgų vadas.

11. Detalias lauko (sausumos) pajėgų vado funkcijas, teises ir atsakomybę nustato kariuomenės vadas, suderinęs su krašto apsaugos ministru.

12. Lauko pajėgų vado funkcijas vykdyti padeda jam tiesiogiai pavaldus lauko (sausumos) pajėgų štabas, kurio struktūrą nustato krašto apsaugos ministras.

13. Krašto apsaugos generalinis inspektorius kontroliuoja kariuomenės vienetų bendrą ir kovinį pasirengimą, taip pat pasienio ir kitų policijos pajėgų pasirengimą bendriems su kariuomene gynybos veiksams.

15 straipsnis. Gynybos štabas

1. Gynybos štabas yra tiesiogiai kariuomenės vadui pavaldus bendras valstybės gynybos štabas. Gynybos štabas yra integrali Krašto apsaugos ministerijos dalis, kuri padeda krašto apsaugos ministrui rengti kariuomenės plėtros planus ir karinės gynybos strategiją, o kariuomenės vadui – vykdyti jo pareigas ir funkcijas.

2. Valstybės ginkluotos gynybos bei ginkluotųjų pajėgų mobilizacijos planus gynybos štabas rengia kartu su kitomis ginkluotųjų pajėgų struktūromis bei valstybės institucijomis, kurios pateikia visus šiems planams būtinus duomenis.

3. Pagal kariuomenės vado užduotis ir rotacijos principą reguliariųjų pajėgų rūšių vadai skiria savo pajėgų karininkus dalyvauti Gynybos štabo veikloje.

4. Gynybos štabo viršininko pavaduotoją ir valdybų viršininkus skiria kariuomenės vadas, jų kandidatūras suderinęs su krašto apsaugos ministru.

16 straipsnis. Reguliariųjų pajėgų rūšių paskirtis

1. Sausumos pajėgų paskirtis – valstybės teritorijos karinė apsauga ir valstybės gynimas.

2. Karinių oro pajėgų paskirtis – oro erdvės kontrolė, apsauga ir gynyba, parama sausumos pajėgoms, jūrų pajėgoms, paieškos ir gelbėjimo bei specialiųjų operacijų vykdymas.

3. Karinių jūrų pajėgų paskirtis – teritorinės jūros ir išimtinės ekonominės zonos kontrolė, apsauga ir gynyba, pakrančių ir laivybos apsauga, konvojus, evakuacija, paieškos ir gelbėjimo bei kitų specialiųjų užduočių vykdymas.

4. Konkrečias atskirų reguliariųjų kariuomenės pajėgų, junginių ir savarankiškų dalinių funkcijas bei užduotis, vadovaudamasis gynybos planais ir poreikiais, nustato kariuomenės vadas.

17 straipsnis. Krašto apsaugos savanorių pajėgos

1. Krašto apsaugos savanorių pajėgos (sutrumpintai – Savanorių pajėgos) yra sudedamoji kariuomenės dalis.

2. Savanorių pajėgos formuojamos iš karių savanorių ir profesinės karo tarnybos karių.

3. Savanorių pajėgų vienetai rengiami bendriems veiksams su reguliariųjų pajėgų vienetais.

4. Taikos metu Savanorių pajėgų funkcijos yra: karių savanorių rengimas, Savanorių pajėgų vienetų parengimas gynybai savo teritorijoje ir bendriems gynybos uždaviniams vykdyti, gynybos infrastruktūros ir strateginių objektų apsauga, pagalba stichinių nelaimių ir katastrofų atvejais. Karo metu Savanorių pajėgų daliniai vykdo jiems duotas gynybos užduotis.

18 straipsnis. Kariuomenės pagalbos teikimo civilinei administracijai atvejai ir sąlygos

1. Respublikos Prezidentas arba krašto apsaugos ministras gali duoti įsakymą pasiūsti karinius vienetus gelbėjimo darbams stichinių nelaimių, pramoninių avarių ar katastrofų atvejais Lietuvos teritorijoje, taip pat pasiūsti karių gelbėjimo komandas į tokių nelaimių ištiktas užsienio valstybes jų prašymu ar sutikimu.

2. Respublikos Prezidentas arba krašto apsaugos ministras gali duoti įsakymą pasiūsti kariuomenę į pagalbą pasienio policijai, kai prireikia sustiprinti valstybės sienos apsaugą.

3. Kai šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytais atvejais įsakymą duoda krašto apsaugos ministras, jis privalo apie tai pranešti Respublikos Prezidentui.

4. Nepaprastosios padėties atveju kariuomenė gali būti pasiūsta padėti policijai, kai reikia užkirsti kelią antikonstituciniams smurtiniams veiksams ar juos sustabdyti. Įstatymų nustatyta tvarka ir atvejais įsakymą pasiūsti kariuomenę į pagalbą policijai savo dekretu duoda Respublikos Prezidentas, remdamasis Seimo sprendimu dėl kariuomenės panaudojimo.

5. Netikėtais ir neatidėliotinais atvejais, kai nusikaltėliai sukelia realų pavojų žmonių gyvybei ir reikia padėti vykdyti skubias tokių nusikaltėlių sulaikymo operacijas, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro, jo pavaduotojo ar vietos policijos vadovo raštišku prašymu, civilinei operacinei vadovybei leidus, karinis vienetas operacinio vadovavimo grandinėje esančio vado įsakymu gali būti pasiūstas teikti konkrečiai apibrėžtą, neviršijančią 24 valandų

vienkartinę pagalbą policijai teisės aktų nustatyta tvarka. Tokiai operacijai vadovauja Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro, jo pavaduotojo ar policijos komisariato vadovo paskirtas pareigūnas. Prireikus pagalbos teikimo policijai trukmė, laikantis tokios pat tvarkos, gali būti pratęsta iki 48 valandų.

6. Netikėtu ir neatidėliotini atveju, kai gresia pavojus žmonių gyvybei ar nuosavybei, civilinės administracijos pareigūno prašymu, operacinio vadovavimo grandinėje esančio vado įsakymu kariniai vienetai gali būti pasiūsti padėti civilinei administracijai apsaugoti žmonių gyvybę. Tokiais atvejais įsakymą davęs vadas apie kario vieneto pasiuntimą nedelsdamas praneša pagal operacinio vadovavimo grandinę krašto apsaugos ministru.

7. Esant ypatingoms aplinkybėms, prireikus tam tikram laikui vykdyti teritorijų kontrolę ar sustiprinti valstybinių objektų apsaugą, Vyriausybės nutarimu šiam tikslui kaip pagalba policijai gali būti panaudoti kariniai vienetai.

8. Teigdama pagalbą civilinei valdžiai, karinę jėgą kariuomenė naudoja minimaliai. Ginklo panaudojimo sąlygas nustato statutai.

19 straipsnis. Karo policija

1. Karo policija yra sudedamoji kariuomenės dalis.

2. Karo policijos funkcijas ir teisiai nustato atskiras įstatymas. Jos struktūrą nustato krašto apsaugos ministras.

20 straipsnis. Lietuvos karo akademija

1. Lietuvos karo akademija (toliau – Akademija) yra karininkų rengimo bei kvalifikacijos kėlimo aukštoji karo mokykla – krašto apsaugos sistemos sudedamoji dalis, pavaldi krašto apsaugos ministru.

2. Akademijai bendrieji aukštųjų mokyklų steigimo ir valdymo pagrindai netaikomi. Jos statutą krašto apsaugos ministro teikimu tvirtina Vyriausybė. Krašto apsaugos ministras nustato karininkų rengimo sistemą, Akademijos valdymo struktūrą, etatus ir biudžeto lėšų tikslinį paskirstymą.

3. Kariuomenės vadas nustato Akademijai karininkų parengimo už duotis ir reikalavimus, kuriuos tvirtina krašto apsaugos ministras.

4. Į Akademiją priimami vidurinių išsilavinimą turintys kariai arba šauktiniai, atitinkantys į ją sąlygas. Priimami į Akademiją šauktiniai kartu pašaukiami ir į privalomąją karo tarnybą, kurią atlieka mokymosi Akademijoje metu. Kariūnams studijų Akademijoje laikotarpiu suteikiami kariūnų laipsniai. Priėmimas į Akademiją kariūnu asmuo pasirašo su Akademija sutartį, kuria įsipareigoja

gerai studijuoti, tapęs karininku – tarnauti profesinėje karo tarnyboje. Karių turimi kariniai laipsniai studijų Akademijoje laikotarpiui suspenduojami.

5. Akademijos kariūno statusą, kariūnų laipsnius, studijų sąlygas ir tvarką nustato Akademijos statusas ir kiti teisės aktai.

6. Karo padėties ar valstybės užpuolimo (karo) atveju Akademia ir jos personalas yra sudėtinė kariuomenės dalis, pavaldi kariuomenės vadui.

KARIŲ TARNYBA

21 straipsnis. Bendrasis kario statusas

1. Karys yra Lietuvos valstybės gynėjas.

2. Kario tarnyba reikalauja specialių ištikimybės valstybei santykių, kuriuos reglamentuoja ir kiti teisės aktai. Kario statusą nustato šis ir kiti kariuomenės veiklą bei karo tarnybą reglamentuojantys įstatymai, statutai ir kiti teisės aktai. Darbo, valstybės tarnautojų ir valdininkų įstatymai kariams netaikomi.

3. Kariai naudojami Lietuvos Respublikos Konstitucijos garantuojamomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis. Karių naudojimas teisėmis į privataus gyvenimo apsaugą, tarnybos vietos garantijas, susivienijimų laisves, gyvenamosios vietos pasirinkimą ir laisvą kilnojimąsi, tarnybinio būsto neliečiamybę, susirinkimų, grupinių peticijų, žinių skleidimo ir nuomonės reiškimo būdus įstatymais ir įstatymų patvirtintais statutais gali būti apribojamas tik tiek, kiek yra būtina kario pareigoms atlikti, karinei drausmei ir paklusnumui bei tarnybos tikslams užtikrinti. Minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė kariui garantuojama ir nevaržoma.

4. Kario tarnybos dienos trukmė nėra apribota ir priklauso nuo tarnybos poreikių. Detalius tarnybos dienos reikalavimus nustato statutai.

5. Karys, kurio teisės, garantuotos šio įstatymo ar susijusios su kario tarnyba krašto apsaugos sistemoje, yra pažeistos, gali kreiptis į aukštesnįjį vadą ar krašto apsaugos generalinį inspektorių. Šie privalo ištirti faktus ir imtis priemonių, kad pažeidimai nedelsiant būtų pašalinti.

6. Kiekvieno kario žmogaus orumas turi būti gerbiamas, karys neturi patirti pažeminimo.

7. Lietuvos Respublikos piliečiai kario statusą įgyja:

1) naujokai – nuo atvykimo į dalinį (mokymo centrą) arba perėjimo į karinio viršininko pavaldumą momento;

2) profesinės karo tarnybos kariai – nuo priėmimo į profesinę karo tarnybą dienos;

3) kariai savanoriai ir aktyviojo rezervo kariai – nuo to momento, kai pagal tarnybos ar karinių mokymų įsakymą atvyksta į paskirtą vietą ir prisistato kariniam viršininkui.

8. Karys atlieką karo tarnybą krašto apsaugos sistemoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Įstatymų numatytais atvejais arba Seimui nutarus kariai teisės aktų nustatyta tvarka gali būti pasiūsti atlikti karo tarnybą užsienyje.

22 straipsnis. Kario savanorio statuso ypatumai

1. Lietuvos Respublikos pilietis, tinkamas rikiuotės karo tarnybai ir sudaręs kario savanorio tarnybos sutartį, tarnybos Savanorių pajėgose laikotarpiui įgyja kario savanorio statusą. Šis statusas prilyginamas aktyviojo rezervo kario statusui.

2. Kario savanorio, kai jis pagal įsakymą atvyksta į tarnybos vietą, tiesiogiai vykdo jam pavestą tarnybos užduotį, dalyvauja pratybose ir mokymuose, statusas prilyginamas privalomąją karo tarnybą atliekančio kario statusui.

3. Karys savanoris nešaukiamas į kitokią tarnybą aktyviajame rezerve.

4. Lietuvos Respublikos pilietis, netinkamas rikiuotės tarnybai ir savanoriško įsipareigojimo pagrindu priimtas ne rikiuotės tarnybos savanoriu, tarnybos Savanorių pajėgose laikotarpiu turi atsargos savanorio statusą. Tuo metu, kai toks savanoris tiesiogiai vykdo jam pavestą tarnybos užduotį, dalyvauja pratybose ir mokymuose, jo statusas yra toks pat kaip ir rikiuotės kario savanorio, tačiau jis dėvi uniformą su atsargos savanorio skiriamaisiais ženklais.

5. Lietuvos Respublikos pilietis civilis, kuris Savanorių pajėgose eina etatinio darbuotojo pareigas pagal darbo sutartį arba šio įstatymo nustatyta tvarka yra priimtas į civilinę krašto apsaugos tarnybą, savanorio statuso neturi. Tapti rikiuotės ar ne rikiuotės tarnybos kariu savanoriui ir įgyti atitinkamą statusą jis gali bendra tvarka.

6. Kariai savanoriai rengiami pagal Savanorių pajėgų vado parengtas ir kariuomenės vado patvirtintas programas bent 20 parų per metus poilsio dienomis, taip pat darbo dienomis, atsitraukus nuo tiesioginio darbo ar užsiėmimo.

7. Darbdaviai privalo atleisti savanorius nuo darbo jų mokymų metu ar pašaukus juos į tarnybą.

8. Kariui savanoriui, pavyzdingai išstarnavusiam Savanorių pajėgose ne mažiau kaip 10 metų arba ypač pasižymėjusiam vykdant karines užduotis, gali būti suteiktas Garbės savanorio vardas. Šio vardo suteikimo ir Garbės ženklo suteikimo nuostatus tvirtina krašto apsaugos ministras.

9. Kai pasibaigus nustatytam tarnybos laikotarpiui arba dėl amžiaus ar sveikatos tapęs netinkamu rikiuotės tarnybai karys savanoris išleidžiamas į atsargą, jis įgyja atsargos savanorio statusą, tolygų kiekvieno kito atsargos kario statusui.

10. Atsargos kario savanorio skiriamuosius ženklus nustato krašto apsaugos ministras.

23 straipsnis. Kario priesaika

1. Kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis, pradėjęs tikrąją ar rezervą tarnybą Lietuvos kariuomenėje, išskilmingoje aplinkoje prisiekia Lietuvos valstybei ir pasirašo vardinį priesaikos lapą.

2. Lietuvos kario priesaikos tekstas;

“ Aš, (vardas ir pavardė), be išlygų prisiekiu:

ištikimai tarnauti Lietuvos Respublikai,

negailėdamas jėgų ir gyvybės ginti Lietuvos valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę,

sąžiningai vykdyti Lietuvos Respublikos Konstituciją, įstatymus ir savo vadų įsakymus,

saugoti visas man patikėtas paslaptis;

pasižadau būti doras ir garbingas Lietuvos karys.

Tepadedą man Dievas.”

3. Prisiekti galima ir be paskutiniojo sakinio.

4. Lietuvos kario priesaiką duoda:

1) privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir kariūnai – ne vėliau kaip baigę pradinį kario parengimą;

2) profesinės karo tarnybos kariai, jeigu jie nėra davę Lietuvos kario priesaikos anksčiau, - priėmus juos į šią tarnybą;

3) kariai savanoriai, jeigu jie nėra davę Lietuvos kario priesaikos anksčiau, - pasibaigus kario savanorio bandomajam terminui;

4) aktyviojo rezervą kariai, jeigu jie nėra davę Lietuvos kario priesaikos anksčiau, - pašaukus į tarnybą aktyviajame rezerve;

5) individualiojo rezervą kariai, jeigu jie nėra davę Lietuvos kario priesaikos anksčiau, - mobilizacijos metu pašaukti į karo tarnybą.

5. Pasirašyti vardiniai priesaikos lapai saugomi karių asmens bylose, o prisiekusiųjų sąrašai – dalinyje.

6. Priesaiką sulaužęs karys atsako pagal įstatymus.

24 straipsnis. Lietuvos karininkas

1. Lietuvos karininkas (toliau – karininkas) yra Lietuvos kariuomenės atstovas, pagal savo kompetenciją veikiantis kaip karinis pareigūnas. Karininko vardas reiškia atsakomybę ir įpareigoja saugoti karininko garbę.

2. Lietuvos Respublikos pilietis, tapdamas karininku, prisiekia:

“ Aš, (vardas ir pavardė),

tapdamas Lietuvos karininku, be išlygų prisiekiu:

ištikimai tarnauti Lietuvos Respublikai,

negailėdamas jėgų ir gyvybės ginti Lietuvos valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę,

sąžiningai vykdyti Lietuvos Respublikos Konstituciją, įstatymus ir savo vadų įsakymus, saugoti man patikėtas paslaptis;

pasižadu būti doras ir garbingas Lietuvos karininkas.

Tepadeda man Dievas.”

3. Prisiekti galima ir be paskutiniojo sakinio.

4. Karininkas privalo laikytis karininko etikos kodekso, kurį tvirtina krašto apsaugos ministras kariuomenės vado teikimu, reikalavimų.

25 straipsnis. Statutai

1. Karo tarnybos atlikimo, kariuomenės ir karinių mokymo įstaigų vidaus tvarką, karių drausminę atsakomybę nustato statutai.

2. Statutus, kurie nustato karių drausminę atsakomybę ir ginklo panaudojimą, tvirtina Seimas įstatymais. Kitus statutus tvirtina krašto apsaugos ministras.

26 straipsnis. Karių drausmė ir jos užtikrinimas

1. Karys turi sąžiningai ir tinkamai vykdyti tarnybos pareigas bei vadų (karinių viršininkų) įsakymus, laikytis įstatymų ir statutų, neviršyti įstatymų jam suteiktų teisių, saugoti valstybės ir tarnybos paslaptis.

2. Drausmę ar įstatymus pažeidęs karys atsako pagal statutus ir įstatymus.

3. Kai reikia nustatyti tarnybos pareigų, teisės arba drausmės pažeidimo faktus ir aplinkybes, skiriamas tarnybinis patikrinimas. Jis atliekamas krašto apsaugos ministro arba kariuomenės vado nustatyta tvarka.

4. Siekiant užtikrinti valstybės ar tarnybinių paslapčių apsaugą ar patikrinti kario pateiktą informaciją, poligrafas gali būti naudojamas tik kariui raštu davus sutikimą. Kariui, kuris nesutinka būti tikrinamas poligrafu, neleidžiama vykdyti pareigų, susijusių su valstybės ar tarnybos paslaptimis.

27 straipsnis. Draudimas duoti neteisėtą įsakymą ar versti atlikti neteisėtą tarnybą

1. Karys privalo vykdyti savo vadų įsakymus.

2. Niekas negali kariui ar kariuomenės vienetui duoti įsakymo, verčiančio karį sulaužyti priesaiką, aiškiai neteisėto įsakymo (už ką numatyta baudžiamoji atsakomybė) bei įsakymo, pažeidžiančio visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas. Vadas (karinis viršininkas), davęs tokį įsakymą, traukiamas atsakomybėn pagal įstatymą.

3. Jeigu akivaizdžiai neteisėtas įsakymas būtų duotas, karys neturi vykdyti, bet turi apie tai pranešti aukštesniam už neteisėtą įsakymą davusįjį vadui.

4. Nė vienas kariuomenėje tarnaujantis asmuo negali būti verčiamas tarnauti kitam asmeniui ar asmenų grupei, išskyrus oficialias pareigas.

28 straipsnis. Priėmimas į profesinę karo tarnybą

1. Į profesinę karo tarnybą, vadovaujantis savanoriškumo ir atrankos principais, priimami atlikę privalomąją karo tarnybą ar baigę pagrindinį kario parengimo kursą, taip pat kitu būdu įgiję pagrindinį kario kursą atitinkantį karinį išsilavinimą Lietuvos Respublikos piliečiai, pagal išsimokslinimą, fizinį pasirengimą, sveikatos būklę bei moralines savybes tinkantys šiai tarnybai. Jiems taikomi teisės aktų nustatyti reikalavimai mokėti valstybinę kalbą.

2. Į profesinę karo tarnybą šio straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys priimami sudarant profesinės karo tarnybos sutartį.

3. Asmenys, norintys stoti į profesinę karo tarnybą, ir profesinės karo tarnybos kariai pagal krašto apsaugos sistemoje nustatyto turinio anketą privalo pateikti žinias apie save, savo ryšius ir interesus, galinčius turėti reikšmės valstybės paslapčių apsaugai, tarnybos pareigų vykdymui ar galinčius būti interesų konflikto priežastimi. Šios žinios tikrinamos. Profesinės karo tarnybos karys, nuslėpęs ar sąmoningai pateikęs neteisingas žinias, traukiamas atsakomybėn pagal įstatymus ar drausmės statutą.

29 straipsnis. Priėmimas į kario savanorio tarnybą

1. Kariais savanoriais į Savanorių pajėgas savanoriškumo ir atrankos principais gali būti priimti ne jaunesni kaip 18 metų Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie pagal išsilavinimą, fizinį pasirengimą, sveikatos būklę bei moralines savybes atitinka nustatytus rikiuotės kario reikalavimus.

2. Jeigu stojantys tarnauti kariais savanoriais asmenys nėra atlikę privalomosios pradinės karo tarnybos, bandomuoju laikotarpiu jie išeina būtinus pradinius karinius mokymus Savanorių pajėgose.

3. Jeigu asmenys dėl amžiaus ar sveikatos būklės netinka rikiuotės tarnybai, tačiau tinka atlikti specialistų ar kitokią Savanorių pajėgoms reikalingą ne rikiuotės karo tarnybą, jie gali būti priimti ne rikiuotės tarnybos kariais.

4. Kariais savanoriais negali būti:

- 1) asmenys, teisti už tyčinius nusikaltimus;
- 2) asmenys, kurių veiksnumas apribotas teismo.

5. Tarnauti kariu savanoriu Savanorių pajėgose asmenys priimami sutarties su Krašto apsaugos ministerija pagrindu.

6. Iki kario savanorio tarnybos sutarties sudarymo krašto apsaugos sistemos tarnybos patikrina į tarnybą priimamo asmens anketos duomenis ir aplinkybes, kurios galėtų būti ir privačių interesų konflikto priežastis ar kitokia kliūtis kario savanorio tarnybai atlikti.

30 straipsnis. Šaukimas į privalomąją karo tarnybą

Į privalomąją pradinę karo tarnybą piliečiai šaukiami Karo prievolės įstatymo nustatytomis sąlygomis ir tvarka.

31 straipsnis. Profesinės karo tarnybos sutartis

1. Profesinės karo tarnybos sutartis yra Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos piliečio rašytinis susitarimas, kuriuo Krašto apsaugos ministerija priima pilietį į profesinę karo tarnybą, o pilietis savanoriškai įsipareigoja ją atlikti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytomis sąlygomis ir tvarka bei vykdyti visas kario pareigas.

2. Profesinės karo tarnybos sutartis sudaroma šiems terminams:

1) su karininkais, pradedančiais karo tarnybą po Lietuvos karo akademijos ar karininkus rengiančios užsienio mokyklos baigimo, - iki sukaks šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyti išleidimo į atsargą metai;

2) su priimamais į profesinę karo tarnybą kariais po jų privalomosios tarnybos, kariais, baigusiais puskarininkių mokyklą, taip pat su nustatytus karinės kvalifikacijos reikalavimus atitinkančiais atsargos kariais ir kariuomenei reikalingais specialistais – ne ilgesniam 5 metų laikotarpiui ir ne ilgesniam terminui, kaip iki tos dienos, kai kariui sukaks šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyti išleidimo į atsargą metai.

3. Pasibaigus šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytais atvejais sudarytos terminuotos profesinės karo tarnybos sutarties terminui, sutartis gali būti pratęsta krašto apsaugos ministro sutikimu ir laikantis jo nustatytų sąlygų:

1) su kvalifikacinės atrankos reikalavimus atitinkančiais puskarininkiais – iki sukaks šio įstatymo 45 straipsnyje jiems nustatyti išleidimo į atsargą metai;

2) su kitais kariais – ne ilgiau kaip 5 metams ir neilgiau kaip iki tos dienos, kai kariui sukaks šio įstatymo 45 straipsnyje nustatyti išleidimo į atsargą metai.

4. Neatsižvelgiant į profesinės karo tarnybos sutarties terminą, šio įstatymo 37 ir 38 straipsniuose numatytais atvejais ji gali būti nutraukta prieš terminą.

5. Krašto apsaugos ministras profesinės karo tarnybos sutartis sudaro ir jas pratęsia:

1) su visais Krašto apsaugos ministerijos padalinių ir krašto apsaugos ministrui tiesiogiai pavaldžių krašto apsaugos sistemos institucijų karininkais;

3) su pulkininko leitenanto (komandoro) ir aukštesnio laipsnio karininkais.

6. Gavę krašto apsaugos ministro sutikimą ir laikydamiesi jo nustatytų atrankos reikalavimų, sąlygų bei tvarkos, šio įstatymo 45 straipsnio nustatytų amžiaus apribojimų ir šio straipsnio 2 ir 3 dalių reikalavimų, Krašto apsaugos ministerijos vardu profesinės karo tarnybos sutartis sudaro ir pratęsia:

- 1) su kariuomenės karininkais iki majoro imtinai – kariuomenės vadas;
- 2) su kariuomenės kariais iki vyresniųjų puskarininkių imtinai – dalinių vadai;
- 3) su krašto apsaugos sistemos padalinių ir tarnybų kariais iki vyresniųjų puskarininkių – krašto apsaugos ministro tam įgalioti pareigūnai.

7. Šio straipsnio 6 dalyje nurodyti pareigūnai profesinės karo tarnybos sutartis be atskiro ministro sutikimo gali būti sudaryti su kariais, kurie pradeda karininko tarnybą baigę Lietuvos karo akademiją ar Krašto apsaugos ministerijos siuntimu kitą karo mokyklą.

32 straipsnis. Kario savanorio tarnybos sutartis

1. Kario savanorio tarnybos sutartis yra Lietuvos Respublikos piliečio ir Savanorių pajėgų rašytinis susitarimas, kuriuo krašto apsaugos ministro įgaliotas Savanorių pajėgų, junginio ar bataliono vadas priima pilietį į kario savanorio tarnybą, o pilietis išsipareigoja ją atlikti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais sąlygomis ir tvarka bei vykdyti visas kario savanorio pareigas.

2. Kario savanorio tarnybos sutartis sudaroma pasibaigus šio įstatymo 34 straipsnyje numatytam bandomajam terminui. Sutartis sudaroma ne trumpesniai kaip 3 ir ne ilgesniai kaip 5 metų laikotarpiui.

3. Sutarties terminui pasibaigus, ji gali būti pratęsta naujam, ne trumpesniai kaip 3 ir ne ilgesniai kaip 5 metų, laikotarpiui. Rikiuotės karių savanorių sutartys gali būti pratęsimos, iki jiems sukaks 45 metai. Po to su kariais savanoriais gali būti sudaroma tik ne rikiuotės savanorio tarnybos sutartis arba jie perkeliami į individualųjį rezervą.

4. Savanorių atrankos ir tarnybos sutarties sudarymo tvarką nustato krašto apsaugos ministras.

33 straipsnis. Priimto į profesinę karo tarnybą kario skyrimas į pareigas

1. Sudarius profesinės karo tarnybos sutartį, karys į jo laipsnį atitinkančias pareigas kariuomenėje skiriamas:

1) iki būrio vado, taip pat į kitokias iki vyresniųjų puskarininkių imtinai pareigas dalinyje – dalinio vado įsakymu;

2) į būrio vado ir aukštesnes, taip pat į kitokias karininkų pareigas – krašto apsaugos ministro ar jo įgaliotų vadų (karinių viršininkų) įsakymais.

2. Karius į pareigas kitose krašto apsaugos institucijose skiria krašto apsaugos ministras arba ministro nustatyta tvarka įgaliotas pareigūnas.

34 straipsnis. Išbandymas priimant į karo tarnybą ar kario savanorio tarnybą

1. Priimant asmenį į profesinę karo tarnybą ir skiriant į pirmąsias pareigas, gali būti nustatomas ne ilgesnis kaip 3 mėnesių bandomasis laikotarpis.

2. Asmenims, priimamiems į profesinę karo tarnybą koviniuose vienetuose, kuriuose keliami ypatingi fizinės, psichologinės ištvėrmės bei kitokie kario pasirengimo reikalavimai, gali būti nustatytas ilgesnis kaip 3 mėnesių, bet ne ilgesnis kaip 1 metų bandomasis laikotarpis, jeigu tai numatyta krašto apsaugos ministro patvirtintuose šio kovinio vieneto nuostatuose.

3. Bandomasis laikotarpis netaikomas kariams, baigusiems karinę mokymo įstaigą, taip pat kai jie perkeliami į kitas pareigas.

4. Priimant asmenis į kario savanorio tarnybą Savanorių pajėgose, nustatomas nuo 3 iki 6 mėnesių bandomasis laikotarpis. Bandomajam laikotarpiui su priimamuoju sudaroma kandidato į savanorius tarnybos sutartis.

5. Į bandomąjį laikotarpį neįskaitomi kario ligos ir kiti dokumentuose užfiksuoti laikotarpiai, kai karys nevykdė tarnybos pareigų.

35 straipsnis. Karių atestacija

1. Profesinės karo tarnybos kario savybes, gabumus, elgesį, mokymąsi bei tobulinimąsi ir kaip jis atlieka tarnybos pareigas, stebi jo vadai (viršininkai) ir savo pastabas bei vertinimus surašo į dokumentą, vadinamą kario atestatu. Kario atestate jie pateikia išvadas ir rekomendacijas dėl kario tarnybos, o jeigu reikia, įspėja jį dėl galimo pripažinimo netinkamu tarnybai.

2. Kario atestatai rašomi visiems profesinės karo tarnybos kariams, išskyrus kariuomenės vadą.

3. Kario atestatus rašo tiesioginis vadas arba viršininkas, taip pat ir aukštesnysis vadas arba viršininkas. Jie turi vertinti atestuojamą asmenį atsižvelgdami tik į tarnybos interesus. Kario atestatas turi konkrečiai apibūdinti atestuojamo kario asmenybę, kario galimybes ir kaip jis vykdo tarnybos pareigas.

4. Kario atestatą jo vadas (viršininkas) rašo, kai:

- 1) pasibaigia kariui skirtas bandomasis laikotarpis;
- 2) karys perkeliamas kito vado (viršininko) pavaldumui;
- 3) vada (viršininkas) perkeliamas ir perduoda vadovavimą kitam vadui (viršininkui);
- 4) praeina 12 mėnesių nuo paskutinės atestacijos dienos.

5. Šio straipsnio 4 dalies 1 punkte nurodytu atveju karys atestuojamas dėl tinkamumo profesinei karo tarnybai ir dėl tinkamumo jam numatytoms pareigoms. Atestuojama ne vėliau kaip per 7 dienas nuo bandomojo laikotarpio pabaigos. Jei atestuojamasis pripažįstamas netinkamu profesinei karo tarnybai, jis per 14 dienų nuo bandomojo laikotarpio pabaigos turi būti atleidžiamas.

6. Šio straipsnio 4 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytais atvejais naujas kario atestatas nerašomas, jeigu paskutinis atestatas vado yra rašytas mažiau kaip prieš 6 mėnesius.

7. Karys, kuris ankstesnės atestacijos metu jau buvo įspėtas dėl netinkamumo tarnybai, tačiau nevykdo rekomendacijų ir nepagerina tarnybos, gali būti atestuotas kaip netinkamas tarnybai.

8. Su kario atestatu turi teisę susipažinti tik tas, kam tai reikalinga vykdant tiesiogines tarnybos pareigas.

9. Karių atestavimo tvarką nustato krašto apsaugos ministras.

10. Karys supažindinamas su atestacijos išvada ir turi teisę ją apskųsti, išskyrus išvada dėl netinkamumo tarnybai po bandomojo laikotarpio (šio straipsnio 4 dalies 1 punktą). Skundas nagrinėjamas krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka.

36 straipsnis. Karių tarnybai taikomi apribojimai

1. Tikrosios tarnybos kariams draudžiama dalyvauti politinėje veikloje, kuri apima:

1) narystę politinėje partijoje ar politinėje organizacijoje;

2) aktyvų karių dalyvavimą politinių organizacijų organizuojuose mitinguose, susirinkimuose, demonstracijose ar kitokiuose viešuose veiksmuose, kuriais reiškiamos politinės nuostatos ar politiniai reikalavimai arba kuriais tiesiogiai remiama politinė partija ar politinė organizacija;

3) karių politinius pareiškimus, straipsnius ar kalbas, kuriuose viešai reiškiamas nesutikimas su demokratiškai išrinktos valstybės valdžios (Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės) paskelbta ir vykdoma politika ar viešai keliami politiniai reikalavimai valstybės valdžiai.

2. Karys, pradėdamas privalomąją ar profesinę karo tarnybą, tarnybos laikotarpiui nutraukia narystę ir veiklą politinėje partijoje ar politinėje organizacijoje.

3. Kariai gali dalyvauti visuomeninių organizacijų, draugijų, klubų ir kitų nepolitinių susivienijimų veikloje, taip pat kitokioje nepolitinėje veikloje, kuria siekiama puoselėti moralines, tautines, patriotines ir pilietines demokratines vertybes, jei dalyvavimas tokioje veikloje netrukdo vykdyti tiesioginių kario pareigų.

4. Atsargos ir dimisijos kariai bei kariai savanoriai, dalyvaudami politinėje veikloje, apibrėžtoje 36 straipsnio 1 dalyje, neturi teisės jokių būdu jos sieti su savo, kaip kario, statusu, daryti nuorodų į savo karinį laipsnį, dėvėti karinę uniformą.

5. Karys negali eiti "A" kategorijai priskirtų valdininkų pareigų.

6. Kariai, kurie eina "B" kategorijai priskirtas valstybės valdininkų krašto apsaugos sistemoje pareigas, nėra valdininkai ir jiems taikomas tik kario statusas.

7. Draudžiama eiti pareigas profesinės karo tarnybos kariams, kuriuose sieja giminystės ar svainystės ryšiai (tėvai, tėvėnai, sutuoktiniai, broliai, seserys, vaikai, įvaikiai, taip pat sutuoktinių

broliai, seserys, tėvai ir vaikai), jeigu vienas iš jų pagal pareigas tiesiogiai pavaldus kitam arba vienas iš jų turi teisę tiesiogiai kontroliuoti kitą.

8. Profesinės karo tarnybos kariai negali: dirbti ne krašto apsaugos sistemos įmonėse, įstaigose ir organizacijose, būti jų valdymo organų nariais (jeigu įstatymai nenumato kitaip), turėti kitų renkamų ar skiriamų pareigų, gauti kitą atlyginimą, išskyrus atlyginimą už kūrybinę ir pedagoginę veiklą; valdyti pagal įgaliojimą daugiau kaip 10 procentų vienos įmonės akcijų; teikti komercinio pobūdžio paslaugas ar atstovauti ne krašto apsaugos sistemos įmonių, įstaigų ir organizacijų interesams ir vykti į užsienį šiais tikslais; būti profesinės sąjungos nariais; streikuoti; naudoti tarnybos turtą ir tarnybos teikiamas galimybes ne tarnybos tikslams. Karys turintis personalinę įmonę ar bendrovės akcijų, privalo šią nuosavybę valdyti, naudoti ir disponuoti ja tokiu būdu, kad dėl jos turėjimo ar ryšių su bendrove (įmone), kurioje karys turi nuosavybės, negalėtų atsirasti privačių ir tarnybos interesų konflikto.

9. Profesinės karo tarnybos karys pats ar per kitus asmenis neturi teisės dalyvauti tokiuose komercijos tikslais daromuose veiksmuose, kurie turi ryšį su jo tarnyba ar gali tapti jo privačių konfliktų priežastimi.

10. Karys negali priimti dovanų ar paslaugų, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su jo pareigų ėjimu, išskyrus krašto apsaugos sistemos ar kitų valstybės institucijų oficialiai skirtas premijas ir dovanas, taip pat dovanas ir paslaugas pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su jo pareigomis.

11. Profesinės karo tarnybos kariai, kurie yra medicinos gydytojai ir krašto apsaugos sistemoje eina gydytojo (karo gydytojo) pareigas, turi teisę laisvu nuo tarnybos metu, nepažeisdami karinės tarnybos interesų, dirbti kitose gydymo įstaigose ir gauti už tai atlyginimą. Savo darbo kitose įstaigose tvarką ir laiką jie privalo suderinti su savo tiesioginiais vadais.

12. Profesinėje karo tarnyboje negali tarnauti Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie gauna kitų šalių valstybines pensijas už tarnybą tų šalių karinėse ar joms prilygintose struktūrose. Krašto apsaugos ministras turi teisę priimti į profesinę karo tarnybą Lietuvos Respublikos piliečius, tarnavusius profesinės tarnybos kariais valstybės Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos narių karinėse ar joms prilygintose struktūrose ir gaunančius tų šalių karinę pensiją.

37 straipsnis. Profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos nutraukimas

kario iniciatyva prieš terminą

1. Karys, sudaręs profesinės karo tarnybos sutartį, ar karys savanoris, sudaręs kario savanorio tarnybos sutartį, savo iniciatyva gali nutraukti tarnybą prieš sutartyje išipareigotą terminą tik krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka ir jo sprendimu dėl pripažintų svarbių priežasčių.

2. Pažeidęs šio straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas ir savavališkai nutraukęs profesinės karo tarnybos sutartį ankščiau termino karys laikomas savavališkai pasišalinusiu iš tarnybos ir atsako pagal įstatymus. Iš tarnybos jis gali būti atleidžiamas pagal šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 3 punktą.

38 straipsnis. Profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos sutarties nutraukimo pagrindai

1. Profesinės karo tarnybos kario ar kario savanorio sutartis turi būti nutraukiama ir karys atleidžiamas iš tarnybos krašto apsaugos sistemoje, kai:

- 1) netenka Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 2) tyčiniaus veiksmais atskleidžia valstybės ar tarnybines paslaptis;
- 3) įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo karys nuteisiamas už tyčinį nusikaltimą arba kuriuo kariui skiriama bausmė, dėl kurios negalima tęsti tarnybos;
- 4) bandomojo laikotarpio priimant į karo tarnybą rezultatai įvertinti neigiamai;
- 5) karys tyčia neteisėta veikla krašto apsaugos sistemai padarė turtinę žalą;
- 6) profesinės karo tarnybos karys pažeidžia šio įstatymo 36 straipsnio reikalavimus arba apribojimus;
- 7) kariui sukanka šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatytas amžius, jei profesinės karo tarnybos laikas nustatyta tvarka nebuvo pratęstas;
- 8) nuslėptos aplinkybės, prieštaraujančios šio įstatymo draudžiamosioms nuostatoms, ir tų aplinkybių negalima pašalinti;
- 9) karys negali tarnauti profesinėje karo tarnyboje dėl invalidumo, nustatytos priklausomybės nuo alkoholio, narkotinių, toksinių ar psichotropinių medžiagų.

2. Profesinės karo tarnybos kario ar kario savanorio sutartis gali būti nutraukiama ir karys atleidžiamas iš tarnybos krašto apsaugos sistemoje Krašto apsaugos ministerijos ar kariuomenės vadovybės valia, kai:

- 1) likviduojamas dalinys, tarnyba ar kita krašto apsaugos sistemos institucija;
- 2) sumažinamas karių skaičius, pertvarkomas dalinys, tarnyba ar kita krašto apsaugos sistemos institucija;
- 3) karys nepakluso teisėtam įsakymui, savavališkai pasišalino iš tarnybos ar nevykdo pareigų, į kurias jis paskirtas (perkeltas);
- 4) karys drausmės statuto numatytais atvejais pažeidė tarnybos drausmę ar neatliko savo pareigų;
- 5) paaiškėja ir nustatyta, kad karys negali atlikti pareigų dėl sveikatos būklės;

6) paaiškėja ir nustatyta, kad karys neturi reikiamos kvalifikacijos, arba šio įstatymo 35 straipsnio nustatyta tvarka karys atestuotas kaip netinkamas tarnybai;

7) nustatyta, kad karys tarnybos metu buvo neblavus ar apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitokių toksinių medžiagų;

8) tarnybos ar ne tarnybos metu karys padarė kario vardą žeminančius teisės pažeidimus;

9) dėl savo kaltės karys neteko pasirinkimo atlikti jam pavestas tarnybos pareigas, susijusias su materialinių vertybių apskaita, saugojimu, priėmimu, išdavimu ar transportavimu;

10) karys neteko pasitikėjimo, ir įstatymų įgaliotos institucijos ar pareigūnai motyvuotai reikalauja atleisti jį iš tarnybos arba motyvuotai nerekomenduoja išduoti (siūlo panaikinti) leidimą kariui naudotis valstybės ir tarnybos paslaptimis esančia informacija, kuri yra reikalinga atliekant jam kario tarnybą;

11) karys dėl neatsargumo atskleidžia valstybės ar tarnybines paslaptis;

12) dalinio vado (karinio viršininko) teikimu kariuomenės vadas nusprendžia ir krašto apsaugos ministras sutinka su motyvais, kad tarnybos interesais karį atleisti būtina;

13) jo sirgimo (laikinojo nedarbingumo) trukmė ilgesnė kaip 122 kalendorinės dienos, jeigu susirgimas nesusijęs su sužeidimu ar suluošinimu atliekant tiesiogines tarnybos pareigas.

39 straipsnis. Profesinės karo tarnybos sutarties nutraukimo ne dėl kario kaltės sąlygos

1. Krašto apsaugos ministerijos ar kariuomenės vadovybės iniciatyva arba valia, jei nėra kario kaltė (šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 1, 2, 5, 6 ir 12 punktai), gali nutraukti profesinės karo tarnybos sutartį įspėjusi ne mažiau kaip prieš du mėnesius arba ir neįspėjusi, tačiau išmokėdama kariui 40 straipsnio 3 dalyje nustatytą papildomą kompensaciją.

2. Profesinės karo tarnybos sutarties 38 straipsnio 2 dalies 1, 2, 5, 6 ir 12 punktuose nustatytais atvejais negalima nutraukti ir kario iš karo tarnybos atleisti jo sirgimo (laikinojo nedarbingumo) metu, jeigu sirgimo laikotarpis ne ilgesnis kaip 4 mėnesiai.

3. Šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4, 8 ir 9 punktuose ir 2 dalies 3, 7, ir 13 punktuose numatytais atvejais profesinės karo tarnybos sutartis gali būti nutraukta bei karys atleistas iš karo tarnybos ir jo ligos (laikinojo nedarbingumo) metu.

4. Jeigu profesinės karo tarnybos karys suserga sukakus išleidimo į atsargą amžiui arba jeigu teisę nutraukti su kariu tarnybos sutartį turintis pareigūnas yra priėmęs sprendimą sutartį nutraukti 38 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktuose bei 2 dalies 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11 ir 12 punktuose ir 37 straipsnio 1 dalyje numatytais atvejais, o karys suserga iki numatytos atleidimo iš karo tarnybos dienos, iš pareigų jis gali būti atleistas ir sirgimo metu. Šiuo atveju jo atleidimo iš karo tarnybos diena nukeliama į kitą dieną po paskutinės sirgimo dienos, bet ne ilgiau kaip 60 dienų.

40 straipsnis. Išėitinė pašalpa atleidžiant karį iš tarnybos ne dėl jo kaltės

1. Kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama vadovybės iniciatyva ne dėl kario kaltės (šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 1, 2, 5, 6, 13 punktai), taip pat kai baigėsi terminuota profesinės karo tarnybos sutartis, o išleidžiamas į atsargą karys neturi teisės į valstybinę pensiją, jam išmokama išėitinė pašalpa. Išėitinės pašalpos dydis priklauso nuo kario tarnybos krašto apsaugos sistemoje stažo:

- 1) turinčiam iki 5 metų stažą – 1 mėnesio tarnybinio atlyginimo dydžio;
- 2) turinčiam didesnį kaip 5 metų stažą – 2 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio;
- 3) turinčiam didesnį kaip 10 metų stažą – 3 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio;
- 4) turinčiam didesnį kaip 15 metų stažą – 4 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio.

2. Kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama vadovybės iniciatyva ne dėl kario kaltės (šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 1, 2, 5, 6, 13 punktai), tačiau išleidžiamas į atsargą karys turi teisę į kario valstybinę pensiją, jam išmokama 2 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio išėitinė pašalpa neatsižvelgiant į tarnybos krašto apsaugos sistemoje stažą.

3. Visiems kariams, su kuriais nutraukiama profesinės karo tarnybos sutartis ne dėl jų kaltės (šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 1, 2, 5, 6, 13 punktai) ir jei jie iš anksto neįspėjami, išmokama 1 mėnesio tarnybinio atlyginimo dydžio papildoma kompensacija. Kariui, auginančiam vaiką ar vaikų iki 14 metų, išmokama 2 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio papildoma kompensacija.

4. Nustatant šio straipsnio 1-2 dalyse nurodytas išmokas, skaičiuojamas tik tiesioginės tarnybos krašto apsaugos sistemoje laikas (be užskaitų).

41 straipsnis. Karių laipsnių ir pareigų derinimas

1. Krašto apsaugos ministras, atsižvelgdamas į kariuomenės vado pasiūlymus, nustato struktūrinių vienetų pareigybių (etatu) sąrašus ir kokius karinius laipsnius turintys kariai gali būti paskirti į pareigybių sąrašuose nustatytas atitinkamas pareigas.

2. Kariai skiriami į jų laipsnį atitinkančias pareigas. Atskirais krašto apsaugos ministro nustatytais atvejais ir sąlygomis karininkas gali būti paskirtas eiti vienu laipsniu aukštesnio karininko pareigas. Kai atitinkamo laipsnio laisvų pareigų nėra, karininko raštišku sutikimu krašto apsaugos ministras gali jį iki vienerių metų paskirti į vienu laipsniu žemesnes pareigas.

3. Į pareigybių sąrašuose nustatytas karių pareigas draudžiama priimti civilius, įskaitant ir atsargos karius.

42 straipsnis. Profesinės karo tarnybos kario perkėlimas į kitą tarnybos vietą, kitas pareigas ar laikinąjį rezervą

1. Į kitas pareigas, kitą dalinį ar vietovę arba į karinio personalo laikinąjį rezervą karys gali būti perkeltas krašto apsaugos ministro ar jo įgalioto vado valia. Vykdamt rotaciją, karys perkeliamas į kitas pareigas krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka.

2. Krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka, vykdamt rotaciją, karys, iki bus paskirtas į kitas pareigas, gali būti perkeltas į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą, tačiau neilgiau kaip 2 mėnesiams, arba laikinai paskirtas vykdyti kitas pareigas, tačiau ne ilgiau kaip 6 mėnesiams.

3. Karininkas krašto apsaugos ministro įsakymu gali būti paskirtas atlikti karo tarnybą atašė atstovybėje, tarptautinėje karinėje ar gynybos institucijoje arba šių institucijų įsteigtose struktūrose ne ilgiau kaip 3 metams.

4. Jeigu profesinės karo tarnybos karininkas krašto apsaugos ministro teikimu paskiriamas Šaulių sąjungos vadu, jo pirmuoju pavaduotoju ar pavaduotoju, jis gali atlikti profesinę karo tarnybą šioje sąjungoje iki 3 metų.

5. Krašto apsaugos sistemai nepriklausančios valstybinės valdžios institucijos prašymu, kai reikia atlikti karinės kvalifikacijos reikalingas funkcijas, krašto apsaugos ministras gali leisti profesinės karo tarnybos karininką iki 2 metų ir 6 mėnesių dirbti šioje institucijoje netaikant profesinės karo tarnybos atlikimo tvarkos ir karių aprūpinimo sąlygų. Darbo civilinėje institucijoje laikotarpiui karys perkeliamas į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą. Jeigu tokios tarnybos metu kariui sukanka šio įstatymo 45 straipsnyje nustatytas amžius, karys išleidžiamas į atsargą.

6. Jeigu kario ilgiau kaip 60 dienų dėl ligos nėra tarnyboje, jis gali būti atleistas iš pareigų, kurias ėjo iki ligos, ir perkeltas į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą, ligos laikotarpiu nekeičiant apmokėjimų sąlygų.

7. Laikinojo profesinės karo tarnybos personalo nuostatus tvirtina krašto apsaugos ministras.

8. Kai karys netenka leidimo naudotis valstybės paslaptimi esančia informacija ir atlikti su tokios informacijos naudojimu susijusių pareigų, jis perkeliamas į kitas pareigas jei tokios yra.

43 straipsnis. Profesinės karo tarnybos kario nušalinimas nuo pareigų

Jeigu profesinės karo tarnybos karys pažeidžia tarnybos tvarką ar drausmę, karininko etikos kodekso normas arba jei susidaro tarnybos interesams prieštaraujančios aplinkybės, tiesioginis aukštesnysis vadas (viršininkas) savo įsakymu gali jį nušalinti nuo pareigų. Nušalintas nuo pareigų karys gali būti perkeltas į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą, iki bus priimtas atitinkamas sprendimas dėl šio kario tolesnės tarnybos. Šiuo atveju perkelti į laikinąjį rezervą galima ne ilgiau kaip 1 mėnesiui, o jeigu pažeidimui ar kitoms tarnybos aplinkybėms iširti reikia ilgesnio laiko, - iki ištyrimo pabaigos ir 2 savaitėms po jo.

44 straipsnis. Kario parengimo išlaidų gražinimas

1. Jei Lietuvos Respublikos pilietis, baigęs Lietuvos ar užsienio karinę mokymo įstaigą, į kurią jis buvo Krašto apsaugos ministerijos pasiūstas, neatvyksta į profesinę karo tarnybą arba jeigu karys po Lietuvos ar užsienio karinės mokyklos baigimo neištarnavo karo tarnyboje 6 metų ir be krašto apsaugos ministro pripažintų svarbių priežasčių atsisako tarnauti, iš jo įstatymų nustatyta tvarka išieškomos valstybei krašto apsaugos sistemos išlaidos, tiesiogiai susijusios su jo mokymu, profesiniu parengimu ar kvalifikacijos kėlimu, įskaitant ir mokymosi užsienio mokyklose ir kursuose išlaidas, kurias kaip pagalbą Lietuvos krašto apsaugos sistemai padengė užsienio valstybės.

2. Iš kario, su kuriuo anksčiau termino nutraukiama profesinės karo tarnybos sutartis jo iniciatyva, arba kario, su kuriuo karo tarnybos sutartis nutraukiama 38 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 5, 6 ir 8 punktuose ir 2 dalies 3, 4, 7, 8, 9, 10 ir 11 punktuose numatytais atvejais, įstatymų nustatyta tvarka gali būti išieškotos krašto apsaugos sistemos išlaidos, tiesiogiai susijusios su jo mokymu, profesiniu parengimu ar kvalifikacijos kėlimu, įskaitant ir mokymosi užsienio mokyklose ir kursuose išlaidas, kurias kaip pagalbą krašto apsaugos sistemai padengė užsienio valstybės.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytos išlaidos, išskyrus išlaidas, kurios susijusios su karininko parengimu karo mokykloje, gali būti išieškotos ne daugiau kaip už 3 paskutiniųjų metų laikotarpį iš profesinės karo tarnybos kario ir ne daugiau kaip už 1 metų laikotarpį – iš kario savanorio. Išieškomų apskaičiavimo taisyklės tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytos išlaidos neišieškomos, jei karys krašto apsaugos ministro sutikimu nutraukia profesinės karo tarnybos sutartį prieš terminą dėl pripažintų svarbių ir nuo kario valios nepriklausančių bei nepašalinamų aplinkybių.

5. Nutraukdamas profesinės karo tarnybos kario ar kario savanorio sutartį prieš terminą, karys privalo atlyginti jam išduotos karinės aprangos likutinę vertę, išskyrus atvejus, kai jis išleidžiamas į atsargą paliekant teisę nešioti uniformą.

45 straipsnis. Profesinės karo tarnybos karių išleidimas į atsargą

1. Kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama šio įstatymo 37 ir 38 straipsniuose numatytais pagrindais, išskyrus nurodytus šio straipsnio 2 dalyje, arba kai pasibaigia profesinės karo tarnybos sutarties terminas ir ji toliau nepratęsima, karys atleidžiamas iš pareigų ir ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų iš profesinės karo tarnybos išleidžiamas į atsargą.

2. Kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama dėl invalidumo (šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 9 punktas) ir sveikatos būklės (šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 5 punktas), karys atleidžiamas iš pareigų ir ne vėliau kaip per 28 dienas iš profesinės karo tarnybos išleidžiamas į atsargą.

3. Karys per laikotarpį nuo jo atleidimo iš pareigų iki išleidimo į atsargą perduoda savo pareigas. Už šį laikotarpį jam mokamas kario tarnybinis atlyginimas.

4. Į atsargą profesinės karo tarnybos kariai, išskyrus nurodytus šio straipsnio 5 ir 6 dalyse, išleidžiami sukakę:

- 1) žemesnio negu viršilos (laivūno) laipsnio – 35 metus;
- 2) nuo viršilos (laivūno) iki vyresniojo puskarininkio imtinai – 50 metų;
- 3) leitenantai – 35 metus;
- 4) vyresnieji leitenantai – 40 metų;
- 5) kapitonai (kapitonai leitenantai) – 43 metus;
- 6) majorai (komandorai leitenantai) – 46 metus;
- 7) pulkininkai leitenantai (komandorai) – 50 metų;
- 8) pulkininkai (jūrų kapitonai) – 53 metus;
- 9) generolai (admirolai) – 58 metus.

5. Kariai medicinos gydytojai ir krašto apsaugos sistemoje einantys gydytojo (karo gydytojo) pareigas, neatsižvelgiant į jų turimą laipsnį, išleidžiami į atsargą sukakę 60 metų.

6. Profesinės karo tarnybos kariai iki vyresniojo puskarininkio imtinai, kurie eina karinių specialistų pareigas pagal krašto apsaugos ministro įsakymu patvirtintą karinių specialistų pareigų sąrašą, išleidžiami į atsargą sukakę 55 metus.

46 straipsnis. Karių, sukakusių išleidimo iš profesinės karo tarnybos į atsargą amžių tarnybos pratesimą

Kai kuriais atvejais krašto apsaugos ministras, atsižvelgdamas į krašto apsaugos sistemos poreikius, gali pratęsti ne aukštesnio kaip pulkininko laipsnio kario, sukakusio šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatytą amžių, profesinę karo tarnybą pagal terminuotą profesinės karo tarnybos sutartį ne ilgiau kaip 2 metus. Pakartotinai pratęsti profesinę karo tarnybą pagal tokią sutartį krašto apsaugos ministras gali tik su karininkais, turinčiais ne aukštesnį kaip majoro laipsnį.

47 straipsnis. Dimisija

1. Dimisija yra buvusio tikrosios karo tarnybos ar atsargos kario, kuris dėl amžiaus ar sveikatos visam laikui atleistas nuo karo prievolės, statusas.

2. Į dimisiją perkeliami:

1) profesinės karo tarnybos kariai išleidžiant juos į atsargą, jeigu išleidimo į atsargą metu jie jau yra sukakę 60 metų;

2) atsargos karininkai ir generolai (admirolai) – buvę profesinės karo tarnybos kariai – sukakę 60 metų;

3) individualiojo rezervo įskaitoje esantys gydytojai (karo gydytojai), sukakę 60 metų;

4) kiti individualiojo rezervo įskaitoje esantys kariai, sukakę 55 metus;

5) dėl sveikatos būklės tapę netinkami mobilizacijai aktyviojo ar individualiojo rezervo įskaitoje esantys kariai, neatsižvelgiant į amžių.

3. Perkelti į dimisiją atsargos kariai išbraukiami iš aktyviojo ar individualiojo rezervo tarnybos įskaitos ir į tikrąją karo tarnybą mobilizacijos atveju nešaukiami.

48 straipsnis. Karo tarnybos ginčų nagrinėjimas

Ginčai dėl priėmimo į karo tarnybą, nušalinimo nuo pareigų, perkėlimo į kitas pareigas, dėl karių laipsnių, karo tarnybos sutarties pratęsimo nagrinėjami krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka. Sprendimas gali būti apskųstas pagal pavaldumą aukštesniajam vadui ar pareigūnui iki krašto apsaugos ministro imtinai. Teismai šių ginčų nesprenžia.

49 straipsnis. Profesinės karo tarnybos karių kvalifikacijos kėlimo užsienyje sąlygos

1. Karių atrankos stažuotei ar mokymuisi užsienyje tvarką nustato krašto apsaugos ministras.
2. Karių, pasiūstų stažuotis ar mokytis užsienyje, tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygas nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.
3. Kariai, pasiūsti stažuotis ar mokytis į užsienį ilgiau kaip 3 mėnesiams, gali būti iš einamų pareigų perkelti į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą.

50 straipsnis. Pažymėjimas apie išleidžiamą į atsargą ar dimisiją kario tarnybą

1. Kiekvienam kariui, kuris išleidžiamas į atsargą ar perkeliamas į dimisiją baigęs privalomąją ar profesinę karo tarnybą arba atleidžiamas iš profesinės karo tarnybos šio įstatymo numatytais atvejais, išduodamas pažymėjimas, liudijantis jo atliktą tarnybą, jos įvertinimą ir statusą tarnybą baigus. Pažymėjimo turinį, formą ir išdavimo tvarką nustato krašto apsaugos ministras.

2. Kario, atlikusio tarnybą be šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytų drausmės ir teisės pažeidimų, pažymėjime įrašoma, kad jis išleidžiamas į atsargą (perkeliamas į disiją) atlikęs tarnybą garbingai.

3. Jeigu kario tarnybos byloje yra įrašų apie drausmės pažeidimus, už kuriuos jis buvo baustas 15 ar daugiau dienų arešto per 1 metus ar apskritai baustas tris kartus per metus, arba jeigu karys atleidžiamas šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 6, 8 ir 9 punktuose numatytais atvejais, pažymėjime įrašoma, kad jis išleidžiamas į atsargą (perkeliamas į disiją) atlikęs tarnybą (praleidus žodį “garbingai”). Žodis “garbingai” taip pat gali būti nerašomas, kai karys atleidžiamas šio įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 12 punkte numatytu atveju.

4. Kario, kuris atleidžiamas iš tarnybos dėl drausmės pažeidimo (šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 6 ir 8 punktai bei 2 dalies 3, 4, 7, 10 ir 11 punktai), pažymėjime įrašomi žodžiai “atleistas dėl drausmės pažeidimo”.

5. Kario, kuris atleidžiamas iš tarnybos dėl šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 ir 5 punktuose numatytų priežasčių, pažymėjime įrašomi žodžiai “atleistas dėl įstatymo pažeidimo”.

6. Karininkams, puskarininkiams ir kariams savanoriams, kurių pažymėjimuose yra šio straipsnio 4 ir 5 dalyse numatyti įrašai, nesuteikiama teisė iškilmingomis progomis nešioti atsargos kario uniformą.

51 straipsnis. Tarnybos ypatumai karo metu

1. Karo metu kariams taikomas karo padėties įstatymas ir kiti ypatingiems atvejams priimti įstatymai bei kiti teisės aktai.

2. Karo padėties, karo ir mobilizacijos atvejais karo metu trukmė neribojama.

LIETUVOS KARIUOMENEI KELIAMİ TIKSLAI:

Lietuvos kariuomenė:

- „, kartu su sąjungininkėmis užtikrina patikimą atgrasinimą, o atgrasinti nepavykus kartu su Aljanso pajėgomis gina Lietuvos suverenitetą, teritoriją, teritorinius vandenius bei oro erdvę ir atremia bet kokią ginkluotą agresiją;
- Užtikrina Lietuvos priimtų kolektyvinės gynybos išsipareigojimų įgyvendinimą;
- Dalyvauja NATO, Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų Organizacijos vadovaujamose tarptautinėse operacijose ir šių organizacijų tikslus įgyvendinančių koalicijų tarptautinėse operacijose;
- Įgyvendina pasitikėjimą ir saugumą stiprinančias priemones ir dalyvauja ginklų kontrolės režimuose;
- Užtikrina valstybės ir sąjungininkių saugumą atsakydama į terorizmo ar masinio naikinimo ginklų platinimo grėsmes;
- Dalyvauja neutralizuojant užsienio žvalgybos tarnybų veiklą ir užtikrina išlaptintos informacijos apsaugą;
- Teikia pagalbą valstybės ir vietinės valdžios institucijoms atsakydama į nekarinio pobūdžio grėsmes ir teroristinius išpuolius (Baltoji Lietuvos gynybos politikos knyga, 2006 psl.29).

Lietuvos kariuomenės pagrindiniai uždaviniai:

KARIUOMENĖS DALYS		PAGRINDINIAI UŽDAVINIAI		
MPB „Geležinis vilkas“	Sa usumos pajėgos	Atgrasini mas ir kolektyvinė gynyba	Tarptauti nės operacijos	Pagalba civilinėms institucijoms
Krašto apsaugos savanoriai		Visa kariuomenė	Kovinės bataliono dydžio grupės	MPB „Geležinis vilkas“ atskiri vienetai
Inžinerijos batalionas			Pėstinink ų kuopa, specializuotieji vienetai	Krašto apsaugos savanorių specializuotieji vienetai
Specialiųjų operacijų junginys			Inžinerijo s būrys, sprogmenų neutralizavimo būrys	Inžinerijo s bataliono atskiri vienetai
Karinės jūrų pajėgos			Specialiųjų operacijų junginio eskadronas	Specialiųjų operacijų junginio eskadronas
Karinės oro pajėgos			Povanden inių veiksmų komanda, minų medžiojimo laivas	Patrulių laivų divizionas, katerių grandis
Logistikos valdyba			Transport iniai orlaiviai	2 budintys sraigtasparniai,

			vienas Oro gynybos bataliono būrys prie Ignalinos AE
		Logistiko batalionas, specializuotieji vienetai	Logistiko valdybos atskiri vienetai

(Baltoji Lietuvos gynybos politikos knyga, 2006 psl.30).

Lietuvos kariuomenei keliami ir nauji reikalavimai, įskaitant ir aktyvųjį rezervą;

- „efektyvumo – visi kariuomenės vienetai turi būti gerai parengti ir aprūpinti modernia ginkluote bei įranga, gebėti sklandžiai veikti daugianacionalinių vienetų sudėtyje. Visos pajėgos turi nuolat palaikyti nustatytą parengties lygį ir būti pasirengusios greitai reaguoti į bet kokias grėsmes Lietuvoje ir už jos ribų. Pajėgos turi gebėti, vertindamos žvalgybos duomenis, panaudoti pakankamą kovinę galią prieš bet koki priešą. Tikslūs žvalgybos duomenys ir taikinių nustatymas šiuolaikiniame mūšio lauke yra būtina sėkmės sąlyga;

- Dislokavimo – visi koviniai vienetai kartu su kovinės paramos ir kovinio aprūpinimo vienetais turi būti parengti tarptautinėms operacijoms už Lietuvos ribų ir būti perdislokuojami sausumos keliais, strateginiu oro ir (arba) jūrų transportu. Lietuva turi sugebėti perdislokuoti pajėgas, kai prireiks ir kur reikės, kad kartu su sąjungininkėmis užkirstų kelią krizei plisti ir ją įveiktų;

- Išsilaikymo – operacijose dislokuotų pajėgų logistikos sistema turi būti tokia efektyvi, kad pajėgos gebėtų išsilaikyti nustatytą laiką, o jam pasibaigus – būti sklandžiai rotuojamos. Dislokuoti vienetai turi gebėti išsilaikyti konflikto zonoje net ir be priimančiosios šalies paramos. Atitinkami transporto ir logistikos pajėgumai tampa gyvybiškai svarbūs karimas išgyventi, teikia vienetais paramą ir juos aprūpina tolimuose regionuose ir karštuose taškuose;

- Plataus panaudojimo – visi koviniai vienetai turi gebėti dalyvauti visų tipų operacijose, reaguoti į visų tipų grėsmes, krizes ir nelaimės Lietuvos teritorijoje ir už jos ribų. Pajėgos turi būti daugiataikslės ir gebėti greitai pereiti nuo kovinių veiksmų prie taikos palaikymo;

- Išlikimo – dislokuoti vienetai turi turėti reikiamą apsaugą nuo galimo branduolinio, biologinio ar cheminio ginklo. Kadangi prasidėjus šiuolaikinei krizei įmanomas tokio ginklo panaudojimas pavojus, individualios karių apsaugos priemonės yra būtinos;

- Efektyvaus vadovavimo ir valdymo – kariuomenės vienetai turi gebėti užtikrinti pažangių, sąveikių ir mobilių vadovavimo, valdymo ir ryšių sistemų veikimą. Maksimalus šių sistemų sąveikumas su atitinkamomis NATO sistemomis yra būtina sąlyga kariuomenės vienetais sklandžiai veikti kartu su sąjungininkių pajėgomis“ (Baltoji Lietuvos gynybos politikos knyga, 2006 psl. 30, 31).

KARININKŲ RENGIMO PAKOPOS

➤ **I pakopa** – bazinis karininkų rengimas:

a) bazinės karinio rengimo studijos. Šios studijos organizuojamos Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje pagal kariuomenės vado patvirtintas programas. Šios studijos planuojamos kartu su universitetinėmis studijomis. Čia mokoma pagal motorizuotųjų pėstininkų būrio vado rengimo programą, kuri susieta su universitetinėmis studijomis bakalauro laipsniui gauti (transporto inžinerinės vadybos, personalo vadybos ar tarptautinių santykių). Šios pakopos metu ypatingas dėmesys yra skiriamas tautiniam, dvasiniam ir pilietiniam kariūno ugdymui, taip pat vado savybių formavimui ir užsienio kalbų mokymui.

b) Būrių vadų kursai. Šie kursai rengiami KAS kariams ir darbuotojams, turintiems aukštąjį civilinį išsilavinimą. Tikslas – parengti karininką pagal motorizuotųjų šaulių bazinio karinio rengimo kursą, kuris gebės planuoti, organizuoti ir vesti pratybas bei atlikti kovos veiksmus su būrio kariais įvairiomis sąlygomis, auklėti dvasiškai ir pilietiškai brandžius karininkus ir ugdyti jų vado savybes. Būrių vadų kursai yra organizuojami krašto apsaugos ministro įsakymu pagal aukštųjų mokyklų absolventų 27 savaičių vadų kursų rengimo programą trim etapais: 1) pradinis karinis rengimas Mokomajame pulke. Jo trukmė yra 10 savaičių pagal BKK mokymo programą. Jiems yra suteikiamos pradinės kario veiksmų padalinio sudėtyje žinios ir lavinami įgūdžiai; 2) pagal būrio vado rengimo programą mokoma LKA ir PM. Jų trukmė yra 15 savaičių. Būrio vado rengimo pradžioje iš pradžių yra mokoma skyriaus veiksmų, bei vadovauti skyriui, po to būrio taktikos ir vadovauti būriui. Mokoma kaip reikia dėstyti, kaip būrio vadui, žinomus dalykus tai: inžinerinio rengimo, topografijos, ryšių ir kitų karybos sričių dalykus. Mokymo pagrindą sudaro praktinės lauko pratybos poligonuose. Baigus šį kursą, klausytojai siunčiami į 2 savaičių stažuotę kariniuose vienetuose eiti būrių vadų pareigas. Po stažuotės laiko kvalifikacinius egzaminus iš taktikos, ginkluotės ir šaudybos. Baigusiems šį kursą sėkmingai suteikiama motorizuotųjų šaulių būrio vado kvalifikacija ir išduodamas nustatytos formos pažymėjimas, bei dalinio vadas pristato suteikti pirmąjį karininko (leitenanto) laipsnį.

➤ **II pakopos**, kapitonų kurso, studijos organizuojamos Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje pagal kariuomenės vado patvirtintas programas. Jų tikslas yra parengti kuopos vadus, bataliono štabo karininkus, gebančius atlikti savo

pareigas, organizuoti bei įgyvendinti karininkų ir kareivių kovinį rengimą. Šios studijos organizuojamos dviem etapais:

1. Kapitonų kursuose (karinio rengimo studijose) mokoma pagal pėstininkų kuopos vado bei štabo karininko rengimo programą;
2. kapitonų kursai susieti su magistrantūra (karinis rengimas planuojamas su magistro studijomis).

Į šias studijas siunčiami karininkai, baigę pagrindines studijas, atitinkančias pasirinktą magistrantūros kryptį, ir parašiusius mokslinių ar kūrybinių darbų. Čia yra mokoma pagal pėstininkų kuopos vado, bataliono štabo karininko rengimo programą taip pat, kaip jau minėjome anksčiau, mokymas organizuojamas kartu su magistrantūros studijomis magistro laipsniui gauti (vadybos ir tarptautinių santykių).

Kursų metu ir toliau sėkmingai ugdomos vado savybės ir tobulinamos profesinės žinios, stiprinamas dvasinis, tautinis ir pilietinis sąmoningumas. Magistro studijų metu daugiau dėmesio skiriama gynybos priemonėms, mokslo ir technologijų klausimams.

Kapitonų kursuose mokomi visi trijų kariuomenės rūšių (oro, sausumos, jūros) karininkai.

➤ **III pakopos studijoms** karininkai siunčiami į Baltijos gynybos koledžą arba atitinkamo lygmens NATO šalių karo akademijas. Tam tikslui KA ministerijoje organizuojami konkursai kandidatams į šias studijas atrinkti. Baltijos gynybos koledže rengiami bataliono vadai, brigados štabo karininkai. Mokymo turinys čia pritaikomas konkrečioms Baltijos valstybių sąlygoms, atsižvelgiant į jų geopolitinius ypatumus, bei turimas karines pajėgas. Baltijos koledže mokomi taip pat visų trijų kariuomenės rūšių karininkai. Pagrindiniai Baltijos gynybos koledžo studijų tikslai yra šie:

- „Parengti karininkus štabo darbui – bet kokioms pareigoms jų nacionalinėse brigadose ar karinio rengimo štabuose;
- Mokyti karininkus NATO taikomos tvarkos(procedūrų), organizuojant štabo veiklą remiantis nustatytais sąveikumo tikslais;
- Parengti karininkus dalyvavimui tarptautinėse operacijose;
- Suteikti karininkams žinių apie kariuomenę, kaip demokratinės valstybės tarptautinių politinių tikslų siekimo priemonę;
- Supažindinti su kariuomenės funkcijomis ir vaidmenimis tarptautiniu mastu;
- Supažindinti karininkus su valstybės saugumo klausimais jų šalyse, su kariuomenės pasirengimu ir galimais visuomenės gynybos bei mobilizacijos būdais;

➤ Pristatyti bendradarbiavimo su civiliais principus bei pagrįsti neišvengiamą to būtinumą ir taikos, ir karo metu;

➤ Pagilinti karininkų žinias administravimo klausimais (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademija. Konferencija, 2001psl.32)

Jei galima ar pasitaiko tinkama proga, karininkai siunčiami mokytis į NATO šalių akademijas, kurių mokymo turinys panašus į Baltijos koledžo studijas.

➤ **IV pakopos studijoms** karininkai siunčiami į NATO pajėgų štabus. Pavyzdžiui, Paryžiaus jungtinį gynybos koledžą. Koledžo studijų tikslai, pasak plk.ltn.Arūno Dudavičiaus yra šie:

- „formuoti ir išskirti geriausius karininkus, kurie sugebėtų prisitaikyti prie šio laikmečio ypatumų – suplanuotos agresijos, etninių neramumų, terorizmo apraiškų ir katastrofų;

- parengti karininkus, nebijančius prisiimti atsakomybę vadovaujant divizijos, korpuso, armijos štabui, jungtiniams ginkluotųjų pajėgų štabui, mokytis dirbti NATO pajėgų štabuose;

- mokytis karininkus rengti operacijų planus vadovaujantis gynybos doktrina;

- planuojant jungtinių pajėgų veiksmus, mokytis būsimą karinį vadą drauge su kitais karininkais štabo darbo, ypač vertinti kiekvieno vado profesionalų pasirengimą atskirai;

- ieškoti galimybių gerinti jungtinių pajėgų mobilumą visose karinėse operacijose, taip pat vykdant užduotis kartu su mūsų partneriais (sajungininkais);

- pabrėžti, kokią įtaką daro pasaulis saugumui ir gynybai;

- akcentuoti pasaulio raidą, karinių technologijų pažangą ir svarbą, žiniasklaidos vaidmenį, operatyvinį pasirengimą, orientuotą į krizių valdymą ir įvairių karinių operacijų meistriškumą;

- remtis šiuolaikine ir modernia pedagogika (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademija. Konferencija, 2001 psl.32).

Tačiau viskas tuo nesibaigia, karininkams ir toliau būtina gilinti savo profesines žinias ir kelti kvalifikaciją Lietuvoje ir užsienio organizuojamuose kursuose:

- „pagal Partnerystės taikos labui programą;

- Pagal Europos saugumo, tarptautinio saugumo ir politikos programą;

- Pagal Demokratinių civilių ir karių ryšių programą;
- Pagal Tarptautinio karinio švietimo ir mokymo programą;
- Pagal kitas programas.

Ypatingą dėmesį reikia kreipti į:

- Įvairių specialybių kursus;
- Anglų kalbos kursus;
- Kursus, kuriuose supažindinama su NATO valstybių gauta technika;
- Taikos palaikymo operacijų kursus;
- Reagavimo į ekstremalias situacijas kursus.

Visos šios anksčiau išvardintos mokymo pakopos ir kursai garantuos, kad Lietuvos kariuomenei bus parengti aukšto lygio karininkai. Taip pat bus sudarytos sąlygos karininkams pasiekti gerų rezultatų tarnyboje, skatins geriausiųjų atranką bei parengs karininkus dalyvauti tarptautinėse operacijose ir visiškai integruotis į NATO šalių jungtinių pajėgų štabų veiklą.

BŪRIO VADO RENGIMO PAGRINDAI PAGAL SEMESTRUS

(Karinis rengimas, susietas su universitetinėmis studijomis)

I semestro užduotis – parengti kariūną individualiems kario veiksams mūšio lauke

I semestre kariūnų karinis rengimas vyksta dviem pagrindiniais etapais pagal individualaus kario parengimo tematiką.

1 etapo metu kariūnai supažindinami su Krašto apsaugos statutų reikalavimais, mokosi karinių dalykų (šaudybos ir ginkluotės, inžinerinio rengimo, topografijos ir t.t.)

2 etapo metu tęsiamas individualus kariūnų rengimas veikti ypatingomis sąlygomis, mokoma išgyvenimo subtilybių, toliau dėstomi kariniai dalykai (ryšiai, medicininis parengimas, apsauga nuo naikinimo priemonių ir t.t.).

I semestro pagrindas – lauko stovykla (trukmė 6 savaitės), kur kariūnai mokomi veikti individualiai mūšio lauke dieną ir naktį, orientuotis vietovėje, suteikti pirmąją medicinos pagalbą, vykdyti puolimo ir gynybos veiksmus, naudoti asmeninį ginklą.

Be karinių dalykų, kariūnai mokomi civilinių disciplinų (Lietuvos valstybės ir kariuomenės istorijos, kalbos kultūros, anglų kalbos, matematikos ir t.t.). Pirmojo semestro metu siekiama ugdyti kariūnų loginį mąstymą, suteikti žinių, pakankamų techninių ir specialiųjų disciplinų studijoms. Išsamiau supažindinami su kariuomenės istorija, tradicijomis, rezistencijos kovomis, mokoma suvokti politikos, kaip svarbaus ir sudėtingo visuomeninio proceso, specifiką, skatinamas kritiškas mąstymas ir objektyvumas vertinant šių dienų aktualijas. Aiškinama dorovės esmė bei reikšmė, analizuojamos pagrindinės šiuolaikinės visuomenės moralės problemos.

II semestro užduotis – parengti kariūną kaip skyriaus vadą

II semestro metu kariūnai mokomi atlikti skyriaus vado darbą planuojant, organizuojant ir vykdant užduotis pagrindinių rūšių mūšiuose bei kovinio mūšio aprūpinimo srityje, supažindinami su pėstininkų skyriaus ginkluote ir jos techniniais duomenimis, balistikos pagrindais, skyriaus ir būrio lygmens ryšio priemonėmis, skyriaus lygmens mūšio pozicijų įrengimu, eiliškumu ir maskuote. Toliau tobulinamos žinios iš karo topografijos. Vado ugdymo pratybų metu kariūnai supažindinami su vadovavimo principais ir užduočių paskirstymu skyriaus lygmeniu, taigi įgyja atitinkamos praktikos. Dėstomas metodinio rengimo pratybų įvadas. Semestro metu kiekvienos dėstytos temos pabaigoje organizuojamos praktinės lauko pratybos iš taktikos, inžinerinio rengimo, karo topografijos bei šaudybos ir ginkluotės. Semestro pabaigoje organizuojama lauko stovykla,

kurios metu kariūnai atlieka skyriaus vado pareigas įvairių rūšių mūšiuose ir tobulina individualius kario įgūdžius mūšio lauke. Kasdieninėje tarnyboje visi pirmo kurso kariūnai eina eilinių kariūnų pareigas.

Antrojo semestro metu tęsiamos bendrųjų mokslų pagrindų studijos, skatinančios geriau suprasti karybos dalykus. Kariūnai mokosi filosofijos, pažangiųjų technologijų fizikinių pagrindų, taikomosios chemijos, logikos, informatikos, psichologijos.

Studijų metu perteikiamos filosofijos pagrindų, principų ir sistematikos žinios, formuojami jų pritaikymo gyvenime įgūdžiai. Suteikiama mechanikos, molekulinės fizikos, elektrotechnikos žinių, būtinų ginkluotės ir šaudybos, ryšių, apsaugos nuo naikinimo priemonių bei universitetinių dalykų studijoms. Kariūnai supažindinami su taikomosios chemijos pagrindais, organinių medžiagų klasifikacija, aplinkos apsaugos problemomis. Sužinomi formaliosios logikos dėsniai, įrodymų taisyklės, formuojamas kritinis požiūris į savo ir kitų žmonių teiginius, pažiūras ir įsitikinimus. Teoriškai supažindinami ir praktiškai mokomi dirbti su kompiuteriu Windows terpėje, naudotis interneto paslaugomis. Suteikiama socialinės psichologijos žinių ir supažindinama su pagrindinėmis šio dalyko problemomis. Ypatingas dėmesys skiriamas žmonių socialinių santykių, bendravimo, elgsenos, lyderiavimo ir vadovavimo psichologiniams aspektams.

III ir IV semestrų užduotis – parengti kariūną kaip būrio vadą

Trečiame semestre pradeda rengti kariūną kaip būrio vadą. Kariūnai mokomi vykdyti užduotis puolime, žvalgyboje, žygyje, atkreipiant dėmesį į būrio vado darbą, susijusį su įsakymų ir nurodymų rengimu, supažindinami su užsienio šalių kariuomenių organizacinėmis struktūromis (iki bataliono lygmenis), jų kovinėmis galimybėmis; supažindinami su sprogstamosiomis medžiagomis, vadaviečių įrengimo variantais, darbų atlikimo eiliškumu, taip pat atliekami praktiniai sprogdinimo darbai. Be to, kariūnai mokosi būrio ginkluotės pagrindinių techninių charakteristikų, atlieka šaudymo iš snaiperio ginklų ir granatų mėtymo pratimus. Vado ugdymo pratybų metu įgyjama vado įsakymų davimo sekos ir aiškumo įgūdžių; metodinių pratybų metu susipažįstama su pagrindiniais karių mokymo modeliais, metodais, formomis ir būdais. Dėstomas logistikos sistemos įvadas, kariūnai įgyja logistikos bei karinio administravimo pagrindus, susipažįsta su krašto apsaugos įstatymais.

Trečiajame semestre toliau tęsiamos teorinės pasirinktos mokslo krypties studijos. Jos reikalingos ir karybos dalykams aprūpinti, vado ugdymo bei pilietinio ugdymo programai įgyvendinti. Ta teisė, modernių technologijų pagrindai, ekonomika, socialinė edukologija, vadyba, tarptautiniai santykiai.

Kariūnai išeina valstybės ir teisės teoriją, konstitucinės, administracinės, baudžiamosios, šeimos teisės pagrindus. Tai padeda suvokti pagrindines teisės normas ir žmogaus teises, laisves ir

pareigas jas įgyvendinant. Daug dėmesio skiriama karo teisės klausimams ir teisiniams kariuomenės kūrimo ir funkcionavimo pagrindams. Supažindinama su tarptautine teise ir tarptautinėmis organizacijomis. Mokoma įvertinti ekonomikos būklę, jos pokyčius, dėsningumus ir perspektyvas, taikyti įgytas žinias praktikoje – karyboje. Mokoma suprasti ir analizuoti socialinės edukologijos ir socialinio darbo reikšmę individo socializavimosi procese, ypatingą dėmesį skiriant negatyvių socialinių veiksnių atpažinimui, jų prevencijai ir eliminavimo galimybėms, tarp jų ir kariuomenėje. Formuojama pirmoji fundamentali vadybos, kaip sisteminio reiškinių ir prioritetinės vadovų ir vadų veiklos srities, samprata. Supažindinama su svarbiausiomis pasaulio politinėmis problemomis, turinčiomis įtakos tarptautiniams santykiams, tarp jų ir tarptautinio karinio bendradarbiavimo srityje.

Ketvirtajame semestre tęsiamas būrio vado rengimas vykdant gynybą ir išdėstymą vietovėje, mokoma šarvuotųjų ginkluotės, atliekamas praktinis šaudymas būrio sudėtyje. Mokoma įrengti inžinerines užtvargas, daryti apskaičiavimus minų laukams, dėti minas, būrio pozicijas sutvirtinti fortifikaciniais įrenginiais. Kariūnai išmokomi organizuoti radijo ryšį būrio, kuopos lygmeniu, keistis informacija bei ją kontroliuoti, naudotis radiacinės ir cheminės žvalgybos prietaisais ir priemonėmis, praktiškai taikyti ir cheminės apsaugos būdus ir priemones.

Nemažai dėmesio skiriama padalinio karių kolektyvinei veiklai, būrio seržantų mokymui, kaip auklėti kareivius, kaip išsiaiškinti, analizuoti ir įveikti konfliktines situacijas, organizuoti ir vesti pratybas su savo padaliniais. Semestro pabaigoje organizuojamos lauko pratybos, kurių metu kariūnai eina būrio vado pareigas įvairiose mūšio ir jo kovinio aprūpinimo situacijose. Pratybos vyksta nenutrūkstamai keliolika dienų, kad būtų galima įvertinti kariūnų pasirengimo lygį planuojant, organizuojant ir vykdant kovos užduotis. Kasdieninėje tarnyboje visi antro kurso kariūnai vykdo pirmo kurso kariūnų kuratorių pareigas. Jiems pavaldūs 1-2 pirmo kurso kariūnai. Kuratoriai atsako už savo pavaldinių mokymąsi, auklėjimą, drausmę, patys rodydami asmeninį pavyzdį.

Ketvirtajame semestre baigiamos bendrųjų dalykų pagrindų teorinės studijos. Išeinami dalykai: kiekybiniai metodai vadyboje, sociologijos pagrindai, valdymo informacinės sistemos ir technologija, Europos sąjungos studijos, tarptautinių santykių politinė ekonomija ir kt.

Kariūnai supažindinami su kiekybinių metodų taikymu grindžiant sprendimus karyboje, praktinėje vado veikloje. Išmokoma praktiškai naudotis sociologijos metodais formuojant santykius su pavaldiniais ir administracija, priimant sprendimus, įgalinčius išvengti konfliktų. Supažindinama su informacija panaudojimo karyboje problematika, informacinių sistemų kūrimo, diegimo ir vartojimo metodologija, išmokoma naudotis informacinėmis sistemomis vado darbe, kurti ir naudotis duomenų bazėmis. Supažindinama su Europos Sąjungos ir kitų Europos institucijų struktūra, funkcionavimo ir veiklos principais bei tikslais. Nagrinėjami prekybiniai, finansiniai ir

valiutiniai santykiai tarp pasaulio valstybių, jų ūkio subjektų – tai labai aktualu mažosioms valstybėms, taigi ir Lietuvai.

V semestro užduotis – parengti kariūną kaip būrio vadą veikti ypatingomis sąlygomis, supažindinti jį su teritorinės gynybos pagrindais

Penktasis semestras padalytas į du etapus. Pirmame etape kariūnai supažindinami su teritorinės gynybos principais, jos organizavimu bei užsienio šalių kariuomenių patirtimi. Jie savarankiškai nagrinėja užsienio šalių naudojamus teritorinės gynybos modelius ir rengia trumpus pranešimus. Antrame etape vyksta būrio vado rengimas veikti ypatingomis sąlygomis: mūšis mieste, miške, žiemos sąlygomis, naktį. Koncentruojamas dėmesys į būrio vado darbo ypatumus organizuojant kovos veiksmus ypatingomis sąlygomis. Kariūnų dėmesys labiausiai kreipiamas į tai, kaip parengti pastatus kovos veiksmams. Kariūnai supažindinami su pėstininkų kuopos ginkluote, prieštankiniais ir zenitinais kompleksais, šios ginkluotės išaudymu, šaudymo pratybų organizavimu ir vedimu, cheminio užteršimo stebėjimo postų darbu ir vado pareigomis organizuojant bei planuojant apsaugą nuo naikavimo priemonių. Kartu supažindinama su veiksmais, susiklosčius ekstremalioms situacijoms. Semestro pabaigoje kariūnams organizuojamos dviejų savaitių lauko pratybos ypatingomis sąlygomis. Kariūnai turi galimybę eiti būrio vado pareigas ir įgauti praktinių įgūdžių, kaip vykdyti kovos veiksmus miške, mieste ir naktį žiemos sąlygomis.

Penktajame semestre pradedami studijuoti pasirinktos mokslo krypties pagrindai vadybiniai dalykai: strateginis valdymas, valdymo psichologija, organizacijų elgsena, Lietuvos transporto sistema, humanitarinė teisė, informacinė visuomenė.

Kariūnai supažindinami su teritoriniais strateginio planavimo ir valdymo pagrindais, Lietuvos gynybos strategija ir jos įgyvendinimo būdais. Išmokoma praktiškai naudotis vadovo veiklos psichologiniais žmogiškaisiais aspektais, skirtingų valdymo metodų taikymo ypatumais, psichologinio poveikio pavaldiniams metodais, tarpasmeninių santykių reguliavimo būdais. Suteikiama žinių apie organizacijų struktūrą, ten vykstančius procesus ir jų valdymą. Supažindinama su Lietuvos transporto sistema, jos vystymosi tendencijomis ir įtaka šalies gynybai. Analizuojami kariavimo priemonių ir metodų teisinio reguliavimo klausimai, kario ir žmogaus teisės ginkluotų konfliktų metu, atsakomybė už karo nusikaltimus. Nagrinėjama ir vertinama nacionalinė informacijos politika ir jos prioritetai, informacinės visuomenės kūrimo programos, informacijos organizavimo ir valdymo procesai visuomenėje ir kariuomenėje.

VI semestro užduotis – supažindinti kariūną su kuopos vado darbu

Šeštajame semestre kariūnai mokomi kuopos vado darbo organizuojant, planuojant ir vykdant gynybos, puolamuosius, taip pat kovinio mūšio aprūpinimo veiksmus. Pabrėžiama, kaip svarbu kruopščiai rengti ir analizuoti kovinius dokumentus, duoti tikslius kovinius įsakymus.

Kariūnai supažindinami su kuopos gynybos ir puolimo inžinerinio aprūpinimo užduotimis, vandens kliūčių įveikimu ir kuopos vadavietės įrengimu; kuopos logistiniu aprūpinimu; kuopos vado darbu organizuojant padalinių apsaugą nuo ANP gynyboje; mokomi šaudymo ir ugnies valdymo minosvaidžių ugnimi pagrindų, taikinių nurodymo ir ugnies iškvietimo pagrindų; atlieka kovinį šaudymą iš minosvaidžių pusiau tiesiu taikymu; išmokomi vairuoti kovos techniką ir įveikti kliūtis. Mokomi organizuoti ir praktiškai vesti kovinio rengimo pratybas su pavaldžiu būriu pagal kovinio rengimo programas. Semestro pabaigoje organizuojamos lauko pratybos, kurių metu kariūnai įvykdo parašutinio rengimo programą ir atlieka praktinius šuolius, taip pat įgauna praktikos sprenddami kovos užduotis kuopos sudėtyje. Vyksta stažuotė kariniuose daliniuose. Kasdieninėje tarnyboje visi trečio kurso kariūnai atlieka seržantų pareigas (į kitas pareigas perkeliame rotacijos būdu).

Šeštajame semestre kariūnams dėstoma apskaita ir finansai, viešasis administravimas, vadovo darbas, personalo valdymas, etiketas ir protokolas, Lietuvos užsienio politika, NATO studijos, derybų menas. Kariūnai supažindinami su apskaitos ir finansų reikšme, rūšimis, pagrindiniais dokumentais, biudžeto planavimu Krašto apsaugos ministerijoje. Suteikiama žinių apie viešojo administravimo nuostatas, teisinės formas, administravimo subjektus ir jų funkcijas. Mokoma organizuoti vadovo darbą, analizuoti vadybines situacijas, suprasti vado ir vadovo darbo skirtumus bei sprendimų priėmimo ypatumus civilinėse organizacijose ir karinėse struktūrose. Nagrinėjami šiuolaikiniai personalo vadybos principai, metodai bei turinys, stilius ir metodų humanizacija civilinėse ir karinėse organizacijose. Kariūnai supažindinami su diplomatinio ir karinio protokolo, bendrojo ir tarnybinio etiketo formavimosi istorija bei evoliucija, Lietuvos ir užsienio šalių karinio protokolo ypatumais, etiketo tradicijomis. Nagrinėjami Lietuvos užsienio politikos prioritetai, geopolitiniai Lietuvos siekiai integruotis į NATO, partnerystės klausimai, Baltijos šalių ir kitų nepriklausančių Aljansui šalių santykiai ir jų įtaka Lietuvos saugumui. Kariūnams pateikiami bendri derybų meno principai ir metodai, aiškinama efektyvios komunikacijos esmė.

VII semestro užduotis – supažindinti kariūną su bataliono štabo užduotimis ir funkcijomis

Septintajame semestre kariūnai supažindinami su bataliono štabais, jų funkcijomis, štabų skyriaus bei jų uždaviniais priimant sprendimą ir per mūšį. Semestro metu kariūnai atlieka kiekvieno štabo skyriaus pareigūnų funkcijas SPP (sprendimų priėmimo proceso) metu (nuo S-1 iki S-6); supažindinami su bataliono inžinerinių padalinių panaudojimo variantais, logistikos padalinių darbo planavimu; parkų įrengimu, kovos technikos priežiūra, eksploatavimu, remontu. Kariūnai tobulina žinias, kaip vesti pratybas. Semestro pabaigoje organizuojamos štabų pratybos pagal vienodą taktinę situaciją, kur kariūnai atlieka SPP skirtinguose štabo skyriuose.

Septintajame semestre kariūnams dėstomi šie dalykai: visuomenės raidos vadyba, darbo teisė ir žmogaus teisės, personalo organizavimas, karo meno istorija, Europos saugumas, konfliktų analizė, Lietuvos nacionalinio saugumo politika ir kt.

Formuojamas kompleksinis požiūris į visuomenės raidą, valstybės ateitį ir politiką, socialinę, ekonominę, technologinę pažangą, siekiant užtikrinti visapusišką vystymosi stabilumą ir visuomenės bei valstybės saugumą. Diegiamas darbdavio ir darbuotojų teisių ir pareigų sąmoningas suvokimas. Nagrinėjama žmogaus teisių sąvoka, filosofinis žmogaus teisių aspektas, žmogaus teisių įtvirtinimo teisės aktais priežastys bei raida, tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, jų interpretacija karinėse organizacijose. Pateikiami šiuolaikiniai personalo organizavimo principai ir metodai karinėse ir civilinėse organizacijose, kuriais remiantis vadovaujama personalui įvairiose organizacijose. Analizuojamos karų priežastys, žymiausi mūšiai, taktikos, operatyvinio meno ir strategijos raida karų istorijoje, Lietuvos kariuomenių reikšmingiausi mūšiai ir jų pasekmės. Išsamiai nagrinėjamos pasibaigus šaltajam karui Europoje įgyvendintos saugumo koncepcijos, nacionalinio ir tarptautinio saugumo Europoje santykis, konfliktų esmė bei sprendimo būdai, analizuojamas Baltijos valstybių saugumas, saugumo politika ir alternatyvos. Nagrinėjant atskirus konfliktus analizuojamos jų priežastys, genezė, sprendimo būdai, prevencijos praktika. Apibrėžiamos krizės, konflikto ir karo sąvokos. Gvildinama Lietuvos nacionalinio saugumo politikos esmė įsisavinant keturis politikos lygmenis, jų sąvokas, supažindinama su filosofinėmis, socialinėmis bei politinėmis doktrinomis ir įvairių grupuočių vaidmeniu globalioje politikoje.

VIII semestro užduotis – įtvirtinti teorines ir praktines žinias būrio lygmeniu

Aštuntasis semestras padalytas į du etapus:

1 etapo metu kariūnai supažindinami su taikos palaikymo operacijos pagrindais, mobilizacinio rezervo sąvokomis ir jo rengimo tvarka; kuopos vado pareigomis vykdant mobilizaciją; įtvirtinamos kariūnų žinios sprendžiant konfliktines situacijas, rengiant seržantus, ieškant naujų darbo metodų su padaliniais.

2 etapo metu vyksta praktinis būrio vado kovos kursas. Šiame kurse kariūnai sprendžia taktines užduotis, kurių jie mokėsi ketverius metus, ir atlieka būrio vado, skyriaus vado bei eilinių karių pareigas organizuojant, planuojant ir vykdant kovos užduotis. Būrio vado kovos kurso rezultatai – sudedamoji valstybinio taktinio egzamino dalis. Kasdieninėje tarnyboje visi ketvirto kurso kariūnai atlieka karininkų pareigas (į kitas pareigas perkeliama rotacijos būdu). Baigiamajame semestre kariūnams dėstomi šie dalykai: gynybos institucijų vadyba, euroatlantinė integracija, taikos palaikymo operacijos, teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijų vadyba, logistika. Visi kariūnai rašo baigiamąjį darbą, kuriame, pasinaudodami įgytomis karybos ir universitetinių dalykų žiniomis, sprendžia konkrečias problemas, susijusias su kariuomenės veikla.

Kariūnai studijuoja gynybos institucijų vadybą lemiančius veiksnius, jų kriterijus ir principus, informacijos srautų judėjimą ir apdorojimą, valdymo funkcijų perskirstymą integruojantis į tarptautines gynybos struktūras. Supažindinama su euroatlantinėmis struktūromis ir Lietuvos vieta Europos šalių bendradarbiavimo kontekste. Analizuojami JTO ir NATO taikos palaikymo ir įvedimo principai, taikos palaikymo pajėgų elgsenos normų kodeksas. Nagrinėjami probleminiai viešojo administravimo ir teisės reformos klausimai, teisėsaugos institucijų sistema. Suteikiama žinių apie teisėsaugos institucijų ir jėgos struktūrų vaidmenį valstybėje ir visuomenėje, vietos savivaldą, savivaldybes, jų funkcijas ir jų sąveiką su kariuomene. Nagrinėjama logistikos reikšmė visuomenėje ir kariuomenėje, transporto vieta logistikoje, atsargų valdymo sistema, mokoma koordinuotai planuoti pirkimų, transportavimo, sandėliavimo, atsargų valdymo veiklą siekiant kuo geresnių rezultatų.

Vykdam karinio ir akademinio rengimo programas daug dėmesio skiriama kariūnų fiziniam rengimui. Pratybos yra viena iš pagrindinių kariūnų fizinio rengimo ir auklėjimo formų. Kariūnai lavinami fizinio rengimo pratybų metu pagal mokymo programas, o po saviruošos – papildomų fizinio rengimo pratybų metu; norintys pasiekti aukštesnį sportinio meistriškumo lygį (krepšinio, futbolo, bokso, kovinės savigynos, lengvosios atletikos, imtynių, jėgos trikovės, sunkumų kilnojimo srityje) lanko sporto sekcijas ir dalyvauja įvairiausio rango sporto renginiuose bei varžybose.

Kariūnai turi pasiekti tokį fizinį parengimo lygį, kuris padėtų sėkmingai spręsti kovos užduotis įvairiomis sąlygomis, tiek per mokymus, tiek susiklosčius ekstremalioms situacijoms. Ne mažiau svarbu diegti kariūnams poreikį sportuoti, išmokyti juos perteikti susistemintas žinias apie fizinį rengimą jauniems, pradedantiems tarnybą kariams.

Pagrindinės fizinio parengimo užduotys:

1. Fizinė savybių – ištvermės, jėgos, greičio ir vikrumo vystymas ir tobulinimas;
2. Naujų fizinė įgūdžių mokymas ir plėtojimas (judant raižyta vietoje, šliužiant slidėmis, įveikiant kliūtis, plaukiant vandeni su ekipuote);
3. Psichinių bei fizinė įgūdžių, reikalingų kariui, atliekančiam specialios paskirties užduotis, ugdymas;
4. Karių sveikatos stiprinimas, organizmo grūdinimas kovinės veiklos sąlygomis bei veikiant nepalankiems veiksniams;
5. Sveiko gyvenimo būdo programavimas.

Mokymo metu instruktoriai skirsto kariūnus į fiziškai pasirengusius ir nelabai gebančius vykdyti fizinio testavimo reikalavimus. Iš silpniausiai pasirengusių sudaromos atskiros grupės pagal fizines savybes, kurias reikia tobulinti (ištvermė, jėga, greitis, gimnastikos pratimai). Su sudarytomis grupėmis vedami papildomi užsiėmimai dienotvarkėje numatytu laiku.

Kariūnų fizinis rengimas vertinamas pagal numatytus normatyvus, kurie yra koreguojami atsižvelgiant į fizinio rengimo reikalavimų pasikeitimus vidurinėse mokyklose ir krašto apsaugos sistemoje. Normatyvai sudaryti sunkėjančia seka, keliant kariūnus iš vieno kurso į kitą.

Kariūnai papildomai sportuoja po saviruošos. Dėstytojai stengiasi pratęsti arba įtvirtinti fizinių savybių lavinimą, pradėtą planinių pratybų metu.

Kariūnams organizuojamos ekskursijos į Lietuvos valstybei ir kariuomenei atmintinas vietas, muziejus, teatrus, kariuomenės dalinius, valstybinės reikšmės įmones bei pažintinės išvykos į įvairias Lietuvos vietas. Reguliariai vyksta susitikimai, diskusijos, pokalbiai su LR Seimo, Vyriausybės, kariuomenės atstovais bei pokario partizaninės kovos dalyviais. Kiekvienais metais karo akademijoje vyksta atvirų durų dienos, kurių metu jaunimas supažindinamas su stojimo į LKA tvarka, mokymo programomis, mokymo baze. Pagal LKA veiklos programą kariūnų choras, ansambliai rengia susitikimus, koncertus Lietuvos miestuose, mokyklose. Susitikimų metu visuomenė supažindinama su LKA gyvenimu, veikla ir mokymosi sąlygomis. Kariūnai lanko privalomą šokų fakultatyvą, kuriame mokosi tautinių ir šiuolaikinių šokių elementų. Tęsiant Lietuvos kariuomenės tradicijas, kariūnų bataliono kuopoms suteikti žymių Lietuvos kariuomenės mūšių vardai, kariūnai rikiuotės metu mokomi dainuoti tautines, patriotines dainas.

Baigiamoji dalis

Kariūnai, išėję visą 4 metų karinio ir universitetinio rengimo programą, teigiamai įvertinti po stažuotės kariniuose vienetuose ir po būrio vado kovos kurso, atestuojami ir laiko kvalifikacinį (taktikos) egzaminą motorizuotųjų šaulių būrio vado kvalifikacijai gauti. Taip pat gina bakalauro baigiamąjį darbą (personalo vadybos, inžinerinės vadybos ar tarptautinių santykių).

Sėkmingai išlaikiusiems kvalifikacijos egzaminą suteikiama motorizuotųjų šaulių būrio vado kvalifikacija ir teikiami dokumentai dėl karinio laipsnio suteikimo. Suteikus leitenanto laipsnį, karininkai skiriami į karinius vienetus – į motorizuotųjų pėstininkų (arba lygiavertes) būrių vadų pareigas.

Kariūnams, nelaikiusiems arba neišlaikiusiems kvalifikacijos egzamino, suteikiamas seržanto laipsnis ir jie skiriami kariuomenės vado sprendimu į seržantų pareigas. Jiems leidžiama po vienerių metų tarnybos ir teigiamos atestacijos pakartotinai laukti kvalifikacijos egzaminą.

I pakopą baigę absolventai turi sugebėti vadovauti būriui, organizuoti ir vesti užsiėmimus kariams, žinoti esančios kariuomenėje ginkluotės ir technikos galimybes, jos taktinio panaudojimo principus, išmanyti NATO šalių taktiką, mokėti anglų kalbą antruoju lygiu. Baigę I pakopą LKA karininkai, pasiūsti tarnauti į aukštos parengties arba teritorinės gynybos padalinius, sugebės pritaikyti įgytas žinias būriui valdyti ir mokymuose.

Karininkas valstybėje reprezentuoja visuomenės gyvenimo jėgos elementą. Jis yra apsisprendęs saugoti ir ginti valstybę ir teisėtą jos santvarką iki paskutinės aukos – savo gyvybės. vyras ar moteris, paklusę savo pašaukimui, turi tinkamai jam pasirengti, nes jiems tenka labai didelė atsakomybė. Tokio pasirengimo pagrindas yra patriotizmas, asmens būdo tvirtumas, pareigingumas ir geros profesinės žinios. Tik būdamas sąmoningas valstybės pilietis, gerai suprantantis bei pažįstantis ir kitas, ne vien karinio gyvenimo sritis, karininkas gerai (tinkamai) atliks savo pareigas.

Generolo Jono Žemaičio Karo akademijos karinio rengimo programa (2001). Vilnius. Patvirtinta Lietuvos kariuomenės vado 2001-06-29 įsakymu Nr. 464. psl 2-8.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos
krašto apsaugos ministro
2000 07 01 įsakymu Nr. 765

KVALIFIKACINIAI REIKALAVIMAI GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJOS ABSOLVENTAMS

Bendrosios nuostatos

1. Kvalifikaciniai reikalavimai nustato karininko privalomą parengimo lygį ir sudaromi kiekvienai specialybei.
2. Kvalifikacinius reikalavimus sudaro 2 dalys:
 - 2.1. Pareigybės apibūdinimas. Joje nurodyti atsakomybė, užduotys, kurias privalės vykdyti taikos ir kovos veiksmų metu įprastomis ir ypatingomis sąlygomis, sunkumai, kuriuos reikės įveikti jaunam karininkui.
 - 2.2. Mokymo tikslai ir uždaviniai. Joje nurodomi bendrieji reikalavimai absolventui: moralė, pareiagingumas, savarankiškumas, ištikimybė Tėvynei, pareigų, įstatymų, statutų ir savo viršininkų įsakymų vykdymas, žinių ir įgūdžių, baigus Akademiją, lygis. Nurodoma, ką turi žinoti ir mokėti iš konkrečių mokomųjų dalykų: taktikos, ginkluotės ir specialiosios technikos, inžinerinio parengimo, apsaugos nuo naikinimo priemonių, karo topografijos, ryšių, medicininio parengimo, karinio administravimo, metodinio parengimo, rikiuotės, statutų, fizinio parengimo.
3. Kvalifikaciniai reikalavimai arba jų atskiri punktai turi būti papildomi arba keičiami įdiegus į kariuomenės dalinius naują kovos techniką, ginkluotę, pakeitus atskirus kovos veiksmų taktikos elementus, bet ne rečiau kaip kas 4 metai.

Pareigybės apibūdinimas

1. Specialybė – motorizuotųjų pėstininkų būrio vadas.

2. Pavaldumas – tiesiogiai pavaldus ir atsakingas kuopos vadui.
3. Atsakomybė. Atsako už:
 - a) pavaldų būrį;
 - b) būrio mokymą vadovaudamasis patvirtintais standartais ir aukštesniųjų vadų nurodymais;
 - c) drausmę būryje, būrio administravimą, seržantų darbą kareivinėse ir lauko sąlygomis;
 - d) savo ir pavaldiniui priklausančių ginklų, ekipuotės ir kitos įrangos saugojimą ir priežiūrą.
4. Pagrindinis uždavinys – vadovauti paskirtam būriui kareivinėse, mokymo ir kovos veiksmų metu.
5. Užduotys, kurias privalės vykdyti:
 - kovos;
 - taikos palaikymo operacijos;
 - teritorinės gynybos;
 - kariškių pagalbos civiliams;
 - evakuacijos veiksmų;
 - humanitarinės pagalbos;
 - ceremonijos.
6. Būrio vado užduotys kovos veiksmuose:
 - Vadovauti būriui,
 - Vykdyti standartines procedūras:
 - a) gauti ir leisti įspėjamuosius įsakymus;
 - b) gauti, papildyti ir rengti įsakymus;
 - c) atlikti rekognoskuotę;
 - d) analizuoti gautas užduotis, duoti kovinius nurodymus ir formuluoti užduotis;
 - e) koordinuoti kovos veiksmų procedūras būryje.
7. efektyviai panaudoti žinias ir įgūdžius:
 - a) gerai šaudyti iš asmeninio ginklo;
 - b) panaudoti būrio ginkluotę atitinkamai sprendžiamai taktinei užduočiai;
 - c) vadovauti būrio tiesioginei ir netiesioginei ugniai;

- d) turėti aukščiausius kario veiksmų mūšio lauke ir kovos veiksmų standartus;
- e) gerai mokėti ir sugebėti praktiškai naudotis topografijos žiniomis;
- f) vadovauti būriui žygyje pėsčiomis ir mašinomis;
- g) naudotis radijo ryšio standartinėmis procedūromis;
- h) žinoti kuopos ginkluotės galimybes, charakteristikas, taktinio panaudojimo principus;
- i) žinoti (suprasti) jungtinių ginklų grupės galimybes, charakteristikas, taktinio panaudojimo principus;
- j) išskiesti netiesioginę ugnį:
 - minosvaidžių,
 - artilėrijos;
- k) suprasti pagrindinių pajėgų taktikos doktriną;
- l) atlikti stebėjimą būrio ir kuopos lygmeniu.

Užduotys vykdant savo veiksmus

- 8. Puolime:
 - a) vadovauti būrio judėjimui ir ugniai;
 - b) vadovauti būriui, būrio/kuopos sudėtyje vykdančiam paruoštą ataką;
 - c) vadovauti būriui, būrio/kuopos sudėtyje vykdančiam paruoštą ataką;
 - d) vadovauti būriui vykdančiam ataką naktį.
- 9. Gynyboje:
 - a) vadovauti būriui, vykdančiam paruoštą ir neparuoštą gynybą;
 - b) vadovauti būriui, užimančiam ir ruošiančiam gynybos pozicijas;
 - c) vadovauti gynyboje vykdomiems kasdieniniams darbams;
 - d) vadovauti būriui kontratakoje;
 - e) vadovauti būriui rezerve ir saugoj.
- 10. Stabdymo veiksmai. Vadovauti būriui, kuopos sudėtyje (kuopos grupėje) vykdančiam stabdymo veiksmus.
- 11. Perdislokavimo veiksmai:
 - a) Karių keitimas, pastiprinimo užduotys;
 - b) Atsitraukimas;
 - c) Judėjimas, numatant sąlytį su priešu.
- 12. kitos užduotys:

- a) Patruliavimas:
 - 1. Vadovauti žvalgybos patruliui.
 - 2. vadovauti užimant stovyklavietę ir patruliuojant iš jos.
 - 3. vadovauti būriui/kuopos pasaloje.
 - 4. veikti iš būrio/kuopos stovyklavietės arba slėptuvės.
- b) Taikinių nustatymas:
 - 1. Naudoti pėstininkų/artilerijos, minosvaidžių taikinių nustatymo procedūras.
 - 2. naudoti pėstininkų/tankų taikinių nustatymo procedūras.
- 13. Vadovauti būriui ypatingomis sąlygomis:
 - Riboto matomumo;
 - Įveikiant kliūtis;
 - Miške;
 - Mieste.
- 14. Naudoti apsaugą ir saugumą užtikrinančias priemones:
 - a) išsidėstymą vietovėje;
 - b) judant pėsčiomis ir mašinomis;
 - c) judant rikiuote pėsčiomis, mašinomis, kai numatoma galima pasala;
 - d) prieš oro antpuolius;
 - e) cheminio, biologinio, atominio ginklo panaudojimo pavojaus atveju.
- 15. Suderinti visų pajėgų, palaikančių kovos veiksmus, darą:
 - a) snaiperių;
 - b) minosvaidžių;
 - c) granatsvaidžių ir kulkosvaidžių;
 - d) prieštankinių ginklų;
 - e) žvalgybos grupių;
 - f) artilerijos palaikymą iš uždarų pozicijų;
 - g) visų ginklų priešlėktuvinę gynybą;
 - h) šarvuočių;
 - i) pionierių;
 - j) atakuoti palaikant sraigtasparniams.
- 16. Administravimas lauko sąlygomis:
 - a) derinti aprūpinimo klausimus;

- b) vadovauti būrio aprūpinimui įranga, užtikrinant reikiamą saugumą, priežiūrą, ginklų, amunicijos ir kitų materialinių vertybių apskaitą;
 - c) saugiai eksportuoti belaisvius;
 - d) palaikyti būrio sveikatos būklę ir vykdyti nustatytas inspekcijas;
 - e) palaikyti moralę ir drausmę būryje.
17. Administravimas kareivinėse:
- a) vykdyti būrio fizinį ir kovinį rengimą;
 - b) palaikyti reikiamą būrio parengtį;
 - c) vadovauti būrio aprūpinimui, ginklų, įrangos, ekipuotės laikymui ir priežiūrai;
 - d) atlikti dalinio budėtojo pareigas.

Karių mokymas

18. Vadovauti ir vesti būrio mokymą:
- a) pagal kuopos rengimo programą ir vado nurodymus planuoti ir rengti būrio mokymą;
 - b) taikyti pažangius mokymo metodus;
 - c) mokyti taktikos ir kovos veiksmų įvairiomis sąlygomis;
 - d) planuoti ir vesti šaudymo pratybas pagal patvirtintą kursą;
 - e) atlikti šaudymo vadovo pareigas šaudyklose šaudant iš etatinių būrio ginklų;
 - f) naudotis pirotechnika, paieškos ir išgyvenimo įranga;
 - g) būti atsakingam už būrio karių fizinį pasirengimą bei planuoti ir vesti papildomas pratybas.

Sąlygos, kuriomis privalo atlikti pareigas

19. Fizinės:
- a) bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos vietovėje;
 - b) normaliomis klimato sąlygomis (pavasari, vasarą, rudenį, žiemą);
 - c) vesti kovos veiksmus dieną ir naktį 24 val. per parą, kai to reikalauja situacija;
 - d) veikti sąlytyje su priešu, priešo užimtoje teritorijoje, užnugaryje;
 - e) įveikti vietovę nešant asmeninius ginklus, kovinę aprangą ir amuniciją pagal taktinės situacijos poreikius;

f) apsirengus neperšaunamąsias liemenes, apsaugos nuo masinio naikinimo ginklo kostiumus.

20. Organizacinės:

- a) prižiūrimas (vadovaujamas) kuopos vado;
- b) kartais arba išskirtiniais atvejais veikiantis nepriklausomai;
- c) bataliono rezerve, kuopos sudėtyje;
- d) veikdamas, kaip palaikymo grupės dalis.

21. Socialinės ir psichologinės:

a) veikti, esant psichologinei įtampai dėl įvykdymo laiku duotos užduoties, aprūpinančios bendrą veiksmų planą;

- b) įvertinti riziką ir priimti sprendimus streso sąlygomis;
- c) veikti didelio diskomforto ir miego trūkumo sąlygomis;
- d) jausti vadovavimo atsakomybę ir padaliniam, ir aukštesniems vadams;
- e) būti lojaliam;
- f) sutikti su įsakymais ir sprendimais, keliančiais grėsmę padalinių gyvybei;
- g) rodyti asmeninį profesionalumą ir drausmę kovos situacijoje, mokymuose

ir kareivinėse;

h) suprasti ir paklusti būrio, kuopos, bataliono tradicijoms.

22. Sunkumai:

a) asmeninių ir būrio kolektyvinių įgūdžių efektyvus panaudojimas iškilusiems uždaviniams spręsti;

b) sugebėjimas įvykdyti netikėtą užduotį, kuriai specialiai nesiruošiama;

c) būti pasiruošusiam atlikti kuopos vado pavaduotojo pareigas arba ypatingomis sąlygomis be kuopos vado vesti atitinkamo lygio pratybas.

Mokymo tikslai ir uždaviniai

1. Karininkas absolventas, išėjęs visą mokymo programą, turi būti parengtas atlikti motorizuotųjų pėstininkų būrio vado pareigas.

2. Karininkas absolventas turi būti visapusiškai išsilavinęs, pareigingas, aukštos moralės, savarankiškas, tvirto būdo, mokantis vadovauti, nebijantis atsakomybės, besirūpinantis karių gerove karininkas, ištikimai tarnauti Tėvynei, vykdyti Priesaiką, Lietuvos įstatymus, statutų reikalavimus ir savo viršininkų įsakymus.

saugoti valstybines ir karines paslaptis. Gilinti karines žinias ir tobulinti karinius įgūdžius, sugebėti organizuoti karių mokymą ir auklėjimą, palaikyti padalinyje kovinę parengtį, drausmę, tvarką pagal kovos dokumentų ir statutų reikalavimus. Būti fiziškai užsigrūdinusiam. Išmanyti karinio rengimo dalykus ir išlaikyti nustatytus testus Ne egzaminus ne mažiau kaip 7 balams.

3. Studijuodamas kitus (ne karinius) mokomuosius dalykus absolventas turi išmokti anglų kalbą ne žemesniu kaip antruoju (ND 6001) lygiu. Mokėti savo praktinėje veikloje naudotis kompiuterine technika, įgytomis vadybos, pedagogikos, psichologijos, etikos, estetikos, teisės ir kitomis žiniomis.

4. Iš taktikos ir bendrojo karinio rengimo absolventas turi:

4.1. Žinoti:

Lietuvos Respublikos ir kaimyninių šalių sausumos kariuomenių dalinių organizacinę struktūrą (iki bataliono), jų kovines galimybes, ginkluotės ir kovos technikos charakteristikas bei padalinių kovinio panaudojimo pagrindus;

Lietuvos kariuomenės rūšių, karinių vienetų kovinio panaudojimo bendruosius principus;

Bendruosius taikos įvedimo (palaikymo) operacijų principus;

Būrio (kuopos) kovinio valymo principus;

Būrio vado darbą organizuojant ir vykdant kovos veiksmus bei jų kovinį aprūpinimą;

Būrio (kuopos) taktinių bei rikiuotės pratybų planavimo, organizavimo ir vedimo metodiką;

Teritorinės gynybos pagrindus;

Teorinius vadybos pagrindus;

Karo meno istorijos pagrindus, Lietuvos kariuomenės, ginkluoto pasipriešinimo kovų bei kitų šalių karinių pajėgų pažangią patirtį;

Kovinės parengties pagrindus;

Krašto apsaugos statutų reikalavimus, dienos tarnybos, sargybų organizavimo tvarką;

Lietuvos Respublikos bendruosius teisinius svarbios informacijos slaptinimo pagrindus ir privalomą šios informacijos apsaugos tvarką.

4.2. Mokėti:

Nustatyti gautos kovos užduoties svarbiausius elementus, nuo kurių priklauso galutinis užduoties vykdymo rezultatas;

Analizuoti ir vertinti kovos situaciją priimti sprendimą vykdyti užduotį;

Īforminti būrio vado sprendimā, rengti ir skelbti ģsakymus kovos uģduoċiai vykdyti, atlikti rekognoskuotģ;

Vadovauti būriui keiċiantis taktinei situacijai, valdyti uģnģ ir manevrā, nustatyti tinkamiausģ kovos rikiuotģ;

Īsrinkti uģnies pozicijas, tikslingai panaudoti uģnies ir manevro galimybes;

Tiksliai nustatyti pģstininkų, tankų, artilerijos taikinius ir ģskviesti paremianċģ padalinių uģnģ jiems sunaikinti, atpaģinti NATO ir kaimyninių ţalių karo technikā ir lģktuvus;

Sumaniai panaudoti puolimo principus, vadovauti parengtai ir greitai būrio atakai, atakuoti paremiant aviacijai ir artilerijai;

Vadovauti būriui dienā ir naktģ puolant priešā apkasuose ir ģtvirtinimuose, atliekant būrio prasiskverbimo veiksmus;

Sumaniai panaudoti gynybos principus ir vadovauti būrio gynybai;

Īrengti būrio gynybines pozicijas, organizuoti uģnies sistemā, saugā;

Vadovauti būriui uģimant ir rengiant pagrindines ir atsargines gynybos pozicijas, ginantis dienā ir naktģ;

Panaudoti stabdomųjų veiksmų principus, vadovauti kontratakoms;

Organizuoti ir vykdyti gynybā, puolimā ir manevrā gyvenvietģje, miţkingoje vietovģje, ţiemā, naktģ;

Vadovauti ţvalgybos postui, ţvalgybos ir kovos patruliui;

Īsrinkti stovyklavietģs rajonā, jģ uģimti ir vadovauti būrio veiksmams stovyklavietģje, organizuoti saugā;

Rengti būrģ veiksmams pasaloje, organizuoti pasalas ir vadovauti joms;

Organizuoti būrio priešlģktuvinę gynybā, dalyvauti dalinio priešlģktuvinģs gynybos sistemoje;

Vadovauti būrio veiksmams priešo uģimtoje teritorijoje;

Īvertinti būrio pasirengimā vykdyti kovos uģduotģ;

Organizuoti ţygģ pģsċiomis ir maţinomis;

Vadovauti būriui, vykdanċiam kovos veiksmus, pratybas, taktinius mokymus;

Organizuoti ir metodiţkai teisingai vesti taktikos pratybas su būrio kariais;

Rengti slaptus dokumentus, juos saugoti ir vesti apskaitā;

Planuoti, organizuoti ir visapusiţkai aprūpinti būrio karių mokymā, vesti auklģjamāģ darbā; organizuoti dienos tarnybā;

Vadovauti būrio rikiuotģms;

Vadovauti būriui ģvedant kariniame vienete aukţstesnes kovinģs parengties pakopas;

5. Iš ginkluotės, karo ir specialiosios technikos absolventas turi:

5.1. Žinoti:

Šaulių ginklų taktines ir technines charakteristikas;

Pagrindinius balistikos, tikimybių ir paklaidų teorijos, kulų bei sviedinių sklaidos dėsnius, taikomus nustatant šaudymo efektyvumą;

Šaudymo iš nešiojamųjų zenitinių raketų kompleksų taisykles;

Šaudymo iš šaulių ginklų ir granatsvaidžių organizavimo tvarką ir taisykles;

Ugnies iškvietimo ir koregavimo į nurodytus taikinius tvarką;

NATO ir kaimyninių valstybių sausumos kariuomenės dalinių ginkluotės ir kovos technikos kovines savybes, taktines ir technines charakteristikas;

NATO ir kaimyninių valstybių smogiamosios aviacijos lėktuvų kovines galimybes, taktines ir technines charakteristikas.

5.2. Mokėti:

Valdyti būrio visų ginklų rūšių ugnį;

Taikliai šaudyti iš visų būrio šaulių ginklų, kovos mašinų (šarvuočių) ginkluotės, granatsvaidžių į pasirodančius ir judančius taikinius dieną ir naktį;

Organizuoti ir metodiškai teisingai vesti ginkluotės ir šaudybos pratybas su būrio kariais;

Vairuoti etatinę būrio karo techniką;

Organizuoti padalinyje ginkluotės ir kovos technikos priežiūrą.

6. Iš inžinerinio parengimo absolventas turi:

6.1. Žinoti:

Karių, ginkluotės ir kovos technikos maskavimo būdus ir metodus;

Apkasų, priedangų, slėptuvių įrengimo ir jų maskavimo būdus ir metodus;

Vandens ėmimo ir gerinimo būdus ir tvarką lauko sąlygomis;

Sprogstamųjų ir imitacinių medžiagų charakteristikos ir saugos naudojimo taisykles;

Pagrindines prieštankinių ir priešpėstinių minų naudojimo ir darymo nekenksmingas taisykles;

Sprogstamųjų ir kitų užtvaryų įrengimo tvarką;

Užtvaryų ir kliūčių įveikimo būdus (viele užtvaryų, minų laukų, vandens ir kitų kliūčių);

Pagrindinius aplinkos apsaugos reikalavimus kariniams objektams.

6.2. Mokėti:

Įrengti apkasus, priedangas ir slėptuves;

Maskuoti save, ginkluotę, apkasus, priedangas, stebėjimo postus ir kovos techniką;

Naudoti sprogstamąsias ir imitacines medžiagas, pirotechninius įtaisus;

Naudoti prieštankines ir priešpėstines minas, įrengti užtvargas;

Skaičiuoti sprogmenų kiekį, reikalingą kliūtims, užtvarams įrengti ir įveikti;

Įveikti minų laukus, vielų užtvargas, vandens ir kitas kliūtis;

Aptikti ir atpažinti minas ir padaryti jas nekenksmingas;

Imti ir gerinti vandenį, išgyventi lauko sąlygomis;

Naudoti minų ieškiklius;

Organizuoti ir vesti padalinyje inžinerinio parengimo pratybas.

7. Iš apsaugos nuo naikinimo priemonių absolventas turi:

7.1. Žinoti:

Apsaugos nuo naikinimo priemonių uždavinius;

Naikinimo priemonių charakteristikas;

Kovinių ir stipriai veikiančių nuodingųjų medžiagų savybes, naikinamąjį poveikį ir apsaugą nuo jų;

Jonizuojančiosios spinduliuotės biologinį poveikį ir apsaugą nuo jo;

Individualiosios ir kolektyvinės apsaugos, specialiojo švarinimo priemonės, radiacinės, cheminės žvalgybos ir dozimetrinės kontrolės prietaisų naudojimo tvarką.

7.2. Mokėti:

Organizuoti ir vykdyti būrio (kuopos) apsaugą nuo priešo naikinimo priemonių;

Vertinti radiacinę ir cheminę situaciją;

Naudoti individualiosios ir kolektyvinės apsaugos, specialiojo švarinimo priemonės, radiacinės žvalgybos ir dozimetrinės kontrolės prietaisus;

Organizuoti radiacinę ir cheminę žvalgybą, padalinių specialųjį švarinimą;

Gesinti padegamąsias medžiagas ir mišinius;

Organizuoti ir vesti būryje apsaugos naikinimo priemonių pratybas;

Atlikti apsaugos nuo naikinimo priemonių normatyvus.

8. Iš karo topografijos absolventas turi:

8.1. Žinoti:

Matavimų vietovėje būdus ir priemones;

Orientavimosi vietovėje be žemėlapių būdus ir priemones;

Žygių azimutais be žemėlapių duomenų įforminimo reikalavimus;

Objektų koordinatinių nurodymo žemėlapiuose taisykles;

Bendruosius topografinių žemėlapių, aerofotografijų ir kitų grafinių dokumentų sudarymo principus;

Naudojamus sutartinius ženklus, papildomų duomenų žymėjimo žemėlapyje pagrindinius reikalavimus;

Vietovės schemų sudarymo principus;

Palydovinių navigacijos sistemų naudojimo principus.

8.2. Mokėti:

Įvertinti vietovės taktines savybes, skaityti topografinius žemėlapius;

Nustatyti objektų vietą žemėlapyje;

Matuoti atstumus ir kampus vietovėje ir žemėlapyje;

Orientuotis vietovėje su kompasu, žemėlapiu ir be jų;

Atlikti žygius azimutais be žemėlapio;

Parinkti ir įforminti žygio pėsčiomis ar su kovos technika maršrutą;

Sudaryti reikiamo mastelio vietovės schemas.

9. Iš ryšių absolventas turi:

9.1. Žinoti:

Karinės ryšių informacinės sistemos sandarą, kūrimo bei elementų išdėstymo vietovėje principus;

Informacijos kaitos būryje (kuopoje) organizavimo būdus ir režimus atliekant įvairius kovos veiksmus;

Dokumentų, reglamentuojančių informacijos kaitą pagal NATO standartus, reikalavimus;

Radijo ryšio ir kariuomenės uždarojo valdymo pagrindus;

Ryšio priemonių taktinius techninius duomenis, jų eksploataavimo pagrindus;

Ryšio priemonių duomenų gavimo ir keitimo tvarka;

Kompiuterinės technikos panaudojimo principus.

9.2. Mokėti:

Organizuoti ryši būryje (kuopoje);

Naudotis ryšio ir uždarojo valdymo priemonėmis;

Keisti ryšio priemonių duomenis;

Kontroliuoti karių, dirbančių ryšio priemonėmis, veiklą;

Naudotis asmeniniais kompiuteriais.

10. Iš medicininio parengimo absolventas turi:

10.1. Žinoti:

Naikinimo priemonių poveikio žmogaus organizmui patogenezės principus;
Higienos ir sveiko gyvenimo būdo pagrindinius principus;
Sužaištųjų evakavimo iš mūšio lauko tvarką ir priemones;
Pirmosios medicinos pagalbos suteikimo taisyklės ir medicininės priemonės, kuriomis teikiama medicinos pagalba.

10.2. Mokėti:

Suteikti pirmąją medicinos pagalbą sužeistiesiems, nukentėjusiesiems nuo nuodingųjų medžiagų, apdegimo, nušalimo, pažeidimo elektros srove ir kitais atvejais;

Organizuoti sužeistųjų evakavimą iš mūšio lauko;

Palaikyti padalinyje reikiamas sanitarines higienos sąlygas.

11. Iš karinio administravimo absolventas turi:

11.1. Žinoti:

Karo tarnybos organizavimo teisinius pagrindus;

Būrio (kuopos) aprūpinimo tvarką ir normatyvus;

Personalo vadybos pagrindus;

Raštvedybos pagrindus;

Padalinio ūkio organizavimo tvarką;

Materialinių vertybių gavimo, išdavimo, naudojimo, saugojimo, paskaitos ir nurašymo tvarką.

11.2. Mokėti:

Savarankiškai tvarkyti administravimo reikalus;

Rengti tarnybinius dokumentus, susirašinėti su fiziniais ir juridiniais asmenimis tarnybiniiais klausimais;

Organizuoti būrio (kuopos) ūkio tvarkymą ir aprūpinimą materialinėmis vertybėmis;

Tvarkyti gavimo, apskaitos, perdavimo ir nurašymo dokumentus;

Atlikti norminių dokumentų paiešką ir naudotis jais praktinėje veikloje.

12. Iš metodinio parengimo absolventas turi:

12.1. Žinoti:

Pedagogikos pagrindus;

Karių kovinio rengimo principus ir pagrindines taisykles;

Karių mokymo formas ir metodus;

Motorizuotųjų pėstininkų būrio (kuopos) rengimo programą;

Teorinių ir praktinių pratybų rengimo ir vedimo metodiką.

12.2. Mokėti:

Planuoti, rengti ir vesti skyriaus ir būrio pratybas;
Organizuoti, kontroliuoti ir vertinti skyrininkų vedamas pratybas;
Vertinti pratybų dalyvius, rengti ataskaitas apie vestas pratybas.

13. Iš krašto apsaugos statutų absolventas turi:

13.1. Žinoti:

Statutų reikalavimus ir jų pritaikymo tarnyboje (praktinėje veikloje) metodus;
Statutų pratybų rengimo ir vedimo metodiką.

13.2. Mokėti:

Užtikrinti statutų reikalavimų laikymąsi savo padalinyje;
Vesti ir organizuoti statutų pratybas su padaliniu;
Vadovautis Kariuomenės drausmės statuto reikalavimais skatinant, baudžiant ir palaikant padalinyje tvarką.

14. Iš rikiuotės ir karinių ceremonijų statuto turi:

14.1. Žinoti:

Rikiuotės ir karinių ceremonijų statuto reikalavimus ir rikiuotės valdymą iki bataliono imtinai;

Rikiuotės pratybų rengimo, vedimo ir organizavimo metodiką;
Karių individualaus rikiuotės parengimo įvertinimo metodiką.

14.2. Mokėti:

Valdyti padalinio (iki kuopos imtinai) rikiuotę;
Rengti, vesti ir organizuoti pratybas su padaliniu iki kuopos imtinai;
Individualius rikiuotės veiksmus;
Įvertinti individualų kario ir padalinio rikiuotės parengimą.

15. Iš fizinio parengimo turi:

15.1. Žinoti:

Bendruosius fizinio parengimo pagrindus, auklėjamąjį fizinio parengimo tikslą;
Mokymo programoje numatytų fizinio parengimo pratimų ir veiksmų mokymo metodiką ir normatyvus;

Saugaus elgesio ir traumų išvengimo būdus;
Asmeninės ir kolektyvinės higienos reikalavimus;
Kario organizavimo funkcijų kontrolės metodus;

15.2. Mokėti:

Atlikti numatytus programoje fizinio pasirengimo pratimus ir veiksmus;
Metodiškai teisingai organizuoti ir vesti fizinio rengimo pratybas kariūnams;
Organizuoti, vadovauti ir planuoti karių fizinį rengimą ir sportinę veiklą padalinyje

Kariuomenės vadas

brg.gen.

J.A.Kronkaitis

Kvalifikaciniai reikalavimai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos
absolventams (3 – 15 psl.)

KARIŪNŲ VERTINIMO REIKALAVIMAI

1. Taktikos katedros egzaminų taip pat įskaitų ir lauko pratybų vertinimo pagrindiniai reikalavimai:

1.1. **Taktikos bendrieji nuostatai.** „ Taktikos įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, kontrolinius darbus ir lauko stovyklas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.4).

Taip pat laikoma ir nediferencijuota įskaita. Ši įskaita laikoma klasėje. Jos metu kiekvienas kariūnas atsisėdęs į savo vietą gauna dvidešimt klausimų testą. Kiekvienam jų yra parašyta po tris ar keturis atsakymus. Egzaminuojamasis turi teisingus atsakymus parašyti į atsakymų lentelę. Atsakyti į visus klausimus yra skiriama ne daugiau kaip 60 minučių. „Kariūnas neišlaiko įskaitos, kai: 1. Teisingai atsako mažiau kaip 50 % teste pateiktų klausimų, t.y. 9 ir mažiau. 2. Buvo pastebėtas nusirašinėjant nuo neleistino informacijos šaltinio ar kitaip pažeidė nustatytą įskaitos laikymo tvarką. Kariūnai, kurių bendras semestro vidurkis yra 9-10 balų ir kurie neturėjo neigiamų pažymių per semestrą, gali būti atleisti nuo įskaitos teorinės dalies laikymo“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.4).

Laikoma taip pat ir diferencijuota įskaita. Ji laikoma traukiant bilietus, kuriuose yra du teoriniai klausimai ir viena praktinė užduotis. Kariūnas turi teisę traukti bilietą ir antrą kartą, tačiau tokiu atveju įskaitos pažymys mažinamas dviem balais. Kariūnas į šiuos klausimus atsako žodžiu, o pasiruošimui skiriama trisdešimt minučių. Kariūnas išlaiko egzaminą jei atsako bent į du pateiktus klausimus. Neišlaiko egzamino jei: „1. Gauna neigiamą pažymį už du bilieto klausimus. 2. Buvo pastebėtas nusirašinėjant nuo neleistino informacijos šaltinio ar kitaip pažeidė nustatytą įskaitos laikymo tvarką“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.4). taip pat kariūnai turi laikyti ir kvalifikacijos egzaminą. Šį egzaminą leidžiama laikyti tik tiems kariūnams, kurie sėkmingai įvykdė karinio rengimo programos reikalavimus ir praėjo būrio vado kovos kursą. Kvalifikacinis egzaminas laikomas taip pat traukiant bilietus. Biliete yra du teoriniai klausimai ir praktinė užduotis. Kariūnas taip pat turi teisę traukti bilietą antrą kartą, tačiau tokiu atveju pažymys yra mažinamas dviem balais. Kariūnas į bilieto klausimus atsako žodžiu, o pasiruošimui skiriama ne daugiau kaip 45 minutės. Egzaminą kariūnas išlaiko tik tokiu atveju jei gauna teigiamus pažymius nors iš dviejų bilieto klausimų, o neišlaiko laikantis tokių pat kriterijų, kaip ir anksčiau minėtuose egzaminuose (nusirašinėjant, pažeidus kitas taisykles ir neatsakius teisingai bent į du klausimus).

Kariūnas gavęs neigiamą įskaitos įvertinimą, pakartotinai gali laikyti Studijų viršininko nustatytu laiku. Pakartotinai galima laikyti tik du kartus, o trečią kartą leidus tik Akademijos viršininkui. Laikant įskaitą pakartotinai išlieka ta pati tvarka, kaip ir laikant pirmą kartą.

Negalima perlaikyti diferencijuotos įskaitos norint gauti aukštesnį įvertinimą, o pakartotinai kvalifikacijos egzaminą laikyti leidžiama tik LKA vidaus tvarkos taisyklėse numatyta tvarka.

Laikant įskaitą ne sesijos metu, kariūnui, gavus neigiamą įvertinimą įskaitą perlaikyti galima tik suderinus su dėstomojo dalyko instruktoriumi. Tokiu atveju laikymo kartų skaičių nustato tos katedros viršininkas (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002).

1.2. Ginkluotės ir šaudybos bendrieji nuostatai. „Ginkluotės ir šaudybos įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, yra išlaikę ginklų valdymo testus ir atlikę kovinį šaudymą. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.22). čia kariūnai turi laikyti diferencijuotą įskaitą, kurios negali perlaikyti norint gauti aukštesnį įvertinimą. O neišlaikius jos pakartotinai kariūnas gali laikyti tik Studijų skyriaus viršininko nustatytu laiku. Taip pat laikomas egzaminas. Ir įskaitos ir egzamino metu išlaikoma ta pati tvarka kaip ir Taktikos egzaminuose ir įskaitose.

1.3. Karo topografijos bendrieji nuostatai. „Karo topografijos įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, kontrolinius darbus ir lauko stovyklas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.27). Kariūnai laiko tik diferencijuotą įskaitą ta pačia tvarka, kaip ir anksčiau minėtų egzaminų ir įskaitų.

1.4. Ryšių bendrieji nuostatai. „Ryšių įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už kiekvieną temą ir praktines pratybas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.30). Taip pat kariūnai turi laikyti nediferencijuotą ir diferencijuotą įskaitas anksčiau minėta tvarka.

2. Kovinio aprūpinimo katedros egzaminų ir įskaitų vertinimo pagrindiniai reikalavimai.

2.1. Inžinerinio rengimo bendrieji nuostatai. „Inžinerinio rengimo įskaitą leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, kontrolinius darbus ir lauko stovyklas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudoti įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.34).

Laikant nediferencijuotą įskaitą traukiami bilietai, kuriuose yra du klausimai. Į įskaitos klausimus kariūnas atsako raštu, atsakymui skiriama ne daugiau nei 60 min. Įskaitą kariūnas išlaiko,

kai teisingai atsako daugiau kaip 70% bilietų klausimų, o neišlaiko įskaitos jei: „1. Teisingai atsako į mažiau kaip 70% bilieto klausimų. 2. Buvo pastebėtas nusirašinėjant nuo neleistino informacijos šaltinio ar kitaip pažeidė nustatytą laikymo tvarką. Kariūnai, kurių bendras semestro vidurkis yra 9-10 balų ir kurie neturėjo neigiamų pažymių per semestrą, gali būti atleisti nuo įskaitos teorinės dalies laikymo (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.34).

Diferencijuotą įskaita laikoma traukiant bilietus, kuriuose yra du teoriniai klausimai ir praktinė užduotis. Kariūnas, kuris gavo teigiamą įvertinimą iš dviejų išlaiko įskaitą, o kariūnas, kuris negavo teigiamų įvertinimų iš dviejų klausimų, ar buvo pastebėtas nusirašinėjant, bei kitaip pažeidus tvarką, įskaitos neišlaiko.

Gavus neigiamą įvertinimą, kariūnas įskaitą gali pakartotinai laikyti tik Studijų skyriaus viršininko nustatytu laiku. Įskaitą pakartotinai laikyti galima tik du kartus, o trečią kartą tik Akademijos viršininkui leidus. Laikant įskaitą pakartotinai išlieka tokia pati tvarka, kaip ir laikant įskaitą pirmą kartą. Norint gauti aukštesnį įvertinimą negalima perlaikyti diferencijuotos įskaitos. Laikant įskaitą ne sesijos metu kariūnui, kuris gavo neigiamą įvertinimą, perlaikyti įskaitą leidžiama tik suderinus su dėstomojo dalyko instruktoriumi, o laikymų skaičių nustato katedros viršininkas (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002).

2.2. Apsaugos nuo naikinimo priemonių (ANP) bendrieji nuostatai. „, Apsaugos nuo naikinimo priemonių įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, kontrolinius darbus ir lauko stovyklas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl. 39).

Kariūnai norint atsiskaityti Apsaugos nuo naikinimo priemonių dalyką turi laikyti nediferencijuotą ir diferencijuotą įskaitas. Nediferencijuota įskaita laikoma klasėje, jos metu kariūnas gauna penkiasdešimties klausimų testą, apimantį visų išeitų temų medžiagą. Rašymui yra skiriama ne daugiau kaip šešiasdešimt minučių. Kariūnas, kuris atsakė daugiau kaip trisdešimt penkis klausimus išlaiko testą. Neišlaiko testo tuo atveju, jei atsakė mažiau nei į trisdešimt penkis klausimus, ar buvo pastebėtas nusirašinėjant, ar kaip kitaip pažeidus nustatytą įskaitos tvarką. Diferencijuota įskaita laikant traukiant bilietus, kuriuose pateikiami du klausimai ir praktinis uždavinys. Į pirmą ir antrą klausimus kariūnas privalo atsakyti žodžiu, o uždavinį sprendžia raštu. Taip pat kaip ir pastaraisiais kartais, kariūnas turi teisę ir čia traukti bilietą antrą kartą, bet pažymys yra sumažinamas dviem balais. Kariūnas gavęs neigiamą įvertinimą turi teisę perlaikyti įskaitas, tačiau laiką kada kariūnas gali perlaikyti, nustato Studijų skyriaus viršininkas. Perlaikant įskaitą išlieka ta pati tvarka kaip ir laikant pirmą kartą. Diferencijuotos įskaitos perlaikyti norint gauti aukštesnį įvertinimą negalima taip pat. O laikant įskaitą ne sesijos metu, kariūnui, gavusiam

neigiamą įvertinimą, perlaikyti įskaitą leidžiama tik susiderinus su dėstomojo dalyko instruktoriumi. Tokiu atveju įskaitų perlaikymo skaičių nustato katedros viršininkas.

2.3. Kovos technikos (KT) bendrieji nuostatai. „Kovos technikos įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už kontrolinius darbus ir lauko pratybas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.41). Norint atsiskaityti Kovos technikos dalyką reikia laikyti nediferencijuotą ir diferencijuotą įskaitas. Laikant nediferencijuotą įskaitą kariūnas traukia bilietus ir į juos atsako raštu. Biliete yra du teoriniai klausimai ir praktinis uždavinys. Norint išlaikyti šią įskaitą reikia, atsakyti daugiau kaip 70 % klausimų ir tai padaryti ne daugiau, kaip per šešiasdešimt minučių. Jei kariūnas atsako mažiau kaip į 70 % klausimų, ar neišsprendžia praktinio uždavinio, taip pat pastebimas nusirašinėjant ar pažeidžia kaip nors kitaip įskaitos laikymo tvarką, tokiu atveju skaitoma, jog įskaita yra neišlaikyta.“Kariūnai, kurių bendras semestro vidurkis yra 9-10 balų ir kurie neturėjo neigiamų pažymių per semestrą, gali būti atleisti nuo įskaitos teorinės dalies laikymo“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.41). Diferencijuotą įskaitą laiko traukiant bilietus ir į įskaitos klausimą kariūnas turi atsakyti žodžiu. Biliete yra du teoriniai ir vienas praktinis klausimai. Čia taip pat galima traukti antrą kartą, tačiau pažymys sumažinamas dviem balais. Kariūnas, kuris atsako į du įskaitos klausimus teigiamai išlaiko egzaminą. Jei kariūnas pastebimas nusirašinėjant nuo neleistino įskaitos metu naudotis šaltinio, ar pažeidžia kaip kitaip nustatytą įskaitos tvarką ir žinoma jei neatsako teisingai į du klausimus, tokiu atveju kariūnas neišlaiko įskaitos. Neišlaikius įskaitos, galima ją laikyti pakartotinai, tačiau tik laiką nustačius Studijų skyriaus viršininkui. Vėl gi negalima perlaikyti diferencijuotos įskaitos norint gauti aukštesnį įvertinimą, o laikant įskaitą ne sesijos metu ir jos neišlaikius, perlaikyti įskaitą galima tik suderinus laiką su dėstomojo dalyko instruktoriumi. O perlaikymo skaičių nustato katedros viršininkas.

2.4. Medicininio rengimo (MED) bendrieji nuostatai. „Medicininio rengimo įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupinę pratybas ir lauko stovyklą. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.45). norint išlaikyti šią įskaitą, kariūnai turi laikyti nediferencijuotą įskaitą, kuri laikoma klasėje. Jos metu kariūnai gauna keturiasdešimties klausimų testą, apimančią visų išeitų temų medžiagą. Rašymui yra skiriama ne daugiau kaip šešiasdešimt minučių. Ir tik tas kariūnas išlaiko įskaitą, kuris atsako ne mažiau kaip į dvidešimt aštuonis testo klausimus. Neišlaiko įskaitos tie kariūnai, kurie atsakė mažiau nei į dvidešimt aštuonis testo klausimus, ar juos pastebėjo nusirašinėjant, bei kitaip pažeidus įskaitos nustatytą tvarką. Čia taip pat kariūnai, kurių bendras semestro vidurkis yra 9-10 balų ir, kurie

neturėjo neigiamų pažymių, gali būti atleisti nuo įskaitos teorinės dalie laikymo. Neišlaikius įskaitos, pakartotinai kariūnas gali ją klaikyti tik Studijų viršininko nustatytu laiku. Ir pakartotinai laikant įskaitą visa tvarka išlieka ta pati kaip ir pirmą kartą. Įskaitą laikyti galima du kartus, o trečią kartą tik Akademijos viršininkui leidus. Laikant įskaitą ne sesijos metu ir jos neišlaikius, ją galima perlaikyti tik suderinus laiką su dėstomojo dalyko instruktoriumi. Tokiu atveju įskaitos laikymo skaičių nustato katedros viršininkas.

2.5. Logistikos bendrieji nuostatai. „Logistikos įskaitą leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas ir kontrolinius darbus. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.46). kariūnai laiko tik nediferencijuotą įskaitą, kurio metu rašo penkiasdešimt klausimų testą, arba traukiant bilietus, kuriame yra trys teoriniai klausimai ir praktinė užduotis. Atsakymams skiriama ne daugiau kaip šešiasdešimt minučių. Kariūnas įskaitą išlaiko tik tuo atveju jei atsakė į daugiau kaip trisdešimt penkis testo klausimus arba daugiau kaip 70 % bilieto klausimų. Neišlaiko jei atsako į mažiau klausimų, nei prieš tai nurodyta ir jei pažeidė įskaitų laikymo tvarką. Tie kariūnai, kurių bendras semestro vidurkis yra 9-10 balų ir, kurie neturėjo neigiamų pažymių per semestrą, gali būti atleisti nuo įskaitos teorinės dalies laikymo. Neišlaikius perlaikyti galima tokia pačia tvarka, kaip ir anksčiau minėtuose medicinos rengimo bendruose nuostatuose.

2.6. Metodinio rengimo bendrieji nuostatai. „Metodinio rengimo įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už grupines pratybas, kontrolinius darbus arba visas vestas kovinio rengimo pratybas. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitų metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.47). kariūnai taip pat laiko tik nediferencijuotą įskaitą „Įskaitos metu kariūnai rašo 30, 50 ir 40 klausimų testus, apimančius visą išeitą temų medžiagą, arba atsiskaito už visas vestas kovinio rengimo pratybas. Rašymui skiriama ne mažiau 60 minučių. Kariūnas išlaiko įskaitą, jeigu teisingai atsako į daugiau kaip 21, 35 ir 28 testo klausimus. Įskaita laikoma išlaikyta, jeigu kariūnas gavo teigiamus pažymius už visas vestas kovinio rengimo pratybas. Kariūnas neišlaiko įskaitos, kai:

1. Teisingai atsakė į mažiau kaip 21, 35 ir 28 testo klausimus.

2. Buvo pastebėtas nusirašinėjant nuo neleistino informacijos šaltinio ar kitaip pažeidė nustatytos įskaitos laikymo tvarką“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl. 47, 48). Perlaikyti įskaitą kariūnas gali tik Studijų skyriaus viršininko nustatytu laiku ir tik du kartus, trečią kartą galima perlaikyti tik Akademijos viršininkui leidus. Pakartotinai laikant įskaitą tvarka išlieka ta pati kaip ir laikant pirmą kartą. Laikant įskaitą ne sesijos metu ir jos neišlaikius, ją galima perlaikyti laiką suderinus su dėstomojo dalyko instruktoriumi, o perlaikymo skaičių nustato katedros viršininkas. O

gavus bent vieną neigiamą įvertinimą už vestas kovinio rengimo pratybas, kariūnas privalo iki įskaitos atsiskaityti tam instruktoriui, kuris parašė neigiamą pažymį.

2.7. Mobilizacijos rengimo (MR) bendrieji nuostatai. „Mobilizacinio rengimo įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamai už seminarus. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis kariūnai gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.49).kariūnai laiko tik diferencijuotą įskaitą, kurios metu traukia bilietus. Biliete yra du teoriniai klausimai, jie įskaitomi tik tada, jei kariūnas atsako į abu klausimus bent po 50 % procentų ir daugiau, atitinkamai vertinama balais. Pasiruošimui skiriama ne daugiau kaip trisdešimt minučių. Jei kariūnas į abu klausimus atsako mažiau nei po 50 % ar pažeidžia nustatytą įskaitos laikymo tvarką, jis įskaitos neišlaiko. Perlaikyti įskaitą gali ta pačia tvarka kaip ir prieš tai išvardintuose dalykuose.

2.8. Karinio administravimo (KAD) bendrieji nuostatai. „Karinio administravimo įskaitas leidžiama laikyti kariūnams, kurie atsiskaitė teigiamam pažymiui už seminarus. Įskaitų laikymo tvarką ir mokymo priemonių, kuriomis gali naudotis įskaitos metu, sąrašą tvirtina katedros viršininkas“ (Kariūnų vertinimo reikalavimai, 2002 psl.50). laikoma tik nediferencijuota įskaita, kurios metu traukiami bilietai su dviem teoriniais klausimais. Juos kariūnas atsako raštu ir jei atsakė daugiau kaip į 70 % klausimų tokiu atveju jis įskaitą išlaikė. Kariūnas, kuris atsakė mažiau nei į

70 % bilieto klausimų ar pažeidė įskaitos laikymo tvarką įskaitos tokiu atveju neišlaikė. Neišlaikius pakartotinai gali laikyti tik leidus Studijų skyriaus viršininkui du kartus, o trečią kartą tik Akademijos viršininkui leidus. Pakartotinai laikant išlieka ta pati tvarka kaip ir pirmą kartą. Laikant įskaitą ne sesijos metu ir jos neišlaikius perlaikyti galima suderinus laiką su to dalyko instruktoriumi, o laikymo skaičių nustato katedros viršininkas.

BAIGĘ KAPITONŲ KURSUS ABSOLVENTAI TURI ŽINOTI IR IŠMANYTI:

„ Lietuvos kariuomenės rūšių kovinio panaudojimo pagrindus ir kovinį pajėgumą;
Bataliono ir brigados štabo struktūrą ir štabo tarnybų darbą;
Kuopos ir bataliono kovinio valdymo pagrindus;
Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo paskirtį;
NATO ir kaimyninių šalių padalinių, taktikos, ginkluotės ir kovinio panaudojimo ypatumus;
Kuopos vado ir bataliono štabo darbą organizuojant ir vykdant kovos veiksmus bei jų kovinį aprūpinimą;

Kuopos vado ir bataliono štabo darbą organizuojant visapusišką kuopos ir bataliono aprūpinimą taikos metu;

Pratybų vedimo kuopoje ir bataliono metodiką;

Kuopos ir bataliono inžinerinio aprūpinimo užduotis;

Ryšio organizavimą kuopoje ir batalione;

Kuopos vado ir bataliono štabo karininko darbą organizuojant apsaugą nuo naikinimo priemonių;

Dalinio technika, ginkluotę, jų naudojimo pagrindus;

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo paskirtį, visuotinės gynybos principus, tarptautinio bendradarbiavimo gynybos srityje tikslus, uždavinius, kryptis, priemones, formas, reikšmę;

Įvairaus pobūdžio renginių specifika, pagrindinius organizavimo dėsnius, karių dalyvavimo civiliniuose renginiuose bei civilių dalyvavimo kariuomenės renginiuose ypatumus (Kvalifikaciniai reikalavimai generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kapitonų kursų absolventams, 2001 psl. 1, 2).

Taip pat nurodoma ir ką absolventas, baigęs kapitonų kursus, turi mokėti:

„ įforminti vado sprendimą dėl kovos užduoties vykdymo, rengti kovinius įsakymus, sprendimus, grafinius duomenis;

Kaupti ir analizuoti informaciją, teisingai ją įvertinti ir teikti pasiūlymus vadui dėl priimamų sprendimų;

Vadovauti kuopos kovos veiksams;

Organizuoti savo darbą ir koordinuoti jį su kitais štabo skyriais ir bataliono padaliniais;

Vykdyti organizacines procedūras, skirtas štabo ar jo skyrių veiklai palaikyti;
Visapusiškai dirbti su informacija: saugoti, naudoti, perduoti, naikinti;
Planuoti ir organizuoti visapusišką kuopos kovos veiksmų aprūpinimą, išnaudoti ginkluotės ir technikos kovinį pajėgumą;
Bendrauti su vietos civiliniais gyventojais laikantis jų tradicijų (papročių);
Valdyti mūšyje kuopos visų rūšių ugnį;
Vadovauti kuopos rikiuotėms;
Planuoti, organizuoti ir vykdyti kuopos ir bataliono karių mokymą ir auklėjamąjį darbą;
Organizuoti dienos tarnybą;
Organizuoti ir vesti pratybas taikant įvairius mokymo metodus;
Organizuoti tinkamą ginkluotės ir technikos priežiūrą;
Derinti karių dalyvavimą visuomenės organizuojamuose renginiuose su statutų reikalavimais;
Parengti ir vesti pasitarimus ir brifingus (pranešimus) (Kvalifikaciniai reikalavimai generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kapitonų kursų absolventams, 2001 psl.2).

PAREIGYBĒS APIBŪDINIMAS

1. Specialybē – kuopos vadās.
2. Pavaldots – tiesiogiai pavaldots ir atsaķinas bataliono vadui.
3. Atsako uķ:
 - a) pavaldķiā kuopā;
 - b) kuopos mokymā vadovaudamasis patvirtintais standartais ir aukķstesniū vadū nurodymais;
 - c) drausmē kuopoje, kuopos administravimā, karininkū darbā dalinyje ir lauko sālygomis;
 - d) savo ir padaliniui priklausanķiū ginklū, ekipotēs ir kitos īrangos saugojimā ir prieķiūrā.
4. Pagrindinis uķdavins – vadovauti paskirtai kuopai kareivinēsē, mokymo ir kariniū veiksmū metu.
5. Uķduotys, kurias privalēs vykdyti:
 - Kovos;
 - Taikos palaikymo operacijas;
 - Teritorinēs gynybos;
 - Karišķiū pagalbos civiliniam gyventojams;
 - Evakuacijas veiksmū;
 - Humanitarinēs pagalbos;
 - Ceremonijas.
6. Kuopos vado uķduotys mūķyje:
 - Vadovauti kuopai ir paskirtiems padaliniams;
 - Atlikti standartines procedūras:
 - a) gauti, papildyti, rengti ir leisti īsakymus;
 - b) atlikti rekognoskuotē;
 - c) analizuoti gautas uķduotis, duoti kovinius nurodymus ir formuluoti uķduotis;
 - d) koordinuoti kovos veiksmus kuopoje.
7. Efektyviai taikyti ķinias ir īgūdķius:
 - a) naudojant kuopos ginkluotē atitinkamoms taktinēs uķduotims sprēsti;

- b) vadovaujant kuopos tiesioginiai ir netiesioginiai ugniai;
- c) praktiškai dirbant su žemėlapiais;
- d) vadovaujant kuopai žygyje pėsčiomis, transportu ir kitomis priemonėmis;
- e) naudojantis radijo ryšio standartinėmis procedūromis;
- f) naudojant bataliono ginkluotę pagal jos galimybes, charakteristikas, taktinio naudojimo principus;
- g) sąveikaujant jungtinių ginklų grupėms pagal jų galimybes, atsižvelgiant į jų charakteristikas, taktinio naudojimo principus;
- h) išskviečiant netiesioginę ugnį:
 - minosvaidžių,
 - artilėrijos;
- i) gilinantį į sausumos ir kitų kariuomenės rūšių pajėgų taktikos doktriną;
- j) atliekant mūšio lauko stebėjimą kuopos ir bataliono lygmeniu.

Užduotys vykdant kovos veiksmus

8. Puolime:

- a) vadovauti kuopos judėjimui ir ugniai;
- b) vadovauti kuopai, kuopai bataliono sudėtyje, atakuojančiai priešą;
- c) vadovauti kuopos, kuopos bataliono sudėtyje iš anksto suplanuotam puolimui.

9. Gynyboje:

- a) vadovauti kuopos parengtai ir neparengtai gynybai;
- b) vadovauti kuopai, užimančiai ir ruošiančiai gynybos pozicijas;
- c) vadovauti gynyboje vykdomiems kasdieniniams darbams;
- d) vadovauti kuopai kontratakoje.

10. Stabdymo veiksmai. Vadovauti kuopos, kuopos bataliono sudėtyje stabdymo veiksams.

11. Perdislokavimo veiksmai:

- a) būrių keitimas, pastiprinimo užduotys;
- b) atsitraukimas;
- c) judėjimas, numatant sąlytį su priešu.

12. Vadovauti kuopai ypatingomis sąlygomis.

13. Naudoti apsaugą ir saugumą užtikrinančias priemones.

14. Suderinti visų pajėgų, palaikančių kovos veiksmus, darbą.

15. Administravimas lauko sąlygomis:

- a) derinti aprūpinimo klausimus;
- b) vadovauti aprūpinant kuopą įranga, palaikančia reikiamą saugumą, priežiūrą, ginklų, amunicijos ir kitų materialinių vertybių apskaitą;
- c) saugiai eksportuoti belaisvius;
- d) palaikyti kuopos sveikatos būklę ir vykdyti nustatytas inspekcijas;
- e) nenusižengti moralei ir palaikyti drausmę kuopoje.

16. Administravimas kareivinėse:

- a) organizuoti kuopos fizinį ir kovinį rengimą;
- b) palaikyti reikiamą kuopos parengtį;
- c) kontroliuoti kuopos aprūpinimą, ginklų, įrangos, ekipuotės laikymą ir priežiūrą.

Kario mokymas

17. Organizuoti kuopos mokymą:

- a) pagal bataliono rengimo programą ir vado nurodymus planuoti ir rengti kuopos mokymą;
- b) taikyti pažangius mokymo metodus remiantis šiuolaikine pedagogika;
- c) mokyti taktikos ir kovos veiksmų įvairiomis sąlygomis;
- d) planuoti ir rengti šaudymo pratybas pagal patvirtintą kursą;
- e) atlikti šaudymo vadovo pareigas šaudyklose šaudant iš etatinių kuopos ginklų.

Bataliono štabo karininkų pareigybės apibūdinimas

S1

1. Specialybė – adjutantas (personalo karininkas).

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) personalo komplektavimas;
- b) sveikatos ir paslaugos;
- c) vadavietės valdymas;
- d) štabo planavimas ir priežiūra.

4. Pagrindinės užduotys:

- a) personalo parengties valdymas;
- b) visų padalinio etatų užėmimas ir veiklos planavimas;
- c) karių ketimo valdymas;
- d) vadavietės veiklos organizavimas, drausmės ir tvarkos užtikrinimas.

S2

1. Specialybė – žvalgybos karininkas.
2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.
3. Atsakomybė:
 - a) žvalgyba;
 - b) kontržvalgyba;
 - c) saugumo operacijos;
 - d) štabo veiklos ir planų kontrolė;
 - e) žvalgybos mokymas.
4. Pagrindinis uždavinys:
 - a) žvalgybos informacijos rinkimas, apdorojimas, apibendrinimas ir teikimas vadui ir kitiems vartotojams, žvalgomo mūšio lauko įvertinimas ir veiksmų koordinavimas;
 - b) pajėgų ir personalo apsauga ir priežiūra kontržvalgybos atžvilgiu.

S3

1. Specialybė – operacijų ir mokymų karininkas.
2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.
3. Atsakomybė:
 - a) mokymas;
 - b) operacijų ir planų rengimas;
 - c) pajėgų tobulinimas ir modernizavimas;
 - d) štabo veiklos ir planų kontrolė;
 - e) specialiosios štabo dalies personalo veiklos koordinavimas.
4. Pagrindinis uždavinys:
 - a) veiklos standartinių procedūrų, operacijos, planų ir įsakymų rengimas, derinimas, tvirtinimas, skelbimas ir platinimas;
 - b) mokymų planavimas, koordinavimas bei vykdymo priežiūra;
 - c) kovinės paramos užtikrinimas;
 - d) karinio aprūpinimo poreikio nustatymas;
 - e) pajėgų apsaugos organizavimas;
 - f) oro erdvės valdymo ir kontrolės koordinavimas.

S4

1. Specialybė – logistikos karininkas.
2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) logistikos operacijų planavimas;
- b) tiekimas;
- c) priežiūra ir remontas;
- d) transportavimas;
- e) paslaugos;
- f) štabo veiklos ir planų kontrolė.

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) operacijų logistikos plano rengimas;
- b) veiklos koordinavimas atsižvelgiant į aprūpinimą teikiančio vieneto pajėgumus, paraiškų rengimas;
- c) pagrindinių tiekimo kelių ir logistinio aprūpinimo rajonų parinkimas;
- d) visų kategorijų tiekimo koordinavimas;
- e) lauko sanitarinių sąlygų priežiūros koordinavimas;
- f) aprangos ir ekipuotės keitimo organizavimas ir koordinavimas;
- g) maisto aprūpinimo tarnybos organizavimas ir kontrolė;
- h) laidojimo reikmenų tvarkymas.

S5

1. Specialybė – civiliųjų ir karinių operacijų karininkas.

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) civilinės ir karinės operacijos;
- b) štabo veiklos ir planų kontrolė.

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) informacijos vadui ir štabui apie galimą civilinį poreikį karinėms operacijoms teikimas;
- b) informuoti vietos civilinius gyventojus apie karinių operacijų tikslus;
- c) formuoti teigiamą kariuomenės įvaizdį regione.

S6

1. Specialybė – ryšių ir informacijos sistemų karininkas.

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) ryšių sistemos operacijos;
- b) automatizuotas informacijos apdorojimas;

- c) informacijos apsauga;
- d) štabo veiklos planavimas ir priežiūra.

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) ryšio duomenų rengimas;
- b) ryšio tinklų bei teikiamų paslaugų valdymas ir kontroliavimas dislokacijos vietoje ir karinėse pozicijose.

Kariuomenės vadas

brg. gen. Jonas Algirdas

Kronkaitis

(kvalifikaciniai reikalavimai generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Kapitonų kursų absolventams, 2001 psl. 2-7).

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos

Krašto apsaugos ministro

2001 04 20 įsakymu Nr. 514

KVALIFIKACINIAI REIKALAVIMAI GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJOS KAPITONŲ KURSŲ ABSOLVENTAMS

1. Bendrieji reikalavimai

Parengti kuopų vadus, bataliono štabo tarnybos karininkus sugebančius atlikti savo pareigas, organizuoti bei vykdyti pavaldžių karių kovinį rengimą.

1.1. Žinoti, išmanyti:

Lietuvos kariuomenės rūšių kovinio panaudojimo pagrindus ir kovinį pajėgumą;

Bataliono ir brigados štabo struktūrą ir štabo tarnybų darbą;

Kuopos ir bataliono kovinio valdymo pagrindus;

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo paskirtį;

NATO ir kaimyninių šalių padalinių organizaciją, taktiką, ginkluotės ir kovinio panaudojimo ypatumus;

Kuopos vado ir bataliono štabo darbą organizuojant ir vykdant kovos veiksmus bei jų kovinį aprūpinimą;

Kuopos vado ir bataliono štabo darbą organizuojant visapusišką kuopos ir bataliono aprūpinimą taikos metu;

Pratybų vedimo kuopoje ir batalione metodiką;

Kuopos ir bataliono inžinerinio aprūpinimo užduotis;

Ryšio organizavimą kuopoje ir batalione;

Kuopos vado ir bataliono štabo karininko darbą organizuojant apsaugą nuo naikinimo priemonių;

Dalinio techniką, ginkluotę, jų panaudojimo pagrindus;

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo paskirtį, visuotinės gynybos principus, tarptautinio bendradarbiavimo gynybos srityje tikslus, uždavinius, kryptis, priemones, formas, reikšmę;

Įvairaus pobūdžio renginių specifika, pagrindinius organizavimo dėsnius, karių dalyvavimo civiliniuose renginiuose bei civilių dalyvavimo kariuomenės renginiuose ypatumus.

1.2. Mokėti:

Įforminti vado sprendimą dėl kovos užduoties vykdymo, rengti kovinius įsakymus, sprendimus, grafinius dokumentus;

Kaupti ir analizuoti informaciją, teisingai ją įvertinti ir teikti pasiūlymus vadui dėl priimamų sprendimų;

Vadovauti kuopos kovos veiksams;

Organizuoti savo darbą ir koordinuoti jį su kitais štabo skyriais ir bataliono padaliniais;

Vykdyti organizacines procedūras, skirtas štabo ar jo skyrių veiklai palaikyti;

Visapusiškai dirbti su informacija: saugoti, naudoti, perduoti, naikinti;

Planuoti ir organizuoti visapusišką kuopos kovos veiksmų aprūpinimą, išnaudoti ginkluotės ir technikos kovinį pajėgumą;

Bendrauti su vietos civiliniais gyventojais laikantis tradicijų (papročių);

Valdyti mūšyje kuopos visų rūšių ugnį;

Vadovauti kuopos rikiuotėms;

Planuoti, organizuoti ir vykdyti kuopos ir bataliono karių mokymą ir auklėjamąjį darbą;

Organizuoti dienos tarnybą;

Organizuoti ir vesti pratybas taikant įvairius mokymo metodus;

Organizuoti tinkamą ginkluotės ir technikos priežiūrą;

Derinti karių dalyvavimą visuomenės organizuojamuose renginiuose su statutų reikalavimais;

Parengti ir vesti pasitarimus ir brifingus (pranešimus);

Pareigybės apibūdinimas

1. Specialybė – kuopos vadas.
2. Pavaldumas – tiesiogiai pavaldus ir atsakingas bataliono vadui.
3. atsako už:
 - a) pavaldžią kuopą;
 - b) kuopos mokymą vadovaudamasis patvirtintais standartais ir aukštesniųjų vadų nurodymais;

c) drausmę kuopoje, kuopos administravimą, karininkų darbą dalinyje ir lauko sąlygomis;

d) savo ir padalinių priklausančių ginklų, ekipuotės ir kitos įrangos saugojimą ir priežiūrą.

4. Pagrindinis uždavinys – vadovauti paskirtai kuopai kareivinėse, mokymo ir karinių veiksmų metu.

5. užduotys, kurias privalės vykdyti:

kovos;

taikos palaikymo operacijos;

teritorinės gynybos;

kariškių pagalbos civiliams gyventojams;

evakuacijos veiksmų;

humanitarinės pagalbos;

ceremonijos.

6. Kuopos vado užduotys mūšyje:

Vadovauti kuopai ir paskirtiems padaliniams;

Atlikti standartines procedūras:

a. gauti, papildyti, rengti ir leisti įsakymus;

b. atlikti rekognoskuotę;

c. analizuoti gautas užduotis, duoti kovinius nurodymus ir formuluoti užduotis;

d. koordinuoti kovos veiksmus kuopoje.

7. Efektyviai taikyti žinias ir įgūdžius:

a) naudoti kuopos ginkluotę atitinkamoms užduotims spręsti;

b) vadovaujant kuopos tiesioginei ir netiesioginei ugniai;

c) praktiškai dirbant su žemėlapiais;

d) vadovaujant kuopai žygyje pėsčiomis, transportu ir kitomis priemonėmis;

e) naudojantis radijo ryšio standartinėmis procedūromis;

f) naudojant bataliono ginkluotę pagal jos galimybes, charakteristikas, taktinio naudojimo principus;

g) sąveikaujant jungtinių ginklų grupėms pagal jų galimybes, atsižvelgiant į jų charakteristikas, taktinio naudojimo principus;

h) iškviečiant netiesioginę ugnį;

minosvaidžių,
artilėrijos;

- i) gilinantis į sausumos ir kitų kariuomenės rūšių pajėgų taktikos doktriną;
- j) atliekant mūšio lauko stebėjimą kuopos ir bataliono lygmeniu.

Užduotys vykdant kovos veiksmus

8. puolime:

- a) vadovauti kuopos judėjimui ir ugniai;
- b) vadovauti kuopai, kuopai bataliono sudėtyje, atakuojančiai priešą;
- c) vadovauti kuopos, kuopos bataliono sudėtyje iš anksto suplanuotam puolimui.

9. Gynyboje:

- a) vadovauti kuopos parengtai ir neparengtai gynybai;
- b) vadovauti kuopai, užimančiai ir ruošiančiai gynybos pozicijas;
- c) vadovauti gynyboje vykdomiems kasdieniniams darbams;
- d) vadovauti kuopos kontratakoje.

10. Stabdymo veiksmai. Vadovauti kuopos, kuopos bataliono sudėtyje stabdymo veiksams.

11. perdislokavimo veiksmai:

- a) būrio keitimas, pastiprinimo užduotys;
- b) atsitraukimas;
- c) judėjimas, numatant sąlytį su priešu.

12. Vadovauti kuopai ypatingomis sąlygomis.

13. Naudoti apsaugą ir saugumą užtikrinančias priemones.

14. Suderinti visų pajėgų, palaikančių kovos veiksmus, darbą.

15. administravimas lauko sąlygomis:

- a) derinti aprūpinimo klausimus;
- b) vadovauti aprūpinant kuopą įranga, palaikant reikiamą saugumą, priežiūrą, ginklų, amunicijos ir kitų materialinių vertybių apskaitą;
- c) saugiai eksportuoti belaisvius;
- d) palaikyti kuopos sveikatos būklę ir vykdyti nustatytas inspekcijas;
- e) nenusižengti moralei ir palaikyti drausmę kuopoje.

16. Administravimas kareivinėse:
- a)organizuoti kuopos fizinį ir kovinį rengimą;
 - b)palaikyti reikiamą kuopos parengtį;
 - c)kontroliuoti kuopos aprūpinimą, ginklų, įrangos, ekipuotės laikymą ir priežiūrą.

Kario mokymas

17. Organizuoti kuopos mokymą;
- a)pagal bataliono rengimo programą ir vado nurodymus planuoti ir rengti kuopos mokymą;
 - b)taikyti pažangius mokymo metodus remiantis šiuolaikine pedagogika;
 - c)mokyti taktikos ir kovos veiksmų įvairiomis sąlygomis;
 - d)planuoti ir rengti šaudymo pratybas pagal patvirtintą kursą;
 - e)atlikti šaudymo vadovo pareigas šaudyklose šaudant iš etatinių kuopos ginklų.

Bataliono štabo karininkų pareigybės apibūdinimas

S1

- 1. Specialybė – adjutantas (personalo karininkas).
- 2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.
- 3. Atsakomybė:
 - a)personalo komplektavimas;
 - b)sveikata ir paslaugos;
 - c)vadavietės valdymas;
 - d)štabo veiklos planavimas ir priežiūra.
- 4. Pagrindinis uždavinys:
 - a)Personalo parengties valdymas;
 - b)Visų padalinio etatų užėmimas ir veiklos planavimas;
 - c)Karių keitimo valdymas;
 - d)Vadavietės veiklos organizavimas, drausmės ir tvarkos užtikrinimas.

S2

- 1. Specialybė – žvalgybos karininkas.
- 2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) žvalgybos;
- b) kontražvalgybos;
- c) saugumo operacijos;
- d) štabo veiklos ir planų kontrolė;
- e) žvalgybos mokymas.

4. Pagrindinis uždavinys:

a) žvalgybos informacijos rinkimas, apdorojimas, apibendrinimas ir teikimas vadui ir kitiems vartotojams, žvalgomo mūšio lauko įvertinimas ir veiksmų koordinavimas;

b) pajėgų ir personalo apsauga ir priežiūra kontražvalgybos atžvilgiu.

S3

1. Specialybė – operacijų ir mokymo karininkas.

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) mokymas;
- b) operacijų ir planų rengimas;
- c) pajėgų tobulinimas ir modernizavimas;
- d) štabo veiklos ir planų kontrolė;
- e) specialiosios štabo dalies personalo veiklos koordinavimas.

4. Pagrindinis uždavinys:

a) veiklos standartinių procedūrų, operacijos, planų ir įsakymų rengimas, derinimas, tvirtinimas, skelbimas ir platinimas;

b) mokymo planavimas, koordinavimas bei vykdymo priežiūra;

c) kovinės paramos užtikrinimas;

d) karinio aprūpinimo poreikio nustatymas;

e) pajėgų apsaugos organizavimas;

f) oro erdvės valdymo ir kontrolės koordinavimas.

S4

1. Specialybė – logistikos karininkas.

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė:

- a) logistikos operacijų planavimas;
- b) tiekimas;
- c) priežiūra ir remontas;
- d) transportavimas;
- e) paslaugos;
- f) štabo veiklos ir planų kontrolė.

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) operacijų logistikos plano rengimas;
- b) veiklos koordinavimas atsižvelgiant į aprūpinimą teikiančio vieneto pajėgumus, paraiškų rengimas;
- c) pagrindinių tiekimo kelių ir logistinio aprūpinimo rajonų parinkimas;
- d) visų kategorijų tiekimo koordinavimas;
- e) lauko sanitarinių sąlygų priežiūros koordinavimas;
- f) aprangos ir ekipuotės keitimo organizavimas ir koordinavimas;
- g) maisto aprūpinimo tarnybos organizavimas ir kontrolė;
- h) laidojimo reikmenų tvarkymas.

S5

1. Specialybė – civilių ir karinių operacijų karininkas.

2. Pavaldumas – vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė;

- a) civilinės ir karinės operacijos;
- b) štabo veiklos ir planų kontrolė;

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) informacijos vadui ir štabui apie civilinį poveikį karinėms operacijoms teikimas;
- b) informuoti vietos civilius gyventojus apie karinių operacijų tikslus;
- c) formuoti teigiamą kariuomenės įvaizdį regione.

S6

1. Specialybė – ryšių ir informacijos sistemų karininkas.

2. Pavaldumas p vadui, štabo viršininkui.

3. Atsakomybė;

- a) ryšių sistemos operacijos;
- b) automatizuotas informacijos apdorojimas;
- c) informacijos apsauga;
- d) štabo veiklos planavimas ir priežiūra.

4. Pagrindinis uždavinys:

- a) ryšio ir informacinių sistemų planavimas ir organizavimas;
- b) ryšio duomenų rengimas;
- c) ryšio tinklų bei teikiamų paslaugų valdymas ir kontroliavimas dislokacijos vietovėje ir karinėse pozicijose.

Kariuomenės vadas
Kronkaitis

brg.gen. Jonas Algirdas

(Kvalifikaciniai reikalavimai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos Kapitonų kursų absolventams. (2001). (Psl. 1-7)

PUSKARININKIŲ MOKYKLOJE RENGiami KURSAI:

1. Vadų kursai:

- Grandinio kursas (GK-2004);
- Bazinis seržanto kursas (BSK-2004);
- Aukštesniojo seržanto kursas (ASK-2004);
- Bazinis puskarininkių kursas (BPK-2005);
- I pakopos specialybės kursas pėstininkams (1PK-2005)
- II pakopos specialybės kursas pėstininkams (2PK-2005);
- I pakopos specialybės kursas žvalgams (1ŽK-2005);
- Išskirtinių specialybių seržantų ir puskarininkių rengimo kursas (ISSK-2005);
- Motorizuotosios žvalgybos kursas (2MŽ-2002);
- Instruktoriaus kursas (IK-2005).

2. Specialistų rengimo kursai:

- I pakopos specialybės kursas transporto technikams (1TK-2005);
- II pakopos specialybės kursas transporto technikams (2TK-2005);
- I pakopos specialybės kursas minosvaidininkams (1MK-2005);
- II pakopos specialybės kursas minosvaidininkams (2MK-2004);
- I pakopos specialybės kursas logistams (Sandėlininkams) (1SN-2001);
- I pakopos specialybės kursas logistams (Kuopos ginklininkams) (1KG-2004);
- I pakopos specialybės kursas logistams (Kuopos intendantams) (2KI-2001);
- II pakopos specialybės kursas logistams (Logistikos specialistams) (2LS-2003);
- Log VIS vartotojo kursas (2LS-2002);
- „C“ kategorijos vairuotojo kursas;
- „D“ kategorijos vairuotojo kursas;
- „CE“ kategorijos vairuotojo kursas;
- Vairuotojo, vežančio pavojingus krovinius kursas;

- Šarvuočio M 113 A1 mechaniko kursas;
- 60mm minosvaidininko kursas;
- Šaudymo iš minosvaidžių saugos vado kursas;
- Sunkvežimio HMMWV vairuotojo kursas.

3. Ryšių ir informacinių sistemų specialistų kursai:

- I pakopos specialybės kursas ryšininkams (Laidinio ryšio specialistams) (1RL-2004);
- I pakopos specialybės kursas ryšininkams (Radijo ryšio specialistams) (1RR-2004);
- I pakopos specialybės kursas ryšininkams (Ryšių technikos priežiūros specialistams) (1RT-2004);
- II pakopos specialybės kursas ryšininkams (Ryšių mazgo viršininkams) (2RV-2004);
- III pakopos specialybės kursas ryšininkams (Ryšių specialistams) (3RP-2004);
- I pakopos specialybės kursas informacinių sistemų specialistams (Bazinis kursas kompiuterių ir kompiuterinių tinklų administratoriams) (1IS-2004);
- II pakopos specialybės kursas informacinių sistemų specialistams (Aukštesnysis kursas kompiuterių ir kompiuterinių tinklų administratoriams) (2IS-2004);
- Informacinių sistemų specialisto pradinis kursas pagal ECDL (European Computer Driving Licence) (ECDL-2002) (<http://pmokykla/stabas/s3/mokprogramos.htm>).

Karių laipsniai ir jų suteikimo tvarka

52 straipsnis. Karių laipsniai

1. Krašto apsaugos sistemos karių tarpusavio santykiams reguliuoti, jų tarnybos patirčiai ir kvalifikacijai žymėti nustatomi karių laipsniai. Karių laipsnius gali turėti tik krašto apsaugos sistemos tikrosios tarnybos ir krašto apsaugos sistemos įskaitoje esantys atsargos kariai, taip pat dimisijos kariai.

2. Kariai pagal turimus laipsnius yra:

- 1) kareiviai, jūreiviai;
- 2) seržantai;
- 3) puskarininkiai;
- 4) jaunesnieji karininkai;
- 5) vyresnieji karininkai;
- 6) generolai, admiralai.

3. Nustatomi šie karių laipsniai:

Sausumos ir karinių oro pajėgų karių

1) kareivių ir jūreivių

eilinis

grandinis

2) seržantų ir viršilų

jaunesnysis seržantas

seržantas

vyresnysis seržantas

viršila

3) puskarininkių

jaunesnysis puskarininkis

puskarininkis

vyresnysis puskarininkis

4) jaunesniųjų karininkų

leitenantas

vyresnysis leitenantas

Karinių jūrų pajėgų karių

jūreivis

grandinis

jaunesnysis seržantas

seržantas

vyresnysis seržantas

laivūnas

jaunesnysis puskarininkis

puskarininkis

vyresnysis puskarininkis

leitenantas

vyresnysis leitenantas

kapitonas

kapitonas leitenantas

5) vyresniųjų karininkų

majoras

komandoras leitenantas

pulkininkas leitenantas

komandoras

pulkininkas

jūrų kapitonas

6) generolų ir admirolų

brigados generolas

flotilės admirolas

generolas majoras

kontradmirolas

generolas leitenantas

viceadmirolas

4. Karių laipsniai gali būti suteikiami tik kariuomenės ir kitų krašto apsaugos sistemos profesinės, privalomosios pradinės karo tarnybos ir aktyviojo rezervo kariams ir tik laikantis šio įstatymo nustatytų sąlygų bei tvarkos.

53 straipsnis. Pirmojo laipsnio suteikimas kariui

1. Pirmasis eilinio (jūreivio) laipsnis kariui suteikiamas pradėdant tarnybą.

2. Pirmasis suteikiamas karininko laipsnis yra leitenanto laipsnis.

3. Pirmasis karininko laipsnis suteikiamas kariams, baigusiems Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių karinio mokymo įstaigas ir davusiems karininko priesaiką. Šis laipsnis taip pat suteikiamas asmenims, baigusiems universitetą ar jam prilygintą aukštąjį mokslą ne žemesniu kaip bakalauro ar jam prilygintu laipsniu bei karininkų kursus.

4. Medicinos gydytojams, turintiems ne žemesnį kaip bakalauro ar jam prilygintą laipsnį, baigusiems karininkų kursus ir stojantiems į profesinę karo tarnybą, vietoj pirmojo leitenanto laipsnio tokia pat tvarka gali būti suteikiamas aukštesnis kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis, o atitinkantiems šias sąlygas teisininkams – vyresniojo leitenanto ar kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis.

5. Karo kapelionui vietoj pirmojo leitenanto laipsnio gali būti suteiktas aukštesnis kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis.

54 straipsnis. Aukštesnių laipsnių suteikimo sąlygos

1. Tikrosios tarnybos kariui aukštesnis laipsnis gali būti suteikiamas vadovaujantis atrankos principais ir atsižvelgiant į krašto apsaugos sistemos struktūrą bei poreikius, taip pat į Seimo patvirtintus generolų ir vyresniųjų karininkų ribinius skaičius ir krašto apsaugos ministro nustatytus etatus. Karių atrankos aukštesniam laipsniui suteikti kriterijus ir tvarką nustato krašto apsaugos ministras.

2. Atrankoje aukštesniam laipsniui gauti taikos metu dalyvauja kariai, išstarnavę profesinėje karo tarnyboje krašto apsaugos sistemoje:

- 1) eiliniu, jūreiviu, grandiniu – ne mažiau kaip 3 mėnesius;
- 2) jaunesnioju seržantu, seržantu – ne mažiau kaip 1 metus;
- 3) vyresnioju seržantu, viršila, laivūnu – ne mažiau kaip 2 metus;
- 4) jaunesnioju puskarininkiu, puskarininkiu – ne mažiau kaip 3 metus;
- 5) leitenantu – ne mažiau kaip 2 metus;
- 6) vyresnioju leitenantu – ne mažiau kaip 3 metus;
- 7) kapitonu, kapitonu leitenantu – ne mažiau kaip 4 metus;
- 8) majoru, komandoru leitenantu – ne mažiau kaip 5 metus;
- 9) pulkininku leitenantu, komandoru – ne mažiau kaip 5 metus.

3. Atsižvelgiant į krašto apsaugos sistemos poreikius, tam tikram labiausiai pasižymėjusių karių skaičiui gali būti leista dalyvauti atrankoje aukštesniam laipsniui gauti ir ankščiau šio straipsnio 2 dalyje nustatyto laiko, jeigu jie ištarnavę bent pusę laiko.

4. Vyresniųjų karininkų ir generolų laipsniai suteikiami tik turintiems aukštąjį ir specialųjį išsimokslinimą bei mokantiems bent vieną iš NATO valstybių kalbų kariams.

5. Pulkininko ir aukštesni laipsniai gali būti suteikti kariui, ištarnavusiam dalinio ar junginio vadu arba jo pavaduotoju ne mažiau kaip metus. Šis reikalavimas netaikomas karininkams medicinos ir teisės specialistams, turintiems ne žemesnį magistro laipsnį.

6. Brigados generolo (flotilės admirolo) laipsnis suteikiamas pulkininkui (jūrų kapitonui), jį paskyrus kariuomenės vadu.

7. Generolo majoro (kontraadmirolo) laipsnis gali būti suteikiamas kariuomenės vadui, turinčiam brigados generolo (flotilės admirolo) laipsnį ir ištarnavusiam brigados generolu (flotilės admirolu) ne mažiau kaip 1 metus.

8. Kitais atvejais atitinkamai brigados generolo ar flotilės admirolo laipsniai gali būti suteikiami pulkininkams (jūrų kapitonams), atsižvelgiant į Seimo nutarimu patvirtintą generolų skaičių ir laikantis šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytų sąlygų bei šių papildomų sąlygų:

1) lauko (sausumos) pajėgų vadui – kariuomenės vado pavaduotojui, kai jis yra ištarnavęs pulkininku (jūrų kapitonu) ne mažiau kaip 2 metus ir kai sausumos pajėgas sudaro bent dvi brigados, kurių bendras karių skaičius yra ne mažesnis kaip 4000;

2) karinių jūrų pajėgų vadui, kai jis yra ištarnavęs jūrų kapitonu ne mažiau kaip 3 metus ir karinių jūrų pajėgų vadu ne mažiau kaip 1 metus ir kai jo vadovaujama pajėgų ne mažesnę kaip dviejų kovinių laivų grupė yra parengta dalyvauti jungtinėse struktūrose kartu su NATO šalių pajėgomis;

3) karinių oro pajėgų vadui, kai jis išstarnavęs pulkininku ne mažiau kaip 3 metus ir karinių oro pajėgų vadu ne mažiau kaip 1 metus ir kai jo vadovaujamų pajėgų bent viena eskadrilė parengta dalyvauti jungtinėse struktūrose kartu su NATO šalių pajėgomis;

4) Savanorių pajėgų vadui, kai jis yra išstarnavęs pulkininku (jūrų kapitonu) ne mažiau kaip 3 metus;

5) krašto apsaugos generaliniam inspektoriui, kai jis išstarnavęs pulkininku (jūrų kapitonu) ne mažiau kaip 3 metus.

9. Kariuomenės vadui, kai jis yra išstarnavęs generolu majoru (kontradmirolu) bent 1 metus, gali būti suteiktas generolo leitenanto (viceadmirolu) laipsnis, jeigu kariuomenės reguliarias sausumos pajėgas sudaro bent 3 brigados, o reguliariųjų ir Savanorių pajėgas kartu – 24 000 karių.

10. Kariams, išskyrus generolus ir admirolus, aukštesnis karininko laipsnis gali būti suteikiamas, jeigu iki nustatyto išleidimo į atsargą amžiaus pagal suteikiamą laipsnį liko bent 2 metai arba šiam laikotarpiui jo tarnyba pratęsiama šio įstatymo 46 straipsnyje nustatytais sąlygomis.

11. Karo metu, atsižvelgdamas į to meto aplinkybes, krašto apsaugos ministras turi teisę nustatyti ginkluo tosiuose pajėgose kovojantiems kariams kitokias aukštesnių karinių laipsnių suteikimo sąlygas.

12. Aktyviojo rezervo kariams gali būti suteikiami aukštesni laipsniai, kai šie kariai baigia mokymus pagal kariuomenės vado nustatytas programas.

13. Individualiojo rezervo ir dimisijos kariams aukštesni laipsniai nesuteikiami.

14. Lietuvos Respublikos piliečiai, turinčiam kitos valstybės kariuomenės atsargos karininko laipsnį ir priimami į profesinę karo tarnybą ar įrašomam į kariuomenės aktyviojo rezervo įskaitą, karinis laipsnis suteikiamas atsižvelgiant į krašto apsaugos ministro paskirtos parengtas komisijos išvadas ir rekomendacijas (įvertinimą, ar karinė kvalifikacija pagal Lietuvos kariuomenės reikalavimus atitinka krašto apsaugos sistemos poreikius).

15. Lietuvos Respublikos piliečiui, turinčiam vidaus reikalų sistemos institucijų ar Valstybės saugumo departamento pareigūno tarnybinį laipsnį ir įrašomam į kariuomenės aktyviojo rezervo įskaitą, atsargos kario karinis laipsnis suteikiamas pagal kariuomenės reikalavimus, neatsižvelgiant į turimą tarnybinį laipsnį.

55 straipsnis. Teisė suteikti karių laipsnius

1. Pirmąjį karininko laipsnį profesinės karo tarnybos kariams – Lietuvos karo akademijos ar kitokius karininkus rengiančių mokyklų absolventams – krašto apsaugos ministro teikimu suteikia Lietuvos Respublikos Prezidentas dekretu. Pirmąjį karininko laipsnį atsargos kariams suteikia krašto apsaugos ministras įsakymu.

2. Pulkininko (jūrų kapitono), generolų ir admirolų suteikia Respublikos Prezidentas.

3. Laikydamiės pagal patvirtintus etatus nustatytų atskirų laipsnių puskarininkių ir viršilų limitai ir krašto apsaugos ministro nustatytų atrankos bei kvalifikacinių reikalavimų, laipsnius tikrosios karo tarnybos kariams suteikia:

- 1) iki viršilos imtinai – dalinio vadas, turintis vyresniojo karininko laipsnį;
- 2) iki vyresniojo puskarininkio imtinai – pagal pavaldumą aukštesnysis vadas, turintis bent pulkininko leitenanto laipsnį.

4. Laikantis pagal patvirtintus etatus nustatytų atskirų laipsnių karininkų limitų ir krašto apsaugos ministro nustatytų atrankos bei kvalifikacinių reikalavimų, aukštesni karininkų laipsniai kariams (išskyrus šio įstatymo 54 straipsnio 12, 14 ir 15 dalyse ir šio straipsnio 5 dalyje numatytus atvejus), krašto apsaugos ministro sudarytai komisijai rekomendavus ir krašto apsaugos ministrui priėmus sprendimą, suteikiami:

- 1) jaunesniųjų karininkų, išskyrus pirmąjį karininko laipsnį – kariuomenės vado įsakymu;
- 2) vyresniųjų karininkų laipsniai iki pulkininko leitenanto (jūrų kapitono) imtinai – krašto apsaugos ministro įsakymu.

5. Krašto apsaugos sistemos operatyvinių tarnybų kariams aukštesnius karininkų laipsnius iki pulkininko leitenanto (komandoro) imtinai suteikia krašto apsaugos ministras.

6. Šio įstatymo 54 straipsnio 12, 14 ir 15 dalyse numatytais atvejais karininkų laipsnius iki pulkininko (jūrų kapitono) imtinai suteikia krašto apsaugos ministras kariuomenės vado teikimu.

7. Karo kapelionams laipsnius visais atvejais (įskaitant ir nurodytą 53 straipsnio 5 dalyje) suteikia krašto apsaugos ministras, gavęs valstybės pripažintos tradicinės Lietuvos bažnyčios, paskyrusios karo kapelioną, vadovybės pritarimą.

56 straipsnis. Laipsnio pažeminimas ir atėmimas

1. Už tarnybos drausmės pažeidimus Kariuomenės drausmės statuto nustatyta tvarka kario laipsnis gali būti pažemintas. Laipsnį pažeminti turi pareigūnas, pagal pavaldumą aukštesnis už tą, kuris turi teisę atitinkamą laipsnį suteikti. Kariams, kuriems laipsnius suteikti turi teisę krašto apsaugos ministras, teisę pažeminti laipsnį turi krašto apsaugos ministras, o pulkininko (jūrų kapitono) ir generolams (admirolams) – Respublikos Prezidentas.

2. Iki pažeminimo kario turėtas laipsnis statutų nustatyta tvarka gali būti gražintas kariui ne anksčiau kaip po 6 mėnesių, jeigu jo tarnyba vertinama gerai.

3. Krašto apsaugos ministras (pulkininkams, jūrų kapitonams, generolams ir admirolams – Respublikos Prezidentas) kario laipsnį gali atimti, jei karys atleidžiamas iš profesinės karo tarnybos dėl šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų priežasčių.

57 straipsnis. Karininkų ir generolų (admirolų) pareigų ėjimo terminai ir rotacija

1. Lauko pajėgų vadas, karinių oro pajėgų, karinių jūrų pajėgų ir Savanorių pajėgų vadai eina pareigas ne ilgiau kaip 5 metus.

2. Kiti vadai, štabų vadovaujantys karininkai, taip pat departamentų, tarnybų ir skyrių vadovai kariai, kiti kariniai pareigūnai eina pareigas paprastai ne ilgiau kaip 3 metus nuo paskyrimo. Šiam terminui pasibaigus, rotacijos būdu jie perkeliama į kitas pareigas, išskyrus atvejus, kai krašto apsaugos ministras pripažįsta, jog dėl kario išskirtinės specialybės, tarnybos būtinumo ar sąlygų toks perkėlimas negalimas ar netikslingas.

3. Vykdam išskirtinę specialybę turinčių karių rotacija, paprastai atsižvelgiama į jų turimą specialybę.

4. Rotacijos sąlygas ir tvarką nustato krašto apsaugos ministras.

58 straipsnis. Karių kvalifikacinės kategorijos

1. Ypatingų karinių specialybių, kurias nustato krašto apsaugos ministras, karių kvalifikacijai žymėti gali būti įsteigtos kvalifikacinės kategorijos.

2. Karių kvalifikacinės kategorijas įsteigia, jų suteikimo sąlygas ir kvalifikacinius reikalavimus nustato krašto apsaugos ministras.

59 straipsnis. Karių atostogos

1. Privalomosios pradinės karo tarnybos kariui du kartus per tarnybos metus suteikiama po 9 kalendorines dienas atostogų, įskaitant kelionės dienas. Atostogų dienomis kariai maistu neaprūpinami, už šias dienas kariui mokami Vyriausybės nustatyto dydžio dienpinigiai.

2. Profesinės karo tarnybos karys turi teisę į kasmetines 30 kalendorinių dienų mokamas atostogas.

3. Profesinės karo tarnybos kariams kasmetinės atostogos pailginamos atsižvelgiant į tiesiogiai Lietuvos krašto apsaugos sistemoje išstarnautą (be užskaitų) laiką:

- 1) nuo 4 iki 6 metų – 2 kalendorinėmis dienomis;
- 2) nuo 6 iki 10 metų – 4 kalendorinėmis dienomis;
- 3) nuo 10 iki 15 metų – 6 kalendorinėmis dienomis;
- 4) daugiau kaip 15 metų – 8 kalendorinėmis dienomis.

4. Profesinės karo tarnybos kariams, atliekantiems tarnybą, kuri susijusi su padidinta rizika ar neigiamu poveikiu sveikatai, atostogos pailginamos dėl tarnybos pobūdžio. Tokio pobūdžio tarnybų sąrašą ir atostogų pailginimo trukmę (ne daugiau kaip 10 kalendorinių dienų) pagal atitinkamą tarnybos pobūdį nustato Vyriausybė.

5. Pagal šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalis maksimali bendra atostogų trukmė negali viršyti 40 kalendorinių dienų.

6. Atsižvelgiant į dalinio parengties reikalavimas, tiesioginio vado (viršininko) sprendimu, taip pat kario pageidavimu kario atostogos gali būti suteikiamos dalimis. Profesinės karo tarnybos karys turi teisę nepertraukiamų atostogų gauti bent 15 dienų per metus. Kario ir vadovybės sutikimu kario einamųjų metų atostogų dalis gali būti perkelta į kitus metus.

7. Esant ypatingam tarnybos reikalui, karį gali atšaukti iš atostogų jį išleidęs arba aukštesnysis vadas (viršininkas).

8. Profesinės karo tarnybos kariams įstatymų nustatytais sąlygomis gali būti suteikiamos šios tikslinės atostogos:

- 1) nėštumo ir gimdymo;
- 2) vaikui prižiūrėti (kariui motinai; kariui tėvui – tais atvejais, kai vaiko motina mirusi ar dėl ilgalaikės sunkios ligos arba invalidumo negali prižiūrėti vaiko)
- 3) mokymosi;
- 4) nemokamos.

9. Atostogos vaikui prižiūrėti kariui suteikiamos ne ilgiau, kaip iki vaikui sueis vieneri metai. Suteikus šias atostogas, karys atleidžiamas iš pareigų ir perkeliamas į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą. Jeigu suteiktų atostogų terminui pasibaigus karys negrįžta į tarnybą arba nėra jo kvalifikaciją atitinkančių laisvų pareigų, jis išleidžiamas į atsargą. Per laikotarpį, iki vaikui sueis treji metai, išleistam į atsargą kariui mokama valstybės nustatyto dydžio pašalpa iš valstybės biudžeto, jeigu jis ar kiti įstatymo numatyti šeimos nariai bei kiti asmenys tuo laikotarpiu nesinaudoja įstatymų numatytais atostogų vaiko priežiūrai ir pašalpos teisėmis.

10. Mokymosi atostogos gali būti suteikiamos, kai karys su kariuomenės vado ar krašto apsaugos ministro sutikimu mokosi neatsitraukęs nuo tarnybos.

11. Nemokamas atostogas junginio ar kariuomenės rūšies vadas gali suteikti profesinės karo tarnybos kariui iki 15 kalendorinių dienų tik ypatingų asmeninių ar šeimyninių aplinkybių.

12. Atostogų laikas įskaitomas į kario tarnybos laiką.

13. Paskelbus karo ar nepaprastąją padėtį arba mobilizaciją, atostogaujantys kariai privalo nedelsdami grįžti į savo dalinius.

14. Šeimos narių, jų globėjų ar pirmos eilės giminių mirties atveju, taip pat gimus vaikui, privalomosios pradinės karo tarnybos kariui suteikiamos 7 kalendorinių dienų atostogos. Šių atostogų metu kariui mokami dienpinigiai.

**STUDENTAS, BAIGĘS TARPTAUTINĖS POLITIKOS BEI
STRATEGIJOS STUDIJAS BALTIJOS GYNYBOS KOLEDŽE,
TURI MOKĖTI:**

- „išmanyti tarptautinę pasaulio sandarą, mažų valstybių galimybes bei joms tenkančius apribojimus toje sistemoje;
- Suprasti priežastis, dėl kurių kyla konfliktai valstybių viduje arba tarp valstybių, žinoti įvairių krizių valdymo būdus;
- Suprasti demokratinėje valstybėje kariuomenei tenkančius uždavinius;
- Suprasti tarptautinių taikos palaikymo operacijų svarbą ir susipažinti su karinių intervencijų keliamą riziką;
- Įgyti bazinių žinių apie istorinę karybos teorijos raidą;
- Gerai išmanyti NATO struktūrą, sprendimo priėmimo mechanizmą, raidos dinamiką, organizavimo politinius bei principinius aspektus;
- Žinoti apie kitas susijusias institucijas – Vakarų Europos sąjungą, Jungtines Tautas, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją, NVS, domėtis jų nuostatomis bei funkcijomis saugumo klausimais;
- Žinoti pagrindinius tarptautinės politikos veikėjus;
- Būti susipažinę su dėstomaisiais dalykais taip, kad galėtų profesionaliai atlikti ir strateginio lygmens analizę, ir ilgalaikį gynybos planavimą;
- Gerai išmanyti tarptautinę teisę, pasaulinę teisę, pasaulinę teisės praktiką bei vietos teisę, humanitarinės teisės principus bei sugebėti planuoti ir įgyvendinti operacijas pagal visuotinės gynybos principus.

Pasibaigus visuotinės gynybos ir mobilizacijos paskaitų ciklui studentai privalės:

- Išmanyti valstybių, savo dydžiu bei gyventojų skaičiumi panašių į Baltijos valstybes, saugumo politiką ir, remdamiesi šiomis žiniomis, įvertinti visuotinės gynybos bei mobilizacijos poreikio mastą;
- Turėti bendrą visų su šia tema susijusių apibrėžimų supratimą;
- Būti pasirengę štabo karininko darbui ir regionuose, ir nacionaliniuose (G/J5 skyriuose) visuotinės gynybos centruose;

- Būti pasirengę eiti bet kurias su mobilizacijos planavimu ir įgyvendinimu susijusias pareigas ir nacionaliniu, ir regioniniu lygmeniu;
- Žinoti bendravimo su civilinėmis valdžios institucijomis mechanizmą ir būti pasirengę bendradarbiauti su jomis;
- Būti susipažinę su žiniasklaidos priemonėmis karo ar krizių metu tenkančiu vaidmeniu (Baltijos Gynybos Koledžas, 2001 psl.8, 9).

PADĖKA

Už patarimus ir paramą ruošiant magistro baigiamąjį darbą nuoširdžiai dėkoju darbo vadovui prof. A. Garaliui.

Už magistro baigiamojo darbo recenzavimą nuoširdžiai dėkoju prof. A. Juodaitytei.

Dėkoju karinių dalinių kariams ir karininkams dalyvavusiems tyrime ir nuoširdžiai atsakiusiems į pateiktus anketos klausimus.

Už sudarytas apklausos sąlygas dėkoju padalinių vadams.